

แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

โดย

พลตรี เพิ่มศักดิ์ รอบจังหวัด
รองเจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม
กรมการสรรพกำลังกลาโหม

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๐
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๐ - ๒๕๖๑

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ
 ลักษณะวิชา การทหาร
 ผู้วิจัย พลตรี เพิ่มศักดิ์ รอบจังหวัด หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

เอกสารวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง ศึกษาบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก ให้ได้แนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ โดยขอบเขตการวิจัยเน้นเฉพาะบทบาทของกำลังพลสำรอง รวมทั้งแนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ในส่วนของการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วย จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้าง ๆ โดยไม่พิจารณาลึกในรายละเอียดของผังการจัดหน่วย และวิจัยเฉพาะข้อมูลที่เปิดเผยได้เท่านั้น ซึ่งวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติต้องมีการเตรียมบัญชีบรรจุกำลังในแต่ละพื้นที่ เตรียมความรู้ เตรียมแผนงานให้กับกำลังพลสำรองอย่างชัดเจน การใช้กำลังพลสำรองต้องใช้ในงานที่กำลังพลสำรองมีความรู้ความชำนาญอยู่เดิม หากกำลังพลสำรองไม่มีความรู้ จะใช้ในบทบาทการเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นหลัก โดยขั้นต้นจะบรรจุกำลังพลสำรองให้หน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วย และมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อทำการฝึก หรือเมื่อมีความจำเป็นในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงกลาโหมร่วมหารือกันเพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางที่ชัดเจน โดยริเริ่มให้การศึกษาอบรมนักศึกษาวิชาทหาร ซึ่งเป็นกำลังพลสำรองหลักเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ในโอกาสต่อไปอาจพิจารณาปรับโครงสร้าง กองร้อย/กองพัน มณฑลทหารบก หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรงมณฑลทหารบกให้มีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติมากขึ้น นอกเหนือจากภารกิจของมณฑลทหารบกที่มีอยู่เดิม พร้อมทั้งให้มีอัตราองรับการบรรจุกำลังพลสำรองตามความเหมาะสมให้มากที่สุด รวบรวมรายชื่อและความรู้ความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรองเพื่อคัดกรองการบรรจุกำลังพลสำรองให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และแจ้งหน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ มีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง และเมื่อกำลังพลสำรองมีความรู้ความเชี่ยวชาญแล้ว อาจพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปรับโครงสร้าง กองร้อย/กองพัน ของมณฑลทหารบก ให้มีภารกิจและขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติมากขึ้น โดยอาจมีการวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

Abstract

Title **The Utilisation of Reserve Forces in Disaster Prevention and Relief**
Field **Military**
Name **Major General Permsak Robchangwad Course NDC Class 60**

The Objectives of this research paper were to study and analyze disaster prevention and relief and the appropriate roles to be assigned to the reserve forces. The research also attempted to study the roles and structures of key responsible units so as to identify reserve forces preparation and utilisation in performing duties in disaster prevention and relief. The research focused on the roles of reserve forces, as well as reserve forces preparation and utilisation in disaster prevention and relief. As for the development of roles and unit structures, the researcher suggested only his broad views and adopted principles, while disregarding the details of unit structures and also utilising only unclassified information. The study was a qualitative research and utilised both primary and secondary data which were obtained from documents and interviews with experts. The research found that the preparation of reserve forces for disaster prevention and relief must comprise the preparation of areal personnel registration lists, knowledge and a work plan. The utilisation of reserve forces must be applied to former experienced personnel, whereas the inexperienced groups should be assigned as supporters. For a start, the reserve forces would be assigned to the areal units' personnel lists under the Ministry of Defence (MOD)'s Disaster Relief Plan B.E.2558. The reserve forces would also be called up for training and assigned to humanitarian assistance and disaster relief undertakings as the situations dictated. The recommendations were the arrangements of joint discussion among the MOD's related units so as to formulate concrete policies and approaches, education of territorial defence trainees on disaster prevention and relief, collection of names and expertise of reserve forces so as to post them appropriately in each geographical area, informing area – based units about the MOD's Disaster Relief Plan B.E.2558 and continued training. After the reserve forces have been educated and gained experience, the reorganisation of companies or battalions of the military circles after additional researches have been conducted might then commence so that they would have additionally appropriate missions and capabilities on disaster prevention and relief.

คำนำ

ปัญหาภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากในห้วงที่ผ่านมาสร้างความเสียหายอย่างมหาศาลให้กับทุกประเทศ ซึ่งในส่วนของประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ภัยพิบัติเป็นอุปสรรคสำคัญในการบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ กำหนดให้กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ในการสนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้การเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการให้กระทำได้ในกรณีจำเป็น เพื่อเรียกกำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ในการปฏิบัติภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ หรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แต่ในปัจจุบัน มีการบรรจุกำลังพลสำรองตามบัญชีบรรจุกำลังเป็นบางตำแหน่งในหน่วยทหารในลักษณะแยกย่อย ทำให้ยังไม่สามารถนำกำลังพลสำรองมาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงควรมีการกำหนดแนวทางการเตรียมกำลังและการใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ เพื่อให้การจัดการปัญหาภัยพิบัติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยซึ่งมีความรับผิดชอบและมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการกำลังพลสำรอง ในฐานะที่เป็นรองเจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม จึงมีความประสงค์ที่ศึกษาเพื่อวิเคราะห์ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง ศึกษาบทบาทและโครงสร้างหน่วยรับผิดชอบหลัก เพื่อให้ได้แนวทางการเตรียมกำลังและการใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการใช้กำลังพลสำรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกิจการกำลังพลสำรองหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยต้องขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนช่วยเหลือและให้การสนับสนุน จนทำให้การศึกษาวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พล.ต.

(เพิ่มศักดิ์ ropicจังหวัด)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
บทที่ ๒ ทฤษฎี ข้อกำหนด และแนวคิดการกำหนดบทบาทการเตรียมกำลัง และการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา จากภัยพิบัติ	๔
แนวคิดและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ	๔
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	๒๔
กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังพลสำรอง	๓๒
กรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังพลสำรอง	๓๔
การใช้กำลังทหารหรือกำลังพลสำรองเพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติของต่างประเทศ	๓๕
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๖
แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ	๓๗
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๙
สรุป	๔๐

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓ การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ	๔๑

	ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๔๑
	บทบาทของกำลังพลสำรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๔๓
	การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๕๓
	การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๕๕
	การเปรียบเทียบแนวทางการใช้กำลังพลสำรองหรือหน่วยทหารของไทย และต่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๕๖
	ปัญหาของการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๕๗
	บทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก	๕๗
	สรุป	๕๘
บทที่ ๔	แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามา จากภัยพิบัติ	๕๙
	ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติและบทบาทที่สมควร มอบหมายให้กำลังพลสำรอง	๕๙
	การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๖๑
	การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ	๖๒
	แนวคิดในการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก	๖๓
	สรุป	๖๔
บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๖๕
	สรุป	๖๕
	ข้อเสนอแนะ	๖๖
	บรรณานุกรม	๖๘
	ภาคผนวก	๗๐
	การแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ	๗๑
	ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๐๔

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่	
๒ - ๑ วงจรชีวิต Disaster	๔
๒ - ๒ ความสัมพันธ์ของเวลาในการให้ความช่วยเหลือด้านภัยพิบัติ	๖
๒ - ๓ แผนผังโครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.กท.)	๒๖
๒ - ๔ กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๙
๓ - ๑ โครงสร้างการจัดแบบมาตรฐานของศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC)	๔๘

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาภัยพิบัติขนาดใหญ่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ ภัยพิบัติเฮอริเคนแคทรินาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๘ การเกิดพายุหมุนนาร์กิสที่ประเทศเมียนมา เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๑ การเกิดแผ่นดินไหว และคลื่นยักษ์สึนามิในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๔ และเหตุการณ์อุทกภัยที่ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คิดเป็นมูลค่ามหาศาล สำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ภัยพิบัติเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน นอกจากนี้ หากการจัดการ ภัยพิบัติไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้ประสบภัยได้แล้ว เสถียรภาพ และความมั่นคงของประเทศย่อมถูกกระทบกระเทือน

ในอนาคตความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า คือ ภาวะโลกร้อน และสภาพภูมิอากาศที่ผันผวนก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ในด้านความมั่นคง กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ที่สำคัญของ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, ๒๕๖๑)

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ.๒๕๕๘ เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นแผนแม่บทในการจัดการสาธารณภัยของประเทศ และกำกับการดำเนินการ ขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยแผน ดังกล่าวกำหนดให้กระทรวงกลาโหมสนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และแจ้งเตือน กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่และหน่วยงานพลเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัย กรณีคาดว่าจะเกิดภัยจากการสู้รบหรือภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรม และมีแนวทางปฏิบัติ ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ในส่วนของกระทรวงกลาโหม ดังนี้

๑. ประสานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารเพื่อใช้สนับสนุนส่วนราชการ หน่วยงาน พลเรือน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับในการเผชิญเหตุสาธารณภัย รวมถึงการส่งคืนทรัพยากร

๒. ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาในกรณีที่ต้องใช้ความชำนาญทางทหารสนับสนุนภารกิจ

๓. ติดตามและรายงานสถานะทรัพยากรทางทหารที่ถูกกำหนดให้ใช้ในภารกิจสนับสนุน การจัดการในภาวะฉุกเฉิน โดยให้กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่าง เหล่าทัพ รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้จัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ เพื่อให้ส่วนราชการภายใน กระทรวงกลาโหมใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และองค์การระหว่างประเทศ ภายใต้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๘ : ๒๙)

ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้การเรียก กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการให้กระทำได้ในกรณีจำเป็น เพื่อเรียกกำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติ ราชการตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหมในการปฏิบัติภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ เป็นการเฉพาะ หรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง, ๒๕๕๘)

เนื่องจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นการดำเนินการที่ต้องอาศัย ความรวดเร็วและความปลอดภัยในการดำเนินการ แต่ปัจจุบันมีการบรรจุกำลังพลสำรองตามบัญชี บรรจุกำลังเป็นบางตำแหน่งในหน่วยทหารในลักษณะแยกย่อย ทำให้ไม่สามารถนำกำลังพลสำรอง มาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นหน่วยหรือเป็นกลุ่มก้อน ทำให้ขาดความเป็นปึกแผ่นของกำลังพลสำรอง ขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติภารกิจ จึงควรมีการกำหนดแนวทางการเตรียมกำลังและการใช้ กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเกิดประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง

๒. เพื่อศึกษาบทบาทและโครงสร้างหน่วยรับผิดชอบหลัก

๓. เพื่อให้ได้แนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ขอบเขตของการวิจัย

๑. เน้นการวิจัยเฉพาะบทบาทของกำลังพลสำรอง รวมทั้งแนวทางการเตรียมกำลัง และใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

๒. ในส่วนของการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบการจัดกำลังพลสำรอง จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้าง ๆ โดยไม่พิจารณาลึกในรายละเอียดของผังการจัดหน่วย

๓. จะวิจัยเฉพาะข้อมูลที่เปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยศึกษาวิเคราะห์ กฎหมาย ข้อบังคับ แผน กรอบนโยบายที่เกี่ยวข้อง เอกสารต่าง ๆ รูปแบบการเตรียมกำลังพลสำรอง และการใช้กำลังพลสำรองของไทยในปัจจุบัน เปรียบเทียบการใช้กำลังทหารหรือกำลังพลสำรอง เพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติของต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของกำลังพลสำรอง และแนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งตรวจสอบผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาท และการเตรียมกำลัง และใช้กำลังพลสำรองเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ได้ทราบลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง

๒. ได้แนวคิดในการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก

๓. ทำให้ได้ทราบแนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

บทที่ ๒

ทฤษฎี ข้อกำหนด และแนวคิดการกำหนดบทบาทการเตรียมกำลัง และการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

การดำเนินการเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง เพื่อให้ได้แนวทางการปรับปรุง
บทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก รวมทั้งแนวทางในการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรอง
เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทา
สาธารณภัย ควรมีการทบทวนทฤษฎี ข้อกำหนด และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ และวรรณกรรม
ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้

แนวคิดและวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ

๑. วงจรภัยพิบัติ (Disaster Life Cycle)

จากเอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคล เรื่อง ความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านภัยพิบัติ
ในกลุ่มประชาคมอาเซียนตาม ASCC Blueprint จัดทำโดย นายประจักษ์วิช เล็บนาค อธิบายสรุป
ไว้ว่า หน่วยงานกลางเพื่อจัดการภัยพิบัติฉุกเฉินของประเทศสหรัฐอเมริกา คือ Federal Emergency
Management Agency (FEMA) ได้อธิบายวงจรภัยพิบัติเพื่อแบ่งการจัดการปัญหา และผลที่เกิดจาก
ภัยพิบัติตามช่วงเวลาต่าง ๆ ตามแผนภาพที่ ๒ - ๑ ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๑ วงจรชีวิต Disaster

ที่มา : ประจักษ์วิช เล็บนาค, ๒๕๕๔ : ๑๐.

โดยที่วงจรมีไม่ได้หมายความว่า เมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นแล้ว จะต้องเกิดขึ้นอีกโดยไม่รู้จบ แต่เป็นการแบ่งให้เห็นความสำคัญในกระบวนการ ประกอบด้วย

๑. การตอบสนองต่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น (Response) คือ การปฏิบัติอย่างทันทีทันใด เมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้น โดยมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยชีวิต ป้องกันอันตรายและความสูญเสียต่าง ๆ เช่น การค้นหาช่วยชีวิต การกักกัน การอพยพ การแจกจ่ายอาหารและยา การจัดทำที่พักชั่วคราว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการนำส่งโรงพยาบาล เป็นต้น

๒. การฟื้นฟูบูรณะความเสียหาย (Recovery) เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ประสบภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นระดับหนึ่ง ซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลา ๕ – ๑๐ ปี มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานสิ่งก่อสร้างที่อยู่อาศัย การจัดตั้งชุมชนใหม่ การให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ประสบภัย สำหรับมาตรการฟื้นฟูบูรณะในระยะยาวจะนำไปสู่เรื่องการพัฒนาต่อไป

๓. การบรรเทาผลกระทบ (Mitigation) คือ กิจกรรมที่มุ่งในการลดผลกระทบและความรุนแรงของภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายแก่ชุมชนและประเทศชาติ เนื่องจากการป้องกันและการบรรเทาผลกระทบมีความหมายใกล้เคียงกัน ในหลายประเทศจึงใช้มาตรการทั้ง ๒ ด้านควบคู่กัน การบรรเทาความเสียหายจากภัยพิบัติเป็นเรื่องกว้างขวางและครอบคลุมการดำเนินการหลายด้าน จึงต้องการการประสานงานที่ดี มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรมต่าง ๆ การปรับปรุงระบบแจ้งเตือนภัย การวางแผนควบคุมการใช้ที่ดิน การปรับแผนการเกษตรเพื่อกระจายความเสี่ยง รวมถึงการสร้างความตระหนักรู้ของสาธารณชนผ่านการให้การศึกษา และฝึกอบรม การวิเคราะห์ ประเมิน เรียนรู้การจัดการเพื่อให้เกิดความร่วมมือและลดการสูญเสีย หากมีภัยพิบัติเกิดขึ้นอีก (Risk Reduction)

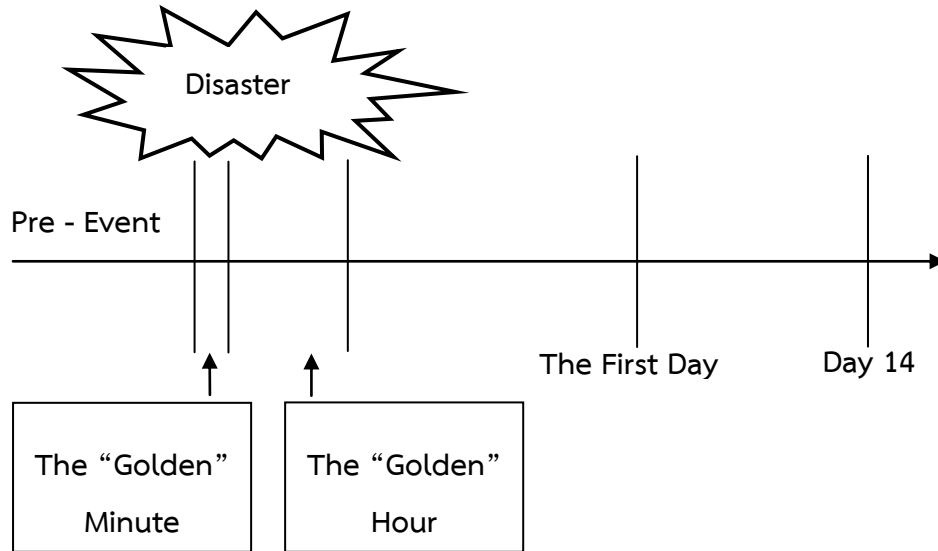
๔. การป้องกัน (Prevention) คือ การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือขัดขวางมิให้ภัยพิบัติและความสูญเสียเกิดขึ้นแก่ชีวิต ทรัพย์สิน และชุมชน เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันน้ำท่วม การควบคุมไฟฟ้า การออกกฎหมายห้ามใช้ที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัย และการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

๕. การเตรียมความพร้อม (Preparedness) คือ การเตรียมการล่วงหน้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับรัฐบาล องค์กรปฏิบัติ ชุมชน และปัจเจกบุคคล ในการเผชิญกับภาวะการเกิดภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติต้องการการผลักดันในเชิงนโยบาย ขณะที่การเตรียมความพร้อมเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติจำนวนมากที่ต้องประสานงานกัน มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนรองรับภาวะฉุกเฉิน การเตรียมการอพยพ ประชากร การวางระบบแจ้งเตือนและระบบการสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการฝึกซ้อมและอบรมให้ความรู้แก่สาธารณชนด้วย เนื่องจากในกรณีที่การเตรียมความพร้อมของรัฐมีข้อจำกัด การเตรียมความพร้อมในระดับบุคคลและครัวเรือนจะสามารถช่วยรักษาชีวิตและทรัพย์สินไว้ได้เช่นกัน

นอกจากนี้ ยังมีการเพิ่มเติมในเรื่องการพัฒนา (Development) ซึ่งเป็นขั้นตอนการพัฒนาภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ เป็นเรื่องที่มีขอบเขตกว้างกว่าการพัฒนาเฉพาะพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหายเท่านั้น โดยครอบคลุมถึงการทบทวนและศึกษาประสบการณ์การจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้น แล้วทำการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลด

ความสูญเสียให้น้อยที่สุด โดยจะเห็นว่าระยะเวลาในการจัดการตามช่วงเวลา ช่วงเวลาที่นับว่าเป็นวิกฤติที่สุดคือช่วงเวลาที่เกิดภัยพิบัติ (ประจักษ์วิวิช เล็บนาค, ๒๕๕๔ : ๑๑ - ๑๒)

แผนภาพที่ ๒ - ๒ ความสัมพันธ์ของเวลาในการให้ความช่วยเหลือด้านภัยพิบัติ

ที่มา : ประจักษ์วิวิช เล็บนาค, ๒๕๕๔ : ๑๓.

การให้ความช่วยเหลือช่วงที่เรียกว่า Golden Time อาจเป็นนาทีหรือชั่วโมง ซึ่งหากมีการเตรียมการที่ดี ทีมให้ความช่วยเหลือจะสามารถเข้าค้นหาและช่วยชีวิตผู้ประสบภัยได้ แต่หากเสียเวลาในการเข้าช่วยเหลือนานไปเกินกว่า ๑๔ วันแล้ว จะไม่ทำให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บให้รอดชีวิตได้ งานช่วยเหลือภัยพิบัติจึงจะมุ่งไปในส่วนของการฟื้นฟูสภาพ (Recovery) ของบ้านเรือน และทรัพย์สิน (ประจักษ์วิวิช เล็บนาค, ๒๕๕๔ : ๑๓)

๒. แนวคิดการจัดการภัยพิบัติ

การป้องกันการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติสมัยใหม่เป็นการวางแผนเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ที่ต่อเนื่องจนครบกระบวนการ เรียกว่า “วงจรการจัดการภัยพิบัติ” ประกอบด้วย

๑. การป้องกัน (Prevention) คือ การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดความเสียหายให้ภัยพิบัติและความสูญเสียเกิดขึ้น

๒. การบรรเทาผลกระทบ (Mitigation) คือ กิจกรรมที่มุ่งในการลดผลกระทบและความรุนแรงของภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดอันตรายและความสูญเสียแก่ชุมชนและประเทศชาติ

๓. การเตรียมพร้อม (Preparedness) คือ การเตรียมการล่วงหน้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับรัฐบาล องค์กรปฏิบัติ ชุมชน และปัจเจกบุคคล ในการเผชิญกับภาวะการเกิดภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๔. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Response) คือ การปฏิบัติอย่างทันทีทันใดเมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้น

๕. การฟื้นฟูบูรณะ (Recovery) การฟื้นฟูบูรณะเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ได้รับภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น

๖. การพัฒนา (Development) การพัฒนาภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติ ครอบคลุมถึงการทบทวนและศึกษาประสบการณ์การจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้น แล้วทำการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔ : ๒)

๓. การจัดการภัยพิบัติขนาดใหญ่และการช่วยเหลือฟื้นฟูในอดีต

กรณีการเกิดคลื่นยักษ์สึนามิในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๗ ภัยพิบัติภัยจากคลื่นยักษ์สึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๗ ถือเป็นภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยได้รับ โดยมีผู้เสียชีวิตมากเป็นอันดับ ๔ รองจากประเทศอินโดนีเซีย ศรีลังกา และอินเดีย โดยมีผู้เสียชีวิต ๕,๓๐๙ คน สร้างความเสียหายให้กับทรัพย์สินต่าง ๆ ทั้งอาคาร โรงแรม ขนาดใหญ่ ที่พักนักท่องเที่ยวประเภทบังกะโลและเกสต์เฮาส์ ร้านค้าและร้านอาหารบริเวณชายหาด บ้านเรือนของราษฎรที่มีอาชีพทางการประมง ทรัพย์สินส่วนตัวของนักท่องเที่ยวที่ประสบภัย ยานพาหนะ เรือประมง และเรือของหน่วยงานราชการ ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคของท้องถิ่น เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และถนน คิดเป็นมูลค่าหลายพันล้านบาท นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความเสียหายแก่ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมบนชายฝั่งเป็นวงกว้าง ซึ่งความเสียหายของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ ปะการังใต้น้ำ ป่าชายเลน แนวชายหาด และบริเวณปากแม่น้ำ

๑. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายจากพิบัติภัยสึนามิ

๑.๑ ประเทศไทยไม่มีระบบเตือนภัยสึนามิ และขาดเจ้าหน้าที่ซึ่งมีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องคลื่นสึนามิโดยตรง

๑.๒ บริเวณที่มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมากเป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลที่สำคัญ เป็นที่รู้จักทั่วโลก อยู่ในช่วงเทศกาลคริสต์มาสและใกล้วันปีใหม่ จึงมีนักท่องเที่ยวมากเป็นพิเศษ

๑.๓ นักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ขาดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับพิบัติภัยสึนามิ จึงขาดการระวังตัวและหนีภัย

๑.๔ เนื่องจากเป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มิได้มีการเตรียมแผนแก้ไขสถานการณ์ไว้ล่วงหน้า การช่วยเหลือผู้รอดชีวิตและบาดเจ็บจึงเป็นไปอย่างขลุกขลักและล่าช้า

๒. การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูความเสียหายโดยสรุป

๒.๑ นายกรัฐมนตรีและผู้เกี่ยวข้องลงพื้นที่ประสานงาน และสั่งการให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ ระดมสรรพกำลังช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยอย่างเต็มที่ โดยจัดตั้งศูนย์อำนวยการร่วมช่วยเหลือผู้ประสบภัยภาคใต้ขึ้นที่จังหวัดภูเก็ต เพื่อเป็นศูนย์กลางอำนวยการและประสานงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ ๖ จังหวัดภาคใต้ ให้ทุกจังหวัดที่ประสบภัยตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย และจัดตั้งศูนย์ประสานงาน

การรับแจ้งค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ณ ศาลากลางจังหวัด ทุกจังหวัด และจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยส่วนหลัง (กรุงเทพมหานคร)

๒.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเบื้องต้น โดยส่งรถสื่อสารดาวเทียม สนับสนุนการติดต่อสื่อสารในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต แจ้งเตือนให้ประชาชนพักอาศัยในจุดที่ห่างจากชายฝั่งทะเล เพื่อป้องกัน After Shock ที่อาจเกิดขึ้น กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยประสานอาสาสมัครกู้ภัย เดินทางไปค้นหาผู้รอดชีวิตและผู้เสียชีวิต กองทัพอากาศจัดเครื่องบินสนับสนุนการเดินทาง และกองทัพอากาศจัดส่งเรือลาดตระเวนไปเพิ่มเติมในการค้นหาช่วยเหลือผู้ประสบภัย และใช้เฮลิคอปเตอร์ส่งอาหาร น้ำดื่ม และอพยพประชาชน นักท่องเที่ยวไปอยู่ในที่ปลอดภัย

๒.๔ ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจฯ ได้จัดทำแถลงการณ์ เพื่อให้ข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับสถานการณ์แก่ประชาชนผ่านสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

๒.๕ นอกเหนือจากการให้ความช่วยเหลือของภาคราชการแล้ว ยังมีความร่วมมือ จากภาคเอกชนและอาสาสมัครต่าง ๆ ที่เข้าร่วมทำหน้าที่ ทั้งการกู้ภัย การติดต่อประสานงานกับนักท่องเที่ยว สัญชาติต่าง ๆ การนำสิ่งของบรรเทาทุกข์ลงพื้นที่แจกจ่ายผู้ประสบภัย ตลอดจนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

๒.๖ ภาคราชการได้ให้ความช่วยเหลือโดยจัดงบประมาณสนับสนุนเร่งด่วน ทั้งการช่วยเหลือรายบุคคลและสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้หน่วยราชการใช้ในการดำเนินการฟื้นฟู

๓. ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยคลื่นสึนามิ

๓.๑ การติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะในระยะ ๓ วันแรกของเหตุการณ์ ซึ่งระบบสื่อสารไม่สามารถใช้งานได้ การรายงานความเสียหาย การตรวจสอบผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจึงไม่สามารถดำเนินการได้

๓.๒ การจัดระเบียบ ขั้นตอน หรือสิ่งการในสภาวะฉุกเฉิน เกิดความวุ่นวาย และสับสน โดยเฉพาะในระยะแรกที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบสั่งการได้

๓.๓ การระดมสรรพกำลัง เครื่องจักร เครื่องมือ การขนย้ายเครื่องจักรกล ระยะแรกเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการไม่สามารถตัดสินใจเคลื่อนย้ายได้ เนื่องจากไม่มีอำนาจในสายการบังคับบัญชา นอกจากนี้ เครื่องจักรกลบางประเภทที่มีความต้องการใช้งานสูง ขณะที่เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมีจำนวนจำกัด ทำให้บางส่วนเกิดความเหนื่อยล้าเมื่อต้องอยู่ปฏิบัติงานภาคสนาม เป็นเวลานาน

๓.๔ การขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เมื่อเกิดเหตุระยะแรก มีจำนวนเจ้าหน้าที่ กู้ภัยไม่เพียงพอ เนื่องจากมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก ผู้บาดเจ็บจำนวนมากไม่สามารถสื่อสาร ด้วยภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้ ภายหลังเมื่อได้รับการสนับสนุนหน่วยกู้ภัยจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้าให้การช่วยเหลือ รวมทั้งอาสาสมัครจากพื้นที่ต่าง ๆ ช่วยทำหน้าที่ล่ามแปลภาษา ทำให้การช่วยเหลือสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

๓.๕ ปัญหาการฟื้นฟูและพัฒนาในระยะยาว การฟื้นฟูในระยะยาวยังขาดมิติ ด้านสิทธิของชุมชน ทำให้การจัดระเบียบชายหาด การปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ การวางผังเมือง และการจัดหา ที่อยู่อาศัยเป็นไปอย่างไม่มีระบบ และก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ ๒ ประเด็น คือ ปัญหาความขัดแย้ง เรื่องที่ดิน และปัญหาการจัดการที่อยู่ออาศัย

๔. การเตรียมการรับมือภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิในอนาคต

๔.๑ การสร้างระบบเตือนภัยและเฝ้าระวัง เพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบล่วงหน้า และมีเวลาเตรียมตัวหรือหลบภัยได้ทัน

๔.๒ จัดตั้งระบบเตือนภัยระดับภูมิภาค ศูนย์เตือนภัยจากคลื่นสึนามิในภูมิภาคแปซิฟิก และการจัดตั้งศูนย์เตือนภัยสึนามิระดับประเทศ

๔.๓ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ ให้มีการแจ้งและแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว เมื่อเกิดคลื่นสึนามิขึ้น

๔.๔ มีระบบเตือนภัยสึนามิ ระบบเตือนภัยคลื่นสึนามิที่ประเทศไทยได้ดำเนินการจัดสร้าง ประกอบด้วยฐานเก็บบันทึกข้อมูลใต้ทะเลและทุ่นลอยส่งสัญญาณผิวทะเล ใช้คอมพิวเตอร์จำลองรูปแบบเพื่อทำนายแนวโน้มของการเกิดคลื่นสึนามิ แจ้งให้ศูนย์เตือนภัยตามชายฝั่งต่าง ๆ ทราบเพื่อส่งสัญญาณเตือนภัยให้ประชาชนในท้องถิ่นเตรียมตัวอพยพหนีภัยได้ทันเวลา มีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเกิดและการตั้งรับภัยคลื่นสึนามิระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งติดตั้งระบบเตือนภัยในท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔ : ๙ - ๑๑)

๔. ข้อสังเกตการจัดการสาธารณสุขของประเทศไทย

ในอดีตประเทศไทยมีประสบการณ์ในการจัดการภัยพิบัติค่อนข้างจำกัด ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ได้แก่ ภาวะน้ำท่วม พายุฝน และภัยแล้งที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล ซึ่งไม่มีความรุนแรงมากนัก การเตรียมการต่าง ๆ จึงอยู่บนสมมติฐานของลักษณะภัยพิบัติดังกล่าวภายในขอบเขตความรุนแรงระดับหนึ่งเท่านั้น ระบบการเตรียมพร้อม การจัดการในภาวะฉุกเฉิน และการกู้ภัย จึงไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการรองรับภัยขนาดใหญ่ อย่างไรก็ตาม ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยต้องเผชิญภัยพิบัติขนาดใหญ่หลายครั้ง จึงทำให้เกิดการตื่นตัวในเชิงนโยบายของรัฐ ความตระหนักรู้ของสาธารณชนและระบบอาสาสมัคร ทำให้ระบบการจัดการภัยพิบัติของประเทศได้รับการพัฒนาก้าวหน้าขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยมีการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรและกลไกการบริหารจัดการ ดังนี้

๑. โครงสร้างกลไกและองค์กร ได้มีการออกพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการ กำหนดกรอบการบริหารจัดการสาธารณสุขไว้อย่างชัดเจน ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ๓ ระดับ คือ แผนระดับชาติ แผนระดับจังหวัด และแผนของกรุงเทพมหานคร คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งแผนดังกล่าวได้ใช้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติของประเทศ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการสาธารณสุข โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มุ่งบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการทำงานเชิงรุก ซึ่งเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับการจัดการสาธารณสุขตามหลักสากล

๒. ปัญหาการบริหารจัดการสาธารณสุข

๒.๑ ปัญหาด้านบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหน่วยงานเกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ขาดเอกภาพในการปฏิบัติ และความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการทั้งในระดับประเทศ ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น ผู้รับผิดชอบหลักมีอำนาจสั่งการได้ไม่ครอบคลุมทุกหน่วยงาน การจัดทำโครงการด้านสาธารณสุขมีลักษณะต่างฝ่ายต่างดำเนินการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และไม่มีการทำงานในลักษณะองค์รวมเพื่อประสานการทำงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว

๒.๒ ปัญหาด้านขีดความสามารถของหน่วยงานปฏิบัติ การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากร เครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เหมาะสมและจำเป็นในเบื้องต้น รวมทั้งเครื่องมือพิเศษที่จำเป็น ต้องใช้ในกรณีต่าง ๆ และบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ส่วนกำลังคนที่มีอยู่ก็ยังคงขาดความรู้และความชำนาญในเชิงเทคนิค

๒.๓ ปัญหาด้านองค์ความรู้และอำนาจการตัดสินใจในขั้นตอนการปฏิบัติ ประเทศไทยยังขาดการวิจัยและพัฒนาด้านสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง ยังไม่มีความชัดเจนในการกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย และการเผชิญปัญหาหระเปียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสาธารณสุขภัยและผังเมือง ยังไม่สามารถบังคับใช้อย่างได้ผล ในขณะที่กฎหมายอื่น ๆ เป็นอุปสรรคต่อการจัดการสาธารณสุข รวมทั้งขาดการให้ความสำคัญในระดับนโยบายด้วย

๓. บทบาทของอาสาสมัคร

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทุกกรณีแสดงให้เห็นว่า รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐไม่สามารถที่จะรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติได้เพียงลำพัง ขณะที่องค์กรสาธารณสุขประโยชน์และอาสาสมัครเป็นกำลังสำคัญและมีส่วนอย่างมากที่ทำให้การระดมความช่วยเหลือมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากหน่วยงานของรัฐซึ่งมีหน้าที่โดยตรงแม้จะมีอำนาจการบังคับบัญชาชัดเจน แต่ความเป็นทางการทำให้เกิดความล่าช้า

๓.๑ ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดระบบอาสาสมัคร ได้แก่ เหตุการณ์ภัยพิบัติที่รุนแรง และระบบสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกร่วมและต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย จนก่อให้เกิดการตื่นตัวในการทำงานอาสาสมัครอย่างมาก

๓.๒ ปัญหาและอุปสรรคของงานอาสาสมัคร ในเหตุการณ์ภัยพิบัติมักพบว่า มีอาสาสมัครจำนวนมากเข้าไปในพื้นที่ประสบภัย โดยไม่มีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพรองรับ ขาดระบบประสานงานและการสื่อสารข้อมูล ไม่มีผู้มอบหมายงานหลัก ทำให้อาสาสมัครไม่ทราบว่าควรจะทำหน้าที่อะไร หรือช่วยเหลือใคร ในขณะที่เดียวกันอาสาสมัครแต่ละคนอาจไม่ได้รับการฝึกฝนเตรียมตัวมาก่อน

๓.๓ นโยบายส่งเสริมระบบอาสาสมัครของไทย มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๖ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๙ เห็นชอบปฏิญญาอาสาสมัครไทย และนโยบายการพัฒนางานอาสาสมัคร อย่างไรก็ตาม แนวนโยบายดังกล่าวเป็นเพียงการวางพื้นฐานและการส่งเสริมให้เกิดระบบอาสาสมัครขึ้นในสังคมเท่านั้น

๓.๔ แนวทางการพัฒนาระบบอาสาสมัครเพื่อการจัดการภัยพิบัติ รัฐควรให้การสนับสนุนทั้งอาสาสมัครที่มีการจัดตั้งโดยหน่วยงานภาครัฐ และอาสาสมัครภาคประชาชน ซึ่งมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก เพื่อให้อาสาสมัครสามารถมีบทบาทในทุกขั้นตอนของการจัดการภัยพิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔ : ๑๕ - ๑๖)

๕. ข้อเสนอแนะ

รัฐบาลควรส่งเสริมการดำเนินการของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มอาสาสมัครให้เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือประชาชนและฟื้นฟูพื้นที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติโดยเร็ว และบูรณาการการจัดการภัยพิบัติ โดยมีวิธีการดังนี้

๑. พัฒนากลไกการบริหารจัดการภัยพิบัติ โดยเพิ่มบทบาทของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้เป็นกลไกระดับชาติ เพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการและสั่งการ โดยนายกรัฐมนตรีจะสามารถเข้าบัญชาการและสั่งการได้อย่างทันที และกำหนดให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลภัยพิบัติที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยงาน โดยให้ส่วนราชการและภาคเอกชนจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพิจารณาเพื่อให้เกิดการบูรณาการในภาพรวม รวมทั้งให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการเร่งรัดดำเนินการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบภัยในระยะเร่งด่วน และการดำเนินงานตามแผนระยะยาวด้านการช่วยเหลือฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัยพิบัติ

๒. ส่งเสริมระบบงานอาสาสมัครของประเทศอย่างจริงจัง เหตุการณ์ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมา อาสาสมัครภาคประชาชนรวมทั้งหน่วยงานภาคเอกชนต่าง ๆ มีบทบาทที่สำคัญในการกู้ภัย การช่วยเหลือในภาวะฉุกเฉิน การค้นหาผู้รอดชีวิต และการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัย โดยเป็นกำลังหนุนให้กับหน่วยงานของรัฐซึ่งมีกำลังเจ้าหน้าที่จำกัด อย่างไรก็ตาม ในภาวะฉุกเฉินที่เกิดความวุ่นวาย ขาดการสั่งการอย่างเป็นระบบ การให้ความช่วยเหลือและประสานงานจึงเป็นไปโดยขาดการบูรณาการ ซึ่งรัฐบาลควรวางระบบเพื่อพัฒนางานอาสาสมัครให้มีศักยภาพอย่างเต็มที่ และมีมาตรฐานตามหลักสากล

๓. ควรจัดการภัยพิบัติโดยมุ่งเน้นการรวมพลังของชุมชน แม้ว่าภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจะเกินขีดความสามารถในการรับมือโดยชุมชน แต่จากการศึกษาพบว่า ชุมชนที่มีความเข้มแข็ง และผู้ที่รอดชีวิตจากภัยพิบัติจำนวนหนึ่งได้เปลี่ยนสภาพจากผู้ประสบภัยมาเป็นผู้ร่วมกอบกู้วิกฤติ และกลายเป็นกำลังสำคัญของการค้นหาและช่วยเหลือผู้รอดชีวิต เนื่องจากเป็นผู้ที่รู้จักบุคคลในชุมชน สภาพทางกายภาพ และสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ที่ดีที่สุด นอกจากนั้น การสร้างโอกาสในการจัดการเพื่อช่วยเหลือกันเองในค่ายที่พักชั่วคราว และการฟื้นฟูบูรณะชุมชน จะเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้เกิดพลังในการพัฒนาชุมชนต่อไปในอนาคต ดังนั้น จึงควรมีการวางระบบการฝึกอบรมเพื่อสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติต่าง ๆ โดยมีชุมชนเป็นฐานการพัฒนาที่สำคัญ

๔. ควรส่งเสริมการผนึกกำลังของภาคส่วนต่าง ๆ ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมา ทำให้เกิดการรวมพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อมวลชน กองทัพ ประชาสังคม และอาสาสมัครต่าง ๆ ซึ่งล้วนมีลักษณะ ภารกิจ บทบาท และหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น บุคลากรของกองทัพมีความเข้มแข็งและมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ภาคเอกชน เช่น สื่อมวลชน บริษัทต่าง ๆ มีงบประมาณช่วยเหลือที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ส่วนภาคประชาสังคมไม่มีระบบจัดตั้ง เป็นการรวมตัวกันด้วยจิตอาสาที่มีพลังและมีความยั่งยืน ดังนั้น การผนึกกำลังทั้ง ๓ ส่วนจึงเป็นเรื่องทางยุทธศาสตร์ที่จำเป็นต้องดำเนินการอย่างจริงจัง โดยรัฐควรให้การสนับสนุนและช่วยประสานเชื่อมโยงพลังของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อทำงานร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์ ทั้งนี้ ต้องมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็น มีการรวบรวมข้อมูลโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ความเร็วลม ปริมาณน้ำ ปริมาณฝน เพื่อนำมาบูรณาการและติดตามเฝ้าระวัง ประเมินสถานการณ์ที่ถูกต้อง และสามารถพิจารณาการออกประกาศเตือนได้ทันเวลา

๕. ควรผนวกมาตรการด้านการจัดการสาธารณสุขไว้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา มาตรการที่ช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีภูมิคุ้มกันจะช่วยให้พัฒนาขีดความสามารถในการปรับตัวและช่วยลดผลกระทบได้ โครงการที่เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เช่น การพัฒนาระบบฐานข้อมูล ระบบการสื่อสาร โครงสร้างพื้นฐานที่ออกแบบอย่างดี คำนึงถึงความเสี่ยงด้านภัยพิบัติ รวมทั้งงานศึกษาวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จะช่วยยกระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติและการพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔ : ๑๗ - ๑๘)

๖. การประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

การประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่ช่วยตรวจสอบระดับของความเสียหายที่ชุมชนหรือสังคมมีต่อภัยพิบัติ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวกับความล่าช้าและความเปราะบางที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ทั้งนี้ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นเครื่องมือทางกลยุทธ์ที่ใช้จัดการสาธารณสุขนั้น ๆ โดยให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นหน่วยรับผิดชอบประเมินความเสี่ยงจากสาธารณสุข โดยมีแนวทางปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ดังนี้

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกระบวนการประเมินความเสี่ยง ประกอบด้วย

๑.๑ ประเมินสถานการณ์ปัจจุบันและข้อมูลหรือผลการศึกษามีอยู่ เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ

๑.๒ ประเมินภัยอันตราย เพื่อให้ทราบถึงความรุนแรงของภัยพิบัติ ประเภทของภัยพิบัติและสถานที่ รวมถึงการดำรงชีวิตของชุมชนและสังคมที่จะได้รับผลกระทบ

๑.๓ การประเมินความล่าช้า เพื่อให้ทราบถึงประชาชนและทรัพย์สินที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

๑.๔ การวิเคราะห์ความเปราะบาง เพื่อให้ทราบระดับความเสี่ยงของสภาพหรือองค์ประกอบของสิ่งนั้นว่ามีความสามารถต้านทานต่อภัยอันตรายได้เท่าใด

๑.๕ การวิเคราะห์ความสูญเสียและผลกระทบ เพื่อคาดคะเนความสูญเสียต่อประชาชน ทรัพย์สิน การบริการ การดำรงชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากภัยพิบัติ และประเมินผลกระทบที่จะสร้างความสูญเสียต่อเศรษฐกิจและสังคม

๑.๖ การจัดทำข้อมูลสถานะความเสี่ยงและการประเมินผล เพื่อให้การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติเกิดความคุ้มค่าตามหลักเศรษฐศาสตร์ ความเสี่ยงจากสาธารณสุขหรือภัยพิบัติ

หมายถึง โอกาสที่สาธารณภัยทำให้เกิดการสูญเสีย ซึ่งสามารถแทนด้วยสมการแสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสียหาย ได้แก่ ภัยความถี่หรือความถี่ ความเปราะบาง และศักยภาพ ดังนี้

$$\text{ความเสียหาย} = \frac{\text{ภัย} \times \text{ความถี่หรือความถี่} \times \text{ความเปราะบาง}}{\text{ศักยภาพ}}$$

๑.๗ การวางแผนปฏิบัติการและทบทวนกลยุทธ์ในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัย เพื่อจัดลำดับความสำคัญ จัดสรรแหล่งทรัพยากร (งบประมาณและบุคลากร) และริเริ่มโครงการในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

๒. เพิ่มศักยภาพในระดับท้องถิ่น อำเภอ และจังหวัด ในการประเมินความเปราะบางและความถี่หรือความถี่

๓. เพิ่มศักยภาพและปรับปรุงการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยระดับชาติ เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายการลดความเสี่ยง การจัดสรรงบประมาณ การออกกฎหมายหรือระเบียบ การจัดทำแผนงานและโครงการ รวมถึงการจัดทำดัชนีความเสี่ยงและแผนที่เสี่ยงภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๘ : ๕๓ - ๕๔)

๗. การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติหรือสาธารณภัยในแต่ละประเทศไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้โดยบุคคลหนึ่ง หรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เนื่องจากสาธารณภัยเป็นเรื่องของทุกคน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดให้ดำเนินการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยร่วมกันทุกภาคส่วนของประเทศ ทั้งนี้ ระดับสากลและระดับภูมิภาคได้มีการจัดทำกรอบการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้เกิดประสิทธิผล และได้มีการยอมรับแนวคิดในการปฏิบัติการเพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย หรือ Disaster Risk Reduction : DRR ขึ้น เพื่อให้เข้าใจความเสี่ยงจากสาธารณภัย เสริมสร้างศักยภาพในการบริหารและจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ลงทุนด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันในการพร้อมรับมือและฟื้นคืนกลับได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมในการเผชิญเหตุสาธารณภัยอย่างมีประสิทธิภาพ และการฟื้นฟูสภาพและซ่อมสร้างให้ดีกว่า และปลอดภัยกว่าเดิมในช่วงการฟื้นฟู โดยมีการพัฒนามาตรการการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย และการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยง ดังนี้

๑. การพัฒนามาตรการการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๑.๑ แนวทางปฏิบัติในการป้องกันและลดผลกระทบ การป้องกันและลดผลกระทบเป็นการดำเนินการที่เน้นช่วงก่อนเกิดภัย เพื่อขจัดและลดโอกาสที่สาธารณภัยจะสร้างผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน หรือสังคม ได้แก่

๑.๑.๑ การกำหนดเขตพื้นที่และจัดกลุ่มที่ตั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อหลีกเลี่ยงพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น การวางแผนการใช้ที่ดิน การจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรมต่าง ๆ และการกำหนดโซนนิ่ง เป็นต้น

๑.๑.๒ การกำหนดมาตรฐานการก่อสร้างอาคารที่ต้านทาน และไม่ก่อให้เกิดสาธารณภัยต่าง ๆ เช่น แผ่นดินไหว พายุ เป็นต้น

๑.๑.๓ การเสริมสร้างความแข็งแรงของตลิ่ง ปลูกต้นไม้ ไม้พุ่ม หญ้าแฝก และป่าโกงกางป้องกันชุมชนริมน้ำหรือริมทะเล

๑.๑.๔ การขุดลอกคูคลอง ท่อระบายน้ำ และรักษาความสามารถในการระบายน้ำของพื้นที่แบบปกติและแบบฉุกเฉิน

๑.๑.๕ การปรับแผนการเกษตรเพื่อกระจายความเสี่ยง เช่น ปลูกป่า ต้นไม้ ปลูกไม้คลุมหน้าดินกันดินพังทลาย ทำแนวปลูกแบบขวาง แนะนำพันธุ์พืชที่ทนต่อแมลงศัตรูพืช และความแห้งแล้ง รวมถึงส่งเสริมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

๑.๑.๖ การพัฒนาบ่อบาดาล และบ่อน้ำตื้น

๑.๑.๗ การสร้างความตระหนัก เพื่อป้องกันการติดต่อของเชื้อโรค และอื่น ๆ

๑.๑.๘ การออกกฎหมายที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๑.๒ แนวทางปฏิบัติในการเตรียมความพร้อม

การเตรียมความพร้อม เป็นการดำเนินการที่เน้นช่วงก่อนเกิดภัย เพื่อให้ประชาชนหรือชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีองค์ความรู้ ชีตความสามารถ และทักษะต่าง ๆ พร้อมที่จะรับมือกับภัยพิบัติ ได้แก่

๑.๒.๑ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน เน้นการอาศัยชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายจากสาธารณภัย โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ กำหนดแนวทางแก้ปัญหาในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อลดความเสี่ยงภัยของชุมชน และเพิ่มขีดความสามารถให้คนในชุมชนมีศักยภาพ ในการระงับบรรเทาภัยได้ด้วยตนเองในระดับหนึ่ง ก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือ จึงเป็นเครื่องมือในการเตรียมประชาชนและชุมชนให้มีความพร้อมที่จะเผชิญสาธารณภัย และได้รับผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินให้น้อยที่สุด รวมทั้งเป็นการสร้างภาคีเครือข่ายภาคประชาชนในรูปแบบอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อม เช่น การศึกษาข้อมูล การวิเคราะห์ ข้อมูลภัย การแจ้งเตือนภัย การจัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของชุมชนและหมู่บ้าน การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และการประเมินผล เป็นต้น

๑.๒.๒ การฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นเครื่องมือ และกิจกรรมในการสร้างความพร้อม และเพิ่มศักยภาพของหน่วยงานและบุคลากร รวมทั้งเป็นการทดสอบ การประสานงานและการบูรณาการความร่วมมือ ทำให้ทราบจุดบกพร่องและช่องว่างในการปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉิน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ แผนปฏิบัติการ และแผนเผชิญเหตุ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ให้หมายรวมถึงการฝึกซ้อมแผน การซักซ้อม

และการฝึกปฏิบัติ ตามความเหมาะสมและจำเป็นของแต่ละหน่วยงาน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑.๒.๒.๑ การฝึกเชิงอภิปราย เป็นการฝึกโดยใช้วิธีการหารือ อภิปรายเกี่ยวกับแผน มาตรการ หรือวิธีการปฏิบัติ เพื่อมุ่งเน้นประเด็นยุทธศาสตร์และนโยบายของหน่วยงาน เป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น ๑) การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นการตั้งสมมติฐานสถานการณ์สำคัญ ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการได้แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการค้นหาทางเลือก ที่เหมาะสมต่อการเผชิญเหตุ และ ๒) การฝึกบนโต๊ะ เป็นการจำลองสถานการณ์แบบกว้าง ๆ เพื่อค้นหา จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรคของแผน เพื่อนำมากำหนดแนวทาง ขั้นตอนการปฏิบัติ และระเบียบ ปฏิบัติประจำ โดยเน้นการฝึกในระดับผู้บริหารและผู้มีอำนาจตัดสินใจ

๑.๒.๒.๒ การฝึกเชิงปฏิบัติการ เป็นการฝึกที่มีการจำลอง สถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยมีการเคลื่อนย้าย ระดมทรัพยากรและบุคลากรจริง ตามสถานการณ์ แบ่งออกเป็น ๑) การฝึกปฏิบัติ เป็นการฝึกปฏิบัติของหน่วยงานขนาดเล็กระดับพื้นที่ โดยเน้นการเผชิญเหตุของเจ้าหน้าที่ภาคสนามเฉพาะด้าน ๒) การฝึกเฉพาะหน้าที่ เป็นการฝึกของ หน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงาน เพื่อทดสอบและประเมินขีดความสามารถของบุคคลที่มีหน้าที่ ความรับผิดชอบเฉพาะด้าน รวมทั้งบทบาทหน้าที่ที่ใช้ในการเผชิญเหตุกับสถานการณ์สมมติที่กำหนดขึ้น และ ๓) การฝึกเต็มรูปแบบ เป็นการฝึกที่มีความสลับซับซ้อน มีขั้นตอนการเตรียมการและการใช้ ทรัพยากรมากที่สุดเมื่อเทียบกับการฝึกรูปแบบอื่น ๆ รวมทั้งเกี่ยวข้องกับบุคลากรจากหลากหลาย หน่วยงานในหลายระดับ โดยมีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรและบุคลากรเพื่อเผชิญเหตุ ตั้งแต่การประสาน ด้านข้อมูล การสนับสนุนทรัพยากรของกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ จนถึง การเชื่อมโยงและการสั่งการจากศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ไปยังเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และหน่วยงานที่รับผิดชอบแผนสนับสนุน การปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินแต่ละด้าน ต้องจัดให้มีการฝึกการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำประเภทการฝึกดังกล่าวไปปรับใช้ในการฝึก การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยงานตามความเหมาะสม นอกจากนี้ การประเมินผล แต่ละครั้งควรมีประเด็นคำถามอย่างน้อย ได้แก่ การฝึกบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ความจำเป็น ในการปรับปรุงระบบการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการประสานงาน การสื่อสาร ทรัพยากร ทักษะ ประสิทธิภาพ ความต้องการการฝึกอบรมทรัพยากรเพิ่มเติม ข้อบกพร่อง อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการฝึกครั้งต่อไป

๑.๒.๓ การเตรียมการอพยพ ให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยแต่ละระดับจัดทำแผนอพยพส่วนราชการ หรือวางมาตรการการอพยพ ซึ่งมีสาระสำคัญ ประกอบด้วย บัญชีจำนวนผู้อพยพ บัญชีส่วนราชการ สิ่งอำนวยความสะดวกในการอพยพ การกำหนด เขตพื้นที่รองรับ การอพยพให้อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสม การกำหนดเจ้าหน้าที่หรือผู้รับผิดชอบการอพยพ ไว้ให้ชัดเจน การกำหนดเส้นทางอพยพหลักและเส้นทางอพยพสำรองสำหรับแต่ละประเภทภัย รวมทั้ง การสำรวจและจัดเตรียมพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง แหล่งพลังงาน และระบบสื่อสารสำหรับการอพยพ

๑.๒.๔ การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว เป็นการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวในสถานการณ์ที่เกิดสาธารณภัยขึ้น ซึ่งรัฐต้องมีการเตรียมแผนรับมือต่อการอพยพในภาวะฉุกเฉิน โดยกำหนดอาคารที่จะใช้เป็นศูนย์พักพิงชั่วคราวไว้ และการบริหารจัดการภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว เพราะจะมีผลโดยตรงต่อการดำรงชีวิตและศักดิ์ศรีกับผู้ประสพภัยที่เข้าพักพิง ทั้งนี้ การเตรียมการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราวที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยอย่างน้อย ดังนี้

๑.๒.๔.๑ จัดหาสถานที่ตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับต้องดำเนินการคัดเลือกสถานที่ตั้ง

๑.๒.๔.๒ จัดการภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว โดยกำหนดผู้รับผิดชอบภายในศูนย์พักพิงชั่วคราว ได้แก่ ผู้จัดการศูนย์พักพิงชั่วคราวซึ่งอาจเป็นได้ทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรระหว่างประเทศ ผู้นำชุมชน หรือผู้อำนวยการโรงเรียน (กรณีโรงเรียนเป็นศูนย์ฯ) ทั้งนี้ ศูนย์พักพิงชั่วคราวอาจมีโครงสร้างภายในแบ่งเป็นฝ่ายปฏิบัติการ และฝ่ายอำนาจการตามความเหมาะสม

๑.๒.๔.๓ จัดเตรียมปัจจัยความจำเป็นขั้นต่ำของศูนย์พักพิงชั่วคราวอื่น ๆ

๑.๒.๔.๔ ให้มีการบริหารจัดการข้อมูลผู้อพยพ โดยมีการเก็บบันทึกข้อมูลที่จำเป็น

ให้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำแผนบริหารจัดการศูนย์พักพิงชั่วคราว

๑.๒.๕ การจัดตั้งองค์กรการเรียนรู้สาธารณภัย

๑.๒.๕.๑ ศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัย เป็นแนวคิดเพื่อให้ประชาชนหรือชุมชนได้เรียนรู้ขั้นตอนและวิธีการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อลดผลกระทบและความสูญเสียชีวิตที่อาจเกิดขึ้น ประกอบกับเป็นการเพิ่มทักษะให้ประชาชนและชุมชนช่วยเหลือตนเองและสามารถรักษาชีวิตรอดได้เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น รวมทั้งเป็นวิธีการปรับเปลี่ยนทัศนคติให้ผู้ประสพภัยได้พยายามช่วยเหลือตนเองเป็นลำดับแรกระหว่างรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ ทั้งนี้ ศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัยยังให้องค์ความรู้แก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ได้แก่ บุคลากรของทุกภาคส่วน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการด้านสาธารณภัยของประเทศต่อไป โดยให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ พิจารณาจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัยแต่ละระดับตามความเหมาะสม ได้แก่ ศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัยประเทศ ศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัยจังหวัด ศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัยอำเภอ และศูนย์การเรียนรู้สาธารณภัยท้องถิ่น

๑.๒.๕.๒ สถาบันพัฒนาการจัดการสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นแนวคิดให้มีสถาบันหลักในการศึกษา ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยแก่ส่วนราชการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีกระบวนการศึกษาอบรมโดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการความเสี่ยง

จากสาธารณสุขในแต่ละระดับพื้นที่ การจำลองสถานการณ์ภัยให้ครอบคลุมการจัดการสาธารณสุข การประสานและการปฏิบัติภารกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ ตั้งแต่ผู้เผชิญเหตุถึงผู้บัญชาการเหตุการณ์ ให้สามารถทำหน้าที่ในความรับผิดชอบได้อย่างเป็นระบบ และมีการประสานงานอย่างบูรณาการ สำหรับระดับบริหารจะมีความสามารถในการอำนวยความสะดวก สั่งการ และตัดสินใจในภาวะฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้กำหนดเป็นสถาบันการพัฒนาการจัดการสาธารณสุขระดับประเทศ และสถาบันการพัฒนาการจัดการสาธารณสุขระดับภาค โดยให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข และกองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขกลางจัดทำแนวทางและรายละเอียดร่วมกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการเรียนการสอน การฝึกอบรม ตั้งแต่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจนถึงปริญญาตรีหรือสูงกว่า ตามความเหมาะสม

๑.๒.๖ การพัฒนาคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ เป็นการจัดทำระบบมาตรฐานกลางด้านฐานข้อมูลและสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลด้านสาธารณสุข เพื่อให้ทุกหน่วยงานสามารถนำระบบมาตรฐานกลางฐานข้อมูลไปดำเนินการจัดทำ พัฒนา ปรับปรุงระบบฐานข้อมูลของแต่ละหน่วยงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้ โดยให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลัก ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๒ โดยดำเนินการพัฒนาคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ ดังนี้

๑.๒.๖.๑ การเชื่อมโยงข้อมูลเข้าสู่ระบบคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติเข้ากับฐานข้อมูลของส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย ฐานข้อมูลการรายงานเหตุด่วนสาธารณสุข ฐานข้อมูลทรัพยากร เครื่องจักรกล อุปกรณ์ เครื่องมือกู้ภัย ฐานข้อมูลการฝึก ฐานข้อมูลคลังทรัพยากรด้านสาธารณสุข เป็นต้น โดยเชื่อมโยงฐานข้อมูลเข้าสู่คลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ โดยต้องให้มีเสถียรภาพ ครอบคลุม ครบถ้วน และสามารถเชื่อมโยงให้แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรสากลที่เกี่ยวข้องด้านสาธารณสุขทั้งในและต่างประเทศ

๑.๒.๖.๒ การจัดทำระบบการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ

๑.๒.๖.๓ การพัฒนาระบบข้อมูล เพื่อไปสู่ระบบสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับที่เชื่อมโยงข้อมูลกับคลังข้อมูลสาธารณสุขแห่งชาติ

๑.๒.๖.๔ การจัดทำระบบการนำเสนอข้อมูลสาธารณสุขให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับความรู้ด้านการศึกษา และการรวบรวมสถิติ เช่น ข้อมูลพื้นที่เสี่ยงภัย พื้นที่ประสบภัย สถิติการเกิดภัย ทรัพยากรพิเศษ ผู้เชี่ยวชาญ การให้ความช่วยเหลือมูลค่าความเสียหาย และการฟื้นฟู เป็นต้น

๑.๒.๗ การจัดตั้งคลังสำรองทรัพยากร เป็นการสำรองทรัพยากรเพื่อความรวดเร็วในการสั่งใช้และการสนับสนุนทรัพยากรไปยังพื้นที่ประสบภัย โดยให้มีการกำหนดวงรอบการจัดการและการรักษาสภาพทรัพยากรให้พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา สำหรับทรัพยากรประเภทใดที่มีระยะเวลาหมดอายุการใช้งาน ให้กำหนดวงรอบการหมุนเวียนใช้ให้เหมาะสม ทั้งนี้ให้กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขกลางกำหนดคลังสำรองทรัพยากรอย่างน้อย

ภาคละ ๑ แห่ง ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสม และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยนำทรัพยากรไปใช้ในการปฏิบัติ

๑.๒.๘ แผนการบริหารความต่อเนื่อง เป็นแผนรองรับการดำเนินภารกิจ เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องเมื่ออยู่ในภาวะวิกฤติ โดยแนวคิดการบริหารความต่อเนื่องของหน่วยงานภาครัฐเน้นการควบคุม ดูแล และป้องกันทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำเนินงานหรือให้บริการ เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดสำหรับผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยหากการควบคุมภายในที่มีอยู่ไม่สามารถควบคุมดูแลและป้องกันได้ทั้งหมด เมื่อเกิดสภาวะวิกฤติ จะทำให้การดำเนินงานหรือการให้บริการของหน่วยงานลดลงและไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คือ ต้องเร่งดำเนินการให้การดำเนินงานหรือการให้บริการกลับมาให้เหมือนภาวะปกติ แม้ในสถานการณ์สาธารณภัย ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ.๒๕๕๕

๑.๓ แนวทางปฏิบัติของระบบการเตือนภัย เป็นโครงสร้างและระบบสื่อสารที่ช่วยให้มีข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณภัย และการส่งข้อมูลที่ถูกต้องรวดเร็วไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน และประชาชน ดังนี้

๑.๓.๑ ระดับของระบบการเตือนภัย มีความหมายของสีในการเตือนภัย ดังนี้

๑.๓.๑.๑ สีแดง หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะอันตรายสูงสุด ให้อาศัยอยู่แต่ในสถานที่ปลอดภัยและปฏิบัติตามข้อสั่งการ

๑.๓.๑.๒ สีส้ม หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายสูง เจ้าหน้าที่กำลังควบคุมสถานการณ์ ให้อพยพไปยังสถานที่ปลอดภัย และปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด

๑.๓.๑.๓ สีเหลือง หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย มีแนวโน้มที่สถานการณ์จะรุนแรงมากขึ้น ให้จัดเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์และปฏิบัติตามคำแนะนำ

๑.๓.๑.๔ สีน้ำเงิน หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะเฝ้าระวัง ให้ติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิดทุก ๒๔ ชั่วโมง

๑.๓.๑.๕ สีเขียว หมายถึง สถานการณ์อยู่ในภาวะปกติ ให้ติดตามข้อมูลข่าวสารเป็นประจำ

๑.๓.๒ กระบวนการแจ้งเตือนภัย ประกอบด้วย

๑.๓.๒.๑ การเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์ เป็นการติดตามข้อมูลความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่อาจส่งผลให้เกิดสาธารณภัย รวมทั้งทำหน้าที่เฝ้าระวัง ให้ข้อมูลและข่าวสารแก่ประชาชน โดยมีส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีความรู้และเครื่องมือทางเทคนิค เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน กรมทรัพยากรธรณี กรมอุทกศาสตร์ ฯลฯ มีหน้าที่เฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง โดยให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน) เป็นหน่วยจัดวางระบบสื่อสารให้เพียงพอและใช้งานได้ตลอดเวลา โดยให้กองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกลาง แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ และประเมินสถานการณ์เพื่อตัดสินใจในการเตรียมรับมือกับสาธารณภัย

๑.๓.๒.๒ การแจ้งเตือนล่วงหน้า เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสาร ที่บ่งชี้ว่า มีแนวโน้มที่จะเกิดสาธารณภัยขึ้นในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงภัยไปยังส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และประชาชน เพื่อให้ติดตามข้อมูลข่าวสาร และความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ระยะเวลาสำหรับการแจ้งเตือนล่วงหน้าขึ้นอยู่กับสาธารณภัย แต่ละประเภท โดยปกติควรมีการแจ้งเตือนภัยล่วงหน้าก่อนการเกิดสาธารณภัยไม่ต่ำกว่า ๑๒๐ ชั่วโมง โดยให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม) เป็นหน่วยประสานงานกลางร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ในการจัดวางแนวทาง มาตรการ และขั้นตอน การปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการเฝ้าระวังติดตามสถานการณ์ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และแจกจ่ายข้อมูลข่าวสารเพื่อให้การแจ้งเตือนภัยล่วงหน้ามีมาตรฐานเป็นรูปแบบเดียวกัน ซึ่งสะดวก ต่อการรับทราบและทำความเข้าใจกับข้อมูลที่ได้รับ

๑.๓.๒.๓ การแจ้งเตือนภัย เป็นการยืนยันข้อมูลว่ามีโอกาส เกิดสาธารณภัยมากกว่าร้อยละ ๖๐ และเป็นการแจ้งแนวทางปฏิบัติให้กับส่วนราชการ หน่วยงาน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ และประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย เพื่อให้เตรียม ความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น โดยให้มีการแจ้งเตือนภัยไม่ต่ำกว่า ๗๒ ชั่วโมง ก่อนเกิดภัย และมีข้อมูลการแจ้งเตือนภัย ได้แก่ ๑) คาดการณ์ระยะเวลาและบริเวณพื้นที่ที่จะเกิดสาธารณภัย ๒) ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและความยาวนานของภัย (ระยะเวลา) ๓) แนวทางการปฏิบัติตนของส่วนราชการ หน่วยงาน และประชาชน ๔) การเตรียมความพร้อมรับมือ เช่น อาหาร น้ำดื่ม ยารักษาโรค เป็นต้น

ให้ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยกลางจัดวางแนวทาง มาตรการ และขั้นตอนการปฏิบัติ ร่วมกับหน่วยงานที่มีหน้าที่ แจ้งเตือนภัย เพื่อการสั่งการไปยังกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต พร้อมทั้งให้กรมประชาสัมพันธ์ร่วมกับกรมการปกครอง กำหนดขั้นตอน วิธีปฏิบัติ เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แจกจ่ายข้อมูลข่าวสาร และแจ้งเตือนภัยให้กับ ผู้ปกครองท้องที่และประชาชน เพื่อให้มั่นใจได้ว่าประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและรวดเร็ว โดยมีการปฏิบัติเพื่อเตรียมรับสถานการณ์เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด ทั้งนี้ ให้กองอำนาจการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับรายงานผลการปฏิบัติให้กองอำนาจการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยกลางทราบภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับตั้งแต่ได้รับแจ้งการเตือนภัย เพื่อเป็นการยืนยัน การสื่อสารสองทาง

๑.๓.๒.๔ การรับมือและการอพยพ กองอำนาจการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับพิจารณากำหนดแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติสำหรับส่วนราชการ หน่วยงาน และองค์กรเอกชนในการรับมือกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น รวมถึงการจัดทำแผนอพยพและการฝึก อพยพ โดยศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขตเป็นหน่วยงานสนับสนุนทรัพยากร เครื่องมือพิเศษ ทั้งนี้ หากเกินศักยภาพที่จะรับมือกับสถานการณ์ได้ ให้รายงานกองอำนาจการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยกลางทราบทันที

๑.๓.๓ การพัฒนาระบบเตือนภัย มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ทำให้ การเตือนภัยมีความแม่นยำ น่าเชื่อถือ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

๑.๓.๓.๑ พัฒนาศักยภาพในการพยากรณ์และการเผยแพร่ข้อมูลเตือนภัย โดยปรับปรุงอุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยี ให้สามารถรองรับกับระบบเตือนภัยในปัจจุบันและต่างประเทศได้ จัดทำระเบียบปฏิบัติประจำ และเสริมสร้างขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จัดวางระบบสื่อสารหลักอย่างน้อย ๒ ระบบ และระบบสื่อสารสำรอง เสริมสร้างกระบวนการและวิธีการเตือนภัย โดยมีแนวปฏิบัติประกอบด้วย

๑.๓.๓.๒ เตรียมความพร้อมและสร้างความตระหนักรวมถึงให้ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจความเสี่ยงจากข้อมูลที่ได้รับ โดยจัดให้มีการฝึกอบรม เช่น อาสาสมัครแจ้งเตือนภัยในชุมชน ตำบล และหมู่บ้าน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบเตือนภัยที่มีความแตกต่างกันของภัยแต่ละประเภท เป็นต้น จัดทำ Web Service ในการนำเสนอข้อมูล และ Mobile Application เพื่อเป็นช่องทางในการให้บริการข้อมูล และแจ้งเตือนภัยให้แก่ประชาชน และบุคคลที่ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษในกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ ผ่านสมาร์ตโฟน หรือแท็บเล็ต และจัดให้มีการฝึกกระบวนการระบบเตือนภัยเพื่อเป็นการทดสอบแผนปฏิบัติการ แผนเผชิญเหตุ ขั้นตอน เครื่องมือ อุปกรณ์ และความพร้อมของประชาชนทั้งในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง

๒. ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยงเป็นการทำให้ทุกภาคส่วนยอมรับที่จะร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ โดยให้สังคมและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยและเป็นการนำเรื่องการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเข้าสู่กระแสหลักในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ รวมถึงการเสริมสร้างความเข้มแข็งหรือภูมิคุ้มกันให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศต่อไป ทั้งนี้ รัฐจะต้องกำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนการบูรณาการการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้ทุกภาคส่วนนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการให้ความสำคัญในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ ที่จะทำให้การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นนโยบายสำคัญในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศอย่างจริงจัง

๒.๑ แนวทางปฏิบัติในการกำหนดให้เป็นนโยบายแห่งรัฐที่สำคัญ ๆ

๒.๑.๑ การกำหนดให้หลักการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นนโยบายของรัฐเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การระบุงการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐ สนับสนุนความเป็นหุ้นส่วนรัฐร่วมกับเอกชน กระบวนการวางแผน และขั้นตอนการจัดสรรงบประมาณ

๒.๑.๒ การสนับสนุนและจัดสรรงบประมาณสำหรับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเผชิญเหตุ และการฟื้นฟู

๒.๑.๓ การศึกษาและรวบรวมมาตรการที่เกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เป็นข้อบังคับ กฎเกณฑ์ และระเบียบ เพื่อใช้จัดการกระบวนการและวางแผนพัฒนา เช่น การประเมินผลกระทบ สิ่งแวดล้อม รหัสอาคาร ฯลฯ

๒.๑.๔ การสร้างความเข้มแข็งในการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการสร้างความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนในทุกระดับ

๒.๑.๕ การส่งเสริมและการจัดการโครงการบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤติ ได้แก่ องค์กรรวมของกระบวนการบริหารซึ่งบังคับภัยคุกคามต่อองค์กร และผลกระทบของภัยคุกคามต่อการดำเนินธุรกิจ รวมทั้งให้แนวทางในการสร้างขีดความสามารถให้กับองค์กร มีความยืดหยุ่น เพื่อการตอบสนองและปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชื่อเสียง ภาพลักษณ์ และกิจกรรมที่สร้างมูลค่าให้เกิดประสิทธิผล

๒.๑.๖ การกระตุ้นให้หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนรองรับการดำเนินการกิจการให้บริการประชาชนได้อย่างต่อเนื่องเมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น เพื่อเป็นการเร่งให้การดำเนินงานหรือการให้บริการแก่ประชาชนกลับมาให้เหมือนภาวะปกติ

๒.๑.๗ การส่งเสริมและสนับสนุนโครงการความร่วมมือภาครัฐและเอกชน โดยการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐในการจัดสร้าง ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารจัดการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการขั้นพื้นฐาน รวมถึงการให้บริการที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ให้แก่ประชาชนภายใต้กรอบความเสี่ยงและระยะเวลาที่กำหนด

๒.๒ แนวทางปฏิบัติในการส่งเสริมการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๒.๒.๑ การทบทวนและปรับปรุงนโยบาย กฎหมาย และองค์กรในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ

๒.๒.๒ การพัฒนาและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับชาติจนถึงชุมชนดำเนินแผนงาน โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย เช่น การจัดลำดับความเสี่ยงที่ต้องมีมาตรการจัดการ เสริมสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วม แผนสนับสนุนงบประมาณ เป็นต้น

๒.๒.๓ การสนับสนุนงบประมาณของรัฐเพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

๒.๒.๔ การจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างภาคประชาสังคมกับรัฐในการนำนโยบายการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยไปสู่การปฏิบัติ

๒.๒.๕ การทบทวนกฎและระเบียบ ในการวางแผนพัฒนาที่มีอยู่ในมุมมองของการใช้บทบัญญัติ (การบังคับใช้กฎหมาย)

๒.๒.๖ การพัฒนาและส่งเสริมการสร้างความตระหนักให้แก่ผู้มีอำนาจตัดสินใจทางการเมืองในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๒.๒.๗ การแต่งตั้งผู้ประสานงานด้านการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยในแต่ละกระทรวงที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๘ การจัดตั้งกองทุนการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย และกองทุนพิเศษเพื่อการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยให้กระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานหลักในการจัดตั้งกองทุน การบริหารกองทุน การจัดหารายได้ การเบิกจ่าย และการใช้จ่ายกองทุน

๒.๒.๙ การจัดให้มีสมัชชาการจัดการสาธารณภัยในเวทีสาธารณะระดับชาติ ที่เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมได้ร่วมแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อค้นหาทางออกในประเด็นปัญหาาร่วมที่แต่ละฝ่ายให้ความสำคัญและนำไปสู่การเสนอแนะพัฒนานโยบายสาธารณะในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศ โดยจัดให้มีการประชุม

อย่างน้อยปีละ ๑ ครั้ง หรือตามความเหมาะสมให้เป็นระบบ และเป็นไปอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๘ : ๕๔ - ๖๒)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑. พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และอนุบัญญัติ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ และอนุบัญญัติ กำหนดให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นหน่วยงานกลางของรัฐ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ คือ การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ปฏิบัติการ ประสานการปฏิบัติ ให้การสนับสนุน และช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาคเอกชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเมื่อคณะรัฐมนตรีอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนดังกล่าว

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติกำหนดแนวทางและวิธีการในการให้ความช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าและระยะยาวเมื่อเกิดสาธารณภัย รวมถึงการอพยพประชาชน หน่วยงานของรัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การดูแลเกี่ยวกับการสาธารณสุข และการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสื่อสารและการสาธารณสุขปภค รวมทั้งกำหนดแนวทางในการเตรียมพร้อมด้านบุคลากร อุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ และจัดระบบการปฏิบัติการในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมถึงการฝึกบุคลากรและประชาชน (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๐)

๒. แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘

แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดขอบเขตของภัยพิบัติที่เป็นสาธารณภัย คือ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใดซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๘ : ๔๓)

บทบาท หน้าที่ และแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมที่ได้กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘ คือ การสนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามมาตรา ๘ (๓) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ และแจ้งเตือนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ และหน่วยงานพลเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัย กรณีคาดว่าจะเกิดภัยจากการสู้รบหรือภัยทางอากาศ หรือการก่อวินาศกรรม นอกจากนั้นยังได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ให้กับกระทรวงกลาโหมไว้ใน สปฉ.๗ : ส่วนงานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร ซึ่งมีขอบเขตหน้าที่ ดังนี้ ๑) ประสานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร เพื่อใช้สนับสนุนส่วนราชการ หน่วยงานพลเรือน กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ระดับในการเผชิญเหตุสาธารณภัย รวมถึงการส่งคืนทรัพยากร ๒) ให้ข้อเสนอแนะ

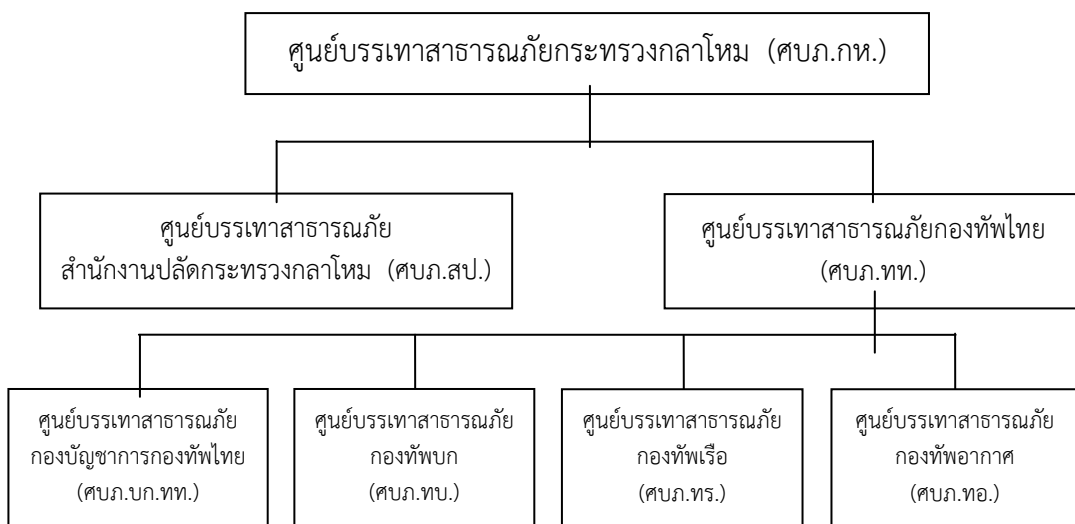
และคำปรึกษา ในกรณีที่ต้องใช้ความชำนาญทางทหารสนับสนุนภารกิจ และ ๓) ติดตามและรายงานสถานะ ทรัพยากรทางทหารที่ถูกกำหนดให้ใช้ในภารกิจสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉิน โดยให้กระทรวงกลาโหม เป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงาน ในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๘ : ๒๙, ๗๙)

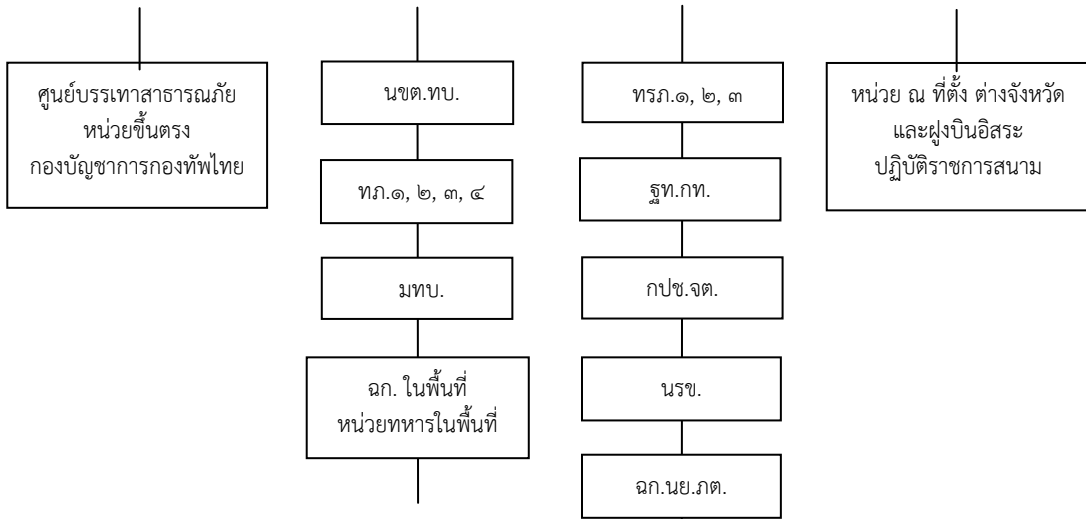
๓. แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๘ (๓) กำหนดให้ กระทรวงกลาโหมมีหน้าที่ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง ตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐ ในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหากจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน และมาตรา ๘ (๕) กำหนดให้มีหน้าที่ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหาร นอกเหนือจากสงครามเพื่อความมั่นคง แห่งราชอาณาจักรหรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามมติคณะรัฐมนตรี (พระราชบัญญัติ จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม, ๒๕๕๑)

นอกจากนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานในการป้องกัน แก้ไข และบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดจาก สาธารณภัยและอุบัติเหตุ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติของกระทรวงกลาโหมเป็นไปด้วย ความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล กระทรวงกลาโหมจึงจัดตั้ง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.) โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้อำนวยการ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ผอ.ศบภ.ภท.) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม, ปลัดกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารสูงสุด เป็น รองผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (รอง ผอ.ศบภ.ภท.) ผู้บัญชาการทหารบก, ผู้บัญชาการทหารเรือ และ ผู้บัญชาการ ทหารอากาศ เป็น ผู้ช่วยผู้อำนวยการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ผช.ผอ.ศบภ.ภท.) อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, เจ้ากรมเสมียนตรา, ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ, เจ้ากรม พระธรรมนูญ และเจ้ากรมการเงินกลาโหม เป็น กรรมการ ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม เป็น กรรมการและเลขานุการ เจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร และผู้อำนวยการสำนักงานกิจการพลเรือน สำนักนโยบายและแผนกลาโหม เป็น กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ซึ่งมีโครงสร้าง ดังนี้

แผนภาพที่ ๒ - ๓ แผนผังโครงสร้างการจัดศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม (ศบภ.ภท.)

ที่มา : สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๕๘. หน้า ๗๓ - ๗๕.

การจัดการในภาวะฉุกเฉิน

การจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นการปฏิบัติในห้วงเกิดสาธารณภัย ซึ่งเป็นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดความรุนแรงของสาธารณภัยและการบรรเทาทุกข์ โดยให้ความเร่งด่วนในการเข้าระงับเหตุ และให้ความช่วยเหลือประชาชน ได้แก่ การแจ้งเตือนภัยและประเมินสถานการณ์ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในภาวะฉุกเฉิน การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย การประกาศเขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยกรณีฉุกเฉิน การค้นหาและกู้ภัย การอพยพ การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน การรักษาความสงบเรียบร้อย การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การประเมินความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น การรายงาน การรับบริจาค การประสานการปฏิบัติกับองค์กรสาธารณกุศล การประสานความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการขอใช้เงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้กำหนดระดับของการจัดการสาธารณภัยไว้ ๔ ระดับ ซึ่งการปรับระดับการจัดการสาธารณภัยจะดำเนินการตามปัจจัย และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๘ เช่น พื้นที่ประสบภัย ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ความซับซ้อนของสถานการณ์ ศักยภาพด้านทรัพยากร และการประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ประสบภัย โดยการปฏิบัติของหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ ตามระดับการจัดการสาธารณภัย สรุปได้ดังนี้

๑. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ (สาธารณภัยขนาดเล็ก) ซึ่งมีผู้บัญชาการท้องถิ่น ผู้บัญชาการอำเภอ ผู้ช่วยผู้บัญชาการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุมและสั่งการให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ หรือตามที่ได้รับคำร้องขอ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบในโอกาสแรก

๒. การจัดการสาธารณสุขระดับ ๒ (สาธารณสุขขนาดกลาง) ซึ่งมีผู้อำนวยการจังหวัด และ/หรือผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ ให้หน่วยขึ้นตรง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพล และยุทโธปกรณ์ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด หรือตามที่ได้รับคำร้องขอ โดยให้ รายงานผลการปฏิบัติให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหมทราบในโอกาสแรก

๓. การจัดการสาธารณสุขระดับ ๓ (สาธารณสุขขนาดใหญ่) ซึ่งมีผู้บัญชาการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติเป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ ให้หน่วยขึ้นตรง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพล และยุทโธปกรณ์ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด/ชาติ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตาม การบัญชาการเหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรี ว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้บัญชาการ และให้รายงานผลการปฏิบัติให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตาม และเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ รายงาน และเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย หรือนายกรัฐมนตรี เพื่อตัดสินใจยกระดับความรุนแรงของสถานการณ์

๔. การจัดการสาธารณสุขระดับ ๔ (สาธารณสุขขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง) หน่วยขึ้นตรง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพล และยุทโธปกรณ์ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด/ชาติ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตาม การบัญชาการเหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี และรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ (ใช้อำนาจตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐) รวมทั้งติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ รายงาน และเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อตกลงใจ ในการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์เข้าแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จนกว่าสถานการณ์ จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ รวมทั้งจัดทำข้อพิจารณาในการรับความช่วยเหลือจากกองทัพมิตรประเทศ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทา สาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบอย่างต่อเนื่อง

การปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจากกองอำนาจการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ หรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ/จังหวัด/กรุงเทพมหานคร หรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ ให้การสนับสนุนและดำเนินการ ดังนี้

๑. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทั้งในระยะ ก่อนเกิดภัยหรือขณะเกิดภัย ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อย่างเป็นระบบ เพื่อลด อันตราย ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและส่วนราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามแผนหรือระเบียบปฏิบัติประจำของหน่วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามแนวทางที่กำหนดไว้ตามประกาศกระทรวงกลาโหม เรื่องหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน

๓. ให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองทัพไทย สนับสนุนการติดต่อสื่อสารให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม รวมทั้งบูรณาการการเชื่อมต่อระหว่างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ กับกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ

๔. ในกรณีที่รัฐบาลตกลงใจรับความช่วยเหลือทั้งทางพลเรือนและทางทหารจากต่างประเทศ ซึ่งมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นช่องทางในการติดต่อหลักนั้น ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ประสานงานนานาชาติ เพื่อเป็นช่องทางประสานงานการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะกองทัพมิตรประเทศในภาพรวม ทั้งนี้ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมอาจพิจารณามอบหมายให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการกองทัพไทย หรือศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพดำเนินการในแต่ละระดับได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

๕. เมื่อสถานะฉุกเฉินสิ้นสุดลงแล้ว ให้หน่วยที่ได้รับมอบภารกิจเข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยรายงาน ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค หรือข้อขัดข้องในด้านต่าง ๆ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชาจนถึงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม เพื่อรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติผลการปฏิบัติงานตลอดจนนำไปพิจารณาปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงานในการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยหรือภัยพิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดการในภาวะฉุกเฉินต่อไป

นอกจากนี้ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ได้กำหนดแนวความคิดเชิงกลยุทธ์ การจัดการในภาวะฉุกเฉินไว้ดังนี้ ๑) มาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ๒) เอกภาพการจัดการในภาวะฉุกเฉิน และ ๓) ความยืดหยุ่นของโครงสร้างองค์กรการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เพื่อให้การจัดการในภาวะฉุกเฉินของประเทศไทยมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการดำเนินการ โดยการจัดทำแนวทางการปฏิบัติที่มีมาตรฐาน และสอดคล้องกับหลักสากล การกำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ อย่างชัดเจน พร้อมการจัดทำแผนรองรับตั้งแต่ภาวะปกติ ซึ่งองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการในภาวะฉุกเฉินต้องมีความอ่อนตัว และปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉินในภาพรวมของกระทรวงกลาโหมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และเหมาะสมกับสถานการณ์สาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพให้การสนับสนุนและดำเนินการเมื่อได้รับการประสานจากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือตามสั่งการของรัฐบาล ดังนี้

๑. สนับสนุนการสร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉินให้มีรูปแบบ ระบบ และความเข้าใจที่เป็นมาตรฐานเดียวกันตั้งแต่ระดับอำเภอจนถึงระดับชาติ เพื่อให้การจัดการสาธารณภัยสามารถเชื่อมต่อพื้นที่และภารกิจได้ทันทั่วทั้งที่ ภายใต้ระบบการบัญชาการเหตุการณ์เมื่อหน่วยเข้าปฏิบัติการ

เผชิญเหตุสาธารณภัยที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่ โดยการจัดทำแนวทางการปฏิบัติของหน่วยให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘

๒. สนับสนุนการพัฒนาระบบหรือเครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ เช่น การสื่อสารและโทรคมนาคม การเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในภาวะฉุกเฉิน การกำกับและควบคุมพื้นที่ การบัญชาการเหตุการณ์และการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน โดยหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพพิจารณาจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารในแต่ละระดับ สำหรับการสนับสนุนส่วนงานอื่น ๆ ให้เตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉินในแต่ละระดับทันต่อสถานการณ์ เมื่อได้รับการประสานหรือร้องขอจากส่วนราชการที่รับผิดชอบภารกิจนั้น ๆ ตั้งแต่การจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านนั้น ๆ การจัดเตรียมด้านกำลังพล เครื่องมือและยุทโธปกรณ์ และการเข้าร่วมการฝึกซ้อมตามความเหมาะสม อาทิ ส่วนงานการแพทย์และสาธารณสุข ส่วนงานการค้นหากู้ภัย ส่วนงานสารเคมี วัตถุอันตรายและกัมมันตภาพรังสี และส่วนงานการต่างประเทศ

๓. สนับสนุนการเสริมสร้างระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์ เพื่อให้การจัดการในการบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้ประสบภัยสามารถได้รับการช่วยเหลืออย่างทันต่อสถานการณ์ ทัวถึงและไม่ซ้ำซ้อน จึงให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน หลักเกณฑ์ วิธีการ ประกาศกระทรวงกลาโหม และคำสั่งสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้การสนับสนุนกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับ ในการประเมินความเสียหายและความต้องการความช่วยเหลือภายในพื้นที่ประสบภัย โดยวิเคราะห์ผลกระทบจากความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสาธารณภัยเพื่อประเมินสถานการณ์ และวิเคราะห์ความสามารถของผู้ประสบภัยในการตอบโต้สถานการณ์ฉุกเฉินด้วยตนเอง รวมทั้งความต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมจากหน่วยงานภายนอก เช่น ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำดื่ม การรักษาพยาบาล สุขอนามัย และการกำจัดสิ่งปฏิกูล ความช่วยเหลือด้านสุขภาวะ ที่พักพิง และอุปกรณ์ยังชีพ เป็นต้น นอกจากนี้ในการรับบริจาคสิ่งของบรรเทาทุกข์ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการจัดการให้กับหน่วย จึงควรทำความเข้าใจกับผู้บริจาค ให้บริจาคผ่านหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงก่อน และควรแนะนำให้บริจาคเป็นเงินแทนสิ่งของซึ่งจะช่วยลดภาระด้านการจัดการสิ่งของบริจาคให้กับหน่วยงานได้ และจะทำให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับการจัดตั้งศูนย์พักพิงชั่วคราว ให้พิจารณาจัดเตรียมพื้นที่ของหน่วยงานในสังกัดที่มีความเหมาะสม โดยพิจารณาวางแผนร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระดับอำเภอและจังหวัด เพื่อกำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยระดับอำเภอและจังหวัดต่อไป

การฟื้นฟู

การฟื้นฟู เป็นการปฏิบัติในห่วงภายหลังภาวะฉุกเฉินสิ้นสุดลง โดยมีมุ่งเน้นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อปรับสภาพระบบสาธารณสุขปโลก การดำรงชีวิต และวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่ประสบภัยให้กลับเข้าสู่ภาวะปกติโดยเร็ว ด้วยการพัฒนาให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม โดยการนำปัจจัยต่าง ๆ ในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยมาช่วย รวมถึงการซ่อมสร้างและการฟื้นฟูสภาพ ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายพลเรือนเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การฟื้นฟูผู้ประสบภัยพิบัติ (การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วย การขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติและทรัพย์สินไปยังพื้นที่ปลอดภัย

การประกอบเลี้ยงอาหารแก่ผู้ประสบภัยพิบัติในระยะแรก การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแก่บุคคลและสถานที่ การสำรวจความเสียหายเพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ประสบภัยและทรัพย์สินที่เสียหาย การสงเคราะห์ผู้ประสบภัยพิบัติตามผลการสำรวจ การซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภค และเส้นทางคมนาคมในระยะแรก การประชาสัมพันธ์เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของประชาชน การป้องกันโรคระบาดในคนและสัตว์ การรื้อถอนหรือทำลายสิ่งปรักหักพัง การทำลายล้างวัตถุระเบิด และการล้างพิษตกค้างต่าง ๆ) การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ การสำรวจความเสียหายทุกด้านอย่างละเอียด ทั้งระบบสาธารณูปโภคและสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ การซ่อมแซมส่วนที่ชำรุดเสียหาย เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ หรือการพัฒนาให้ดีกว่า และปลอดภัยกว่า โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพสนับสนุนและดำเนินการให้เป็นไปตามที่รัฐบาลมอบหมาย หรือเมื่อได้รับการร้องขอจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. วางแผน อำนวยการ ประสานงาน กำกับดูแล และประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติในส่วนที่รับผิดชอบหลังเกิดเหตุการณ์ รวมทั้งสนับสนุนส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐอื่นในการให้ความช่วยเหลือและฟื้นฟู

๒. จัดกำลังพลร่วมทำความสะอาด เก็บกู้ซากปรักหักพัง ซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ตามขีดความสามารถ

๓. ฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว

๔. การมอบสิ่งของที่จำเป็นต่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติ

๕. สนับสนุนการขนย้ายผู้ประสบภัยพิบัติ รวมถึงทรัพย์สินของผู้ประสบภัยพิบัติไปยังที่ปลอดภัย หรือกลับสู่สถานที่เดิม

๖. สำรวจและรวบรวมข้อมูลความเสียหายทุกด้าน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือของส่วนราชการที่รับผิดชอบต่อไป

๗. สนับสนุนตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย โดยอำนวยความสะดวกด้านการจราจร และความปลอดภัยแก่บุคคล สถานที่ และทรัพย์สิน

๘. ให้ความรู้เรื่องการสุขาภิบาล และการป้องกันโรคระบาด

๙. ดำเนินการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง โดยให้สอดคล้องกับการประชาสัมพันธ์หรือการแถลงข่าวของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนและตื่นตระหนกต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้งป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของภาครัฐ หรือความเรียบร้อยของสังคม

๑๐. รายงานผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ในขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และการฟื้นฟู ตามสายการบังคับบัญชาถึงศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๕๘ : ๗๙ - ๘๓)

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังพลสำรอง

๑. พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘

พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๑๕ บัญญัติการรับบุคคลเข้าเป็นกำลังพลสำรอง โดยให้กระทรวงกลาโหมดำเนินการดังนี้

(๑) รับสมัครจากบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับฯ หรือ

(๒) คัดเลือกจากนายทหารสัญญาบัตรกองหนุน นายทหารสัญญาบัตรนอกราชการ นายทหารสัญญาบัตรนอกกอง ทหารกองหนุนประเภทที่ ๑ ทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ หรือทหารกองเกิน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

มาตรา ๑๖ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่บรรจุรายชื่อกำลังพลสำรองตามมาตรา ๑๕ (๑) ลงในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยทหารที่กำลังพลสำรองแจ้งความประสงค์ และกำลังพลสำรองตามมาตรา ๑๕ (๒) ลงในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยทหารตามภูมิลำเนาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

มาตรา ๒๐ กำลังพลสำรองมีหน้าที่เข้ารับราชการทหารในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหาร เพื่อปฏิบัติราชการ หรือเพื่อทดลองความพร้อม และในการระดมพลโดยมีอำนาจหน้าที่ตามชั้นยศและตำแหน่งเช่นเดียวกับทหารประจำการ และทหารกองประจำการแล้วแต่กรณี

มาตรา ๒๔ การเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ ให้กระทำได้ในกรณีจำเป็นเพื่อเรียกกำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ในการปฏิบัติการที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ หรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการต้องกระทำการเป็นการชั่วคราวและเท่าที่จำเป็น สำหรับการปฏิบัติภารกิจตามที่มีคำสั่งเรียกเท่านั้น (พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง, ๒๕๕๘)

๒. ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๙

ข้อ ๑๗ แหล่งที่มาของกำลังพลสำรองมีดังนี้

๑. เป็นผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร รวมถึงผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหารจากต่างประเทศ ซึ่งกระทรวงกลาโหมรับรองวิทยฐานะเทียบเท่ากับผู้สำเร็จการฝึกวิชาทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการฝึกวิชาทหาร และสำเร็จการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเทียบเท่า

๒. เป็นทหารประจำการที่ลาออกรายการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร

๓. เป็นทหารกองประจำการที่รับราชการครบกำหนดแล้วปลดเป็นกองหนุน ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๔. เป็นทหารกองเกินหรือทหารกองหนุนประเภทที่ ๒ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

๕. เป็นบุคคลทั่วไปที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ข้อ ๑๙ การฝึกศึกษา อบรม ให้ดำเนินการแก่กำลังพลสำรองพร้อมใช้งานกำลังพลสำรองเตรียมพร้อม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุ การปฏิบัติ

ภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ รวมทั้งการให้การศึกษาแก่กำลังพลสำรองตามแนวทางการรับราชการทหาร

ข้อ ๒๐.๓ การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ ให้มีการฝึกศึกษา อบรม โดยมอบให้หน่วยกำลังพลสำรองหรือหน่วยทหารตามเป็นส่วนราชการกำหนด ทำหน้าที่เป็นหน่วยฝึกกำลังพลสำรอง ดังนี้ ๑) การฝึกปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ตั้งหน่วยทหาร ๒) การฝึกปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ และ ๓) การฝึกปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ (กระทรวงกลาโหม, ข้อบังคับ, ๒๕๕๙)

กรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังพลสำรอง

๑. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

นโยบายเฉพาะ : เสริมสร้างศักยภาพกองทัพและระบบการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคง และผลประโยชน์แห่งชาติ ทั้งในด้านการเตรียมกำลังและการใช้กำลัง พัฒนาความร่วมมือจากประชาชนให้พร้อมสนับสนุนภารกิจของทหารได้ ตั้งแต่ยามปกติ พัฒนาระบบกำลังสำรอง และระบบการระดมสรรพกำลังเพื่อการทหารให้สอดคล้องกับความจำเป็นทางทหาร

นโยบายเร่งด่วน : พัฒนาระบบกำลังสำรองให้สอดคล้องกับแนวทางการใช้กำลังกองทัพ และให้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายด้านความมั่นคงของประเทศ (กรมการสรรพกำลังกลาโหม, ๒๕๕๙ : ๕)

๒. ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม

กำลังพลสำรองเป็นกำลังทางยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญในการรักษาความมั่นคงและอธิปไตยของชาติ ในยามปกติกำลังพลสำรองเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติสาธารณะในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อประเทศเข้าสู่ภาวะสงคราม กำลังพลสำรองจะเข้ารับราชการทหารในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังทหารประจำการในการป้องกันประเทศ กำลังพลสำรองจึงเป็นเครื่องชีวิตอย่างหนึ่งที่ประเทศมีความมั่นคงมาน้อยเพียงใด หากกำลังพลสำรองมีความเข้มแข็งทั้งด้านร่างกายและจิตใจ พร้อมที่จะเสียสละเพื่อความมั่นคงของประเทศ ประชาชน ทุกคนในชาติจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความปกติสุข ยังคงรักษาเอกราชของชาติไทยไว้ได้ตลอดไป ในปัจจุบันโอกาสที่จะเกิดภัยสงครามขนาดใหญ่จะเกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก แต่ไม่ใช่จะไม่มีโอกาสเกิดขึ้น แต่ภัยอีกประการหนึ่ง คือ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะปัญหาภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายภารกิจในการพิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร พัฒนาประเทศ ป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

และช่วยเหลือประชาชน จากภารกิจดังกล่าว กระทรวงกลาโหมจึงจำเป็นต้องจัดกำลังพลให้พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ แต่การดำรงสภาพกำลังทหารประจำการไว้เป็นจำนวนมากในภาวะปกติเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณของประเทศ จึงต้องจัดให้มีกำลังพลสำรองที่เข้มแข็ง โดยกำลังเหล่านี้เคยได้รับการฝึกจากกองทัพมาแล้ว มีการหมุนเวียนเข้ามารับราชการทหาร เสริมกำลังทหารประจำการให้เป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ ซึ่งแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐ – ๒๕๖๔ จะมุ่งไปสู่ระบบอาสาสมัคร ใช้การจูงใจให้สมัครมารับใช้ชาติให้มากที่สุด (กรมการสรรพกำลังกลาโหม, ๒๕๕๙ : ๔๕)

๓. ยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศของกระทรวงกลาโหม

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน (ตามแนวความคิดการผนึกกำลังป้องกันประเทศ) กำหนดมาตรการและขีดความสามารถที่ต้องการ โดยให้ส่งเสริม สนับสนุน และผนึกกำลังทุกส่วนในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก่ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากสาธารณภัยต่าง ๆ ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถของหน่วย ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วย กลไกการบริหารจัดการสาธารณภัย กระบวนการวางแผนระบบการแจ้งเตือนภัย และการสนับสนุนให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล พร้อมให้การสนับสนุนในทุกพื้นที่และทันเวลา ตลอดจนเสริมสร้างการเรียนรู้และภูมิคุ้มกันในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย สร้างองค์ความรู้ ความตระหนัก และวัฒนธรรมความปลอดภัยให้กับทุกภาคส่วนและประชาชนทั่วไป รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสนับสนุนการดำเนินการ (กรมการสรรพกำลังกลาโหม, ๒๕๕๙ : ๒ – ๕)

การใช้กำลังทหารหรือกำลังพลสำรองเพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติของต่างประเทศ

๑. สหรัฐอเมริกา

กำหนดให้หน่วยรักษาดินแดน (National Guard) ซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง และเป็นหน่วยทหารประจำถิ่นที่ขึ้นการบังคับบัญชากับผู้ว่าราชการมลรัฐ และได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากมลรัฐนั้น ๆ ซึ่งรัฐบาลกลางจะให้การสนับสนุนในเรื่องการจัดหน่วย การฝึกและการศึกษา แก่กำลังพล การส่งกำลังบำรุง โดยการประกอบกำลังของหน่วยรักษาดินแดนจะมาจากทหารกองเกิน และทหารกองหนุนของกองทัพ ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของกองทัพบกเป็นที่ปรึกษา โดยภารกิจของหน่วยในยามปกติประการหนึ่ง คือ การสนับสนุนมลรัฐในการบรรเทาสาธารณภัย (ดริณ ยุทธวงษ์สุข, ๒๕๕๕ : ๖๕)

๒. สาธารณรัฐประชาชนจีน

กำลังสำรองมีโครงสร้างการจัดหน่วยของตนเอง โดยมีทหารประจำการเป็นแกนหลัก คือ มีนายทหารสัญญาบัตรประจำการ ปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลาจำนวนเล็กน้อย มีทหารกองหนุนและพลเรือนชายที่ขึ้นทะเบียนทหารไว้แล้วปฏิบัติหน้าที่ไม่เต็มเวลาเป็นกำลังส่วนใหญ่ มีการจัดหน่วยเป็นกองพล กองพลน้อย และกรม มีสายการบังคับบัญชาเช่นเดียวกับกำลังประจำการ กำลังสำรองถูกจัดรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพ แต่จะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายการเมือง คือ คณะกรรมาธิการ

พรรคคอมมิวนิสต์ และรัฐบาลท้องถิ่นในระดับมณฑล ในยามสงบกำลังสำรองจะอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของหน่วยบังคับบัญชาในระดับมณฑล หรือหน่วยบังคับบัญชาของกองทหารที่ประจำอยู่ในป้อมหรือเมืองนั้น ซึ่งรวมถึงการเข้ารับการฝึกตามระเบียบปฏิบัติของหน่วยนั้น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ในการช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติและสาธารณภัยต่าง ๆ ในภาวะฉุกเฉินหรือในยามสงคราม กำลังสำรองจะถูกเรียกระดมพลเข้าประจำการ ตามคำสั่งการระดมสรรพกำลังของรัฐ และอยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของกองกำลังประจำการที่ได้รับแต่งตั้งมาจากกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน (ดริณ ยูทวงษ์สุข, ๒๕๕๕ : ๗๙)

๓. ประเทศออสเตรเลีย

การใช้กำลังสำรอง มีดังนี้ ๑) กำลังพลสำรองประจำการ (Active Reserve) จะใช้เพื่อเสริมการปฏิบัติงานของกำลังทหารประจำการ ๒) กำลังสำรองที่มีความพร้อมรบสูง (High Readiness Reserve : HRR) จะใช้เพื่อเสริมการปฏิบัติงานของกำลังทหารประจำการ และการปฏิบัติการกิจในต่างประเทศ และ ๓) กำลังสำรองตอบสนอง (Reserve Response Force : RRF) จะใช้ในการกิจการรักษาความมั่นคงภายในประเทศ และภารกิจการช่วยเหลือและการป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ (ดริณ ยูทวงษ์สุข, ๒๕๕๕ : ๘๙)

๔. ประเทศเกาหลีใต้

กำลังสำรองที่ได้จากการระดมพลจะนำมาใช้ในการกิจการสนับสนุนและเพิ่มเติมกำลังให้กับกองทัพ การป้องกันชุมชนและเมืองจากการแทรกซึมของข้าศึก (เกาหลีเหนือ) การช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติสาธารณะต่าง ๆ ในส่วนของกำลังสำรองประจำถิ่น ตามกฎหมายป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ จะใช้ในการกิจการปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนสาธารณสมบัติของชาติ ในระหว่างที่เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติและในเวลาสงคราม (ดริณ ยูทวงษ์สุข, ๒๕๕๕ : ๙๓)

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเกิดภัยพิบัติที่ผ่านมา กองทัพไม่ได้นำกำลังพลสำรองที่มีอยู่เป็นจำนวนมากออกมาใช้งานให้เกิดประโยชน์กับประเทศ แต่กลับไปใช้กำลังหลักเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งข้อเสนอแนะคือให้นำกำลังพลสำรองที่มีอยู่ออกมาใช้งานในยามปกติ เพื่อลดภารกิจของทหารประจำการลง ในการใช้กำลังพลสำรองในสถานการณ์ที่ไม่ปกติของประเทศ เช่น ภัยพิบัติน้ำท่วมที่ผ่านมา กองทัพน่าจะนำกำลังพลสำรองมาช่วยเหลือประชาชนได้ และสนองตอบงานบรรเทาสาธารณภัยเมื่อกระทรวงกลาโหมได้รับมอบภารกิจ โดยมีข้อเสนอแนะให้ใช้กำลังพลสำรองเข้ามาดำเนินการช่วยเหลือกำลังประจำการตั้งแต่ในยามปกติ พิจารณาใช้กำลังพลสำรองในงานด้านมวลชนในเรื่องการให้ความช่วยเหลือประชาชนในความรับผิดชอบของกองทัพบก เช่น การช่วยเหลือภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการใช้ในงานการข่าวและงานการประชาสัมพันธ์ในชุมชนจะมีความเหมาะสมกว่าการใช้กำลังประจำการ และยังเป็นการประหยัดงบประมาณด้านกำลังพลด้วย กองทัพบกยังใช้กำลังพลสำรองไม่ตรงตามความรู้ความสามารถที่กำลังพลสำรองมีความถนัดหรือที่ได้ประกอบอาชีพอยู่ การบรรจุกำลังพลสำรองในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยรับการบรรจุยังใช้การบังคับเกณฑ์ ทำให้หน่วยในระบบกำลังสำรองของกองทัพได้รับกำลังพล

สำรองที่ไม่เต็มใจเข้ารับการเรียกพลหรือระดมพล โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ให้พิจารณาบรรจุและใช้กำลังพลสำรองตามความรู้ความสามารถที่เรียนมาทางด้านพลเรือน จัดให้มีการศึกษาวิจัยความเป็นไปได้ในการนำระบบกำลังสำรองอาสาสมัคร มาใช้ทดแทนระบบบังคับเกณฑ์ และนำกำลังพลสำรองมาจัดตั้งเป็นหน่วยในลักษณะของกองร้อยบรรเทาสาธารณภัย เพื่อช่วยเหลืองานการบรรเทาสาธารณภัยที่กองทัพต้องเข้าไปรับผิดชอบ (ดิรัณ ยูทรวงษ์สุข, ๒๕๕๕ : ๑๕๔ - ๑๕๘, ๑๗๓)

แนวคิดของผู้ทรงคุณวุฒิ

ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง ควรมอบหมายในลักษณะเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือ โดยไม่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้าน ที่ต้องมีการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ หรือเทคนิควิธีการเฉพาะ หรือมีบทบาทในการรณรงค์ป้องกันการเกิดภัยพิบัติ การเฝ้าระวัง การแจ้งเตือนและการให้การช่วยเหลือเมื่อเริ่มเกิดภัยพิบัติ และการให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่น ๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ หรือหากจะให้กำลังพลสำรองเข้าดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านเทคนิค ควรกำหนดบทบาทของกำลังพลสำรองให้เป็นกองหนุน ทำหน้าที่สนับสนุนกำลังประจำการ โดยการใช้ความรู้ความสามารถและความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเดิมของกำลังพลสำรอง เช่น ความรู้ด้านการแพทย์ การสื่อสาร การขนส่ง วิศวกรรม สถาปนิก งานช่างต่าง ๆ (ไฟฟ้า โยธา เครื่องยนต์ ช่างไม้) งานขนย้ายสิ่งของ งานเคลื่อนย้ายผู้เจ็บป่วย หรือการเป็นเจ้าหน้าที่คอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่รวบรวมเครื่องอุปโภคบริโภค เจ้าหน้าที่ประจำเต็นท์บริการ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น โดยให้ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัย ไม่เสี่ยงอันตราย ส่วนกำลังพลสำรองที่มีลักษณะผู้นำดี เสียสละ อาจพิจารณาจัดให้เป็นหัวหน้าชุดในการช่วยกำกับดูแลการจัดระเบียบบริเวณพื้นที่ภัยพิบัติ ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่หลัก

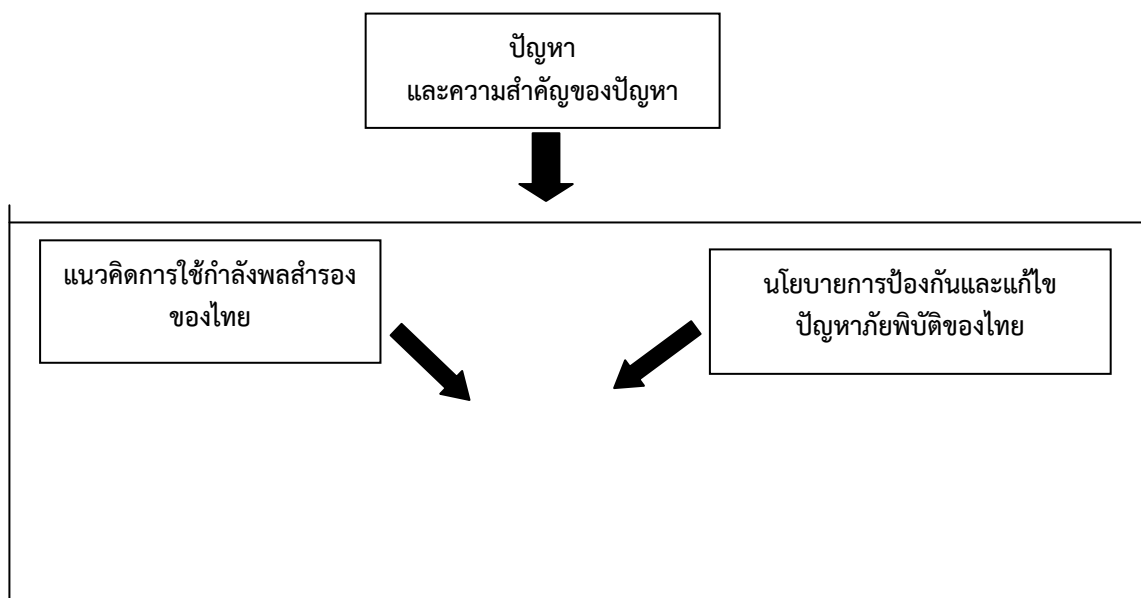
การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ควรดำเนินการตั้งแต่การรับสมัครกำลังพลสำรองที่มีความสมัครใจ แล้วจัดให้มีการลงทะเบียนของกำลังพลสำรอง โดยสัสดีอำเภอ และประสานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอในการจัดทำบัญชีรายชื่อและแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบของกำลังพลสำรอง คัดกรองและแยกประเภทกำลังพลสำรองโดยทำเป็นแผนบรรจุกำลังตามความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรอง แล้วจัดอบรมความรู้เบื้องต้นในการช่วยเหลือประชาชนให้แก่กำลังพลสำรอง เช่น การบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น หรือให้ความรู้ในการป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ เป็นต้น เตรียมการกำหนดหน่วย อัตรา ภารกิจที่เหมาะสม เตรียมการฝึกร่วมกับกำลังประจำการ การให้สิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมถึงควบคุมการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง กำหนดหน่วยที่บรรจุกำลังพลสำรองเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยอย่างชัดเจน กำหนดแผนการใช้กำลังพลสำรอง แผนการฝึกกำลังพลสำรอง และแผนการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เตรียมแผนการบูรณาการงานบรรเทาสาธารณภัยกับกระทรวงมหาดไทยและภาคเอกชนอย่างประสานสอดคล้อง มีการแจ้งเตือนขึ้นต้นเพื่อให้กำลังพลสำรองทราบบทบาทหน้าที่ของตน และทราบการปฏิบัติหากมีเหตุการณ์ เช่น ให้ทราบจุดรายงานตัว พื้นที่รวมพล เป็นต้น รวมถึงเตรียมการให้มีความพร้อม โดยให้สอดคล้องกับบทบาทของกำลังพลสำรอง มีการชักซ้อมการเรียกกำลังพลสำรอง และชักซ้อมการปฏิบัติในการแก้ปัญหาจริง

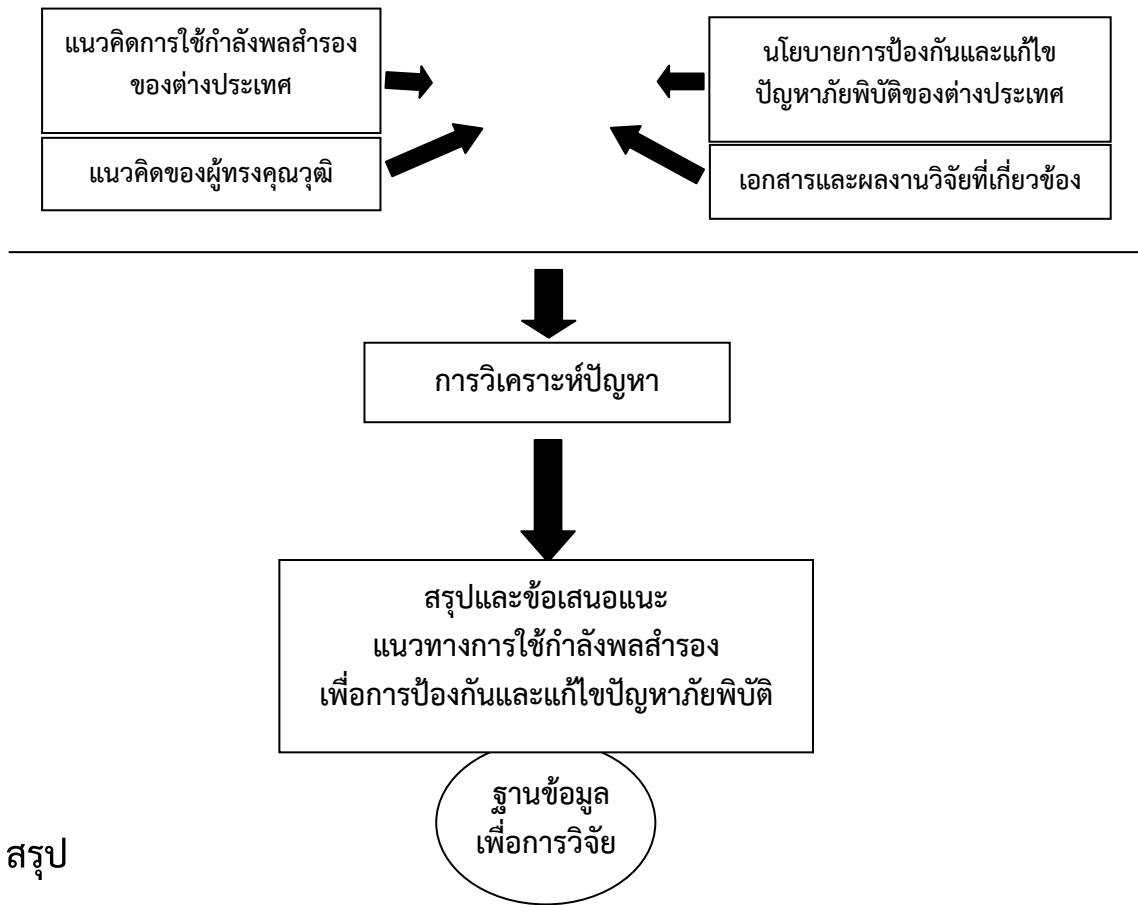
การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติควรใช้ในลักษณะเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ โดยไม่ใช่ผู้ปฏิบัติที่ต้องอาศัยเทคนิคหรือวิธีการเฉพาะในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และหากกำลังพลสำรองมีความรู้เฉพาะด้านอยู่แล้ว ให้ใช้กำลังพลสำรองให้ตรงกับความรู้ความชำนาญของกำลังพลสำรองที่มีอยู่เดิม โดยจัดสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่หลัก แต่ต้องใช้ในพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงภัยและไม่ต้องอาศัยการตัดสินใจมากนัก

การปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกำลังพลสำรองในการดำเนินการด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ปัจจุบันกองทัพใช้หน่วยทหารที่ประกอบกำลังของกำลังพลประจำการ และทหารกองประจำการออกช่วยเหลือประชาชนเมื่อได้รับการร้องขอ ดังนั้น ในอนาคตเมื่อมีการบรรจุกำลังพลสำรองลงในหน่วยทหารตามที่พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ และกฎหมายลำดับรองต่าง ๆ กำหนด กระทรวงกลาโหมและเหล่าทัพควรกำหนดหรือมอบหมายงานการบรรเทาสาธารณภัยให้กับส่วนต่าง ๆ ของแต่ละเหล่าทัพให้ชัดเจน เช่น มอบหมายให้หน่วยในส่วนภูมิภาค ส่วนช่วยพัฒนาประเทศ ฐานทัพเรือ และกองบินต่าง ๆ เป็นต้น ไม่ควรมอบหมายให้หน่วยกำลังรบหรือหน่วยสนับสนุนการรบ และควรมีการปรับบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลักให้สามารถรองรับและใช้งานกำลังพลสำรองในแต่ละกิ่งงานของการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ โดยให้มีการใช้งานกำลังพลสำรองได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มขีดความสามารถ อาจเพิ่มบทบาทให้หน่วยงานเดิมหรือจัดตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อบูรณาการการจัดการ และเพื่อให้การใช้งานกำลังพลสำรองเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และในอนาคตอาจพิจารณาปรับโครงสร้าง กองร้อย/กองพัน มณฑลทหารบก ให้มีอัตราองรับตั้งแต่ในสถานการณ์ปกติ เพื่อคัดกรองกำลังพลสำรองนำมาบรรจุได้ โดยการพิจารณาบรรจุกำลังพลสำรองในบัญชีโครงสร้างเพื่อภัยพิบัติ ให้พิจารณาตามที่อยู่อาศัยของกำลังพลสำรอง ซึ่งอาจไม่ตรงกับภูมิลำเนาทหาร ซึ่งโครงสร้างหน่วยที่จัดตั้งขึ้นนี้ ให้พิจารณางานที่ต้องใช้ในกรณีภัยพิบัติ เช่น หมวดโยธา หมวดเคลื่อนย้าย หมวดพยาบาล เป็นต้น (ประกาศ จันจะนะ ; ประกาศ ปทรวาณิช ; ปรีชา สายเพชร ; วุฒิไกร คล้ายทอง ; สมพร รื่นญาติ ; อัศวิน บุญธรรมเจริญ ; เอี่ยม น้ำจันทร์. สัมภาษณ์. มีนาคม ๒๕๖๑)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

แผนภาพที่ ๒ - ๔ กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

การบริหารจัดการเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัตินั้นต้องมีการดำเนินการในหลายขั้นตอน ตั้งแต่การป้องกันการเกิดภัยพิบัติในช่วงก่อนเกิดเหตุ ทั้งการประเมินความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการลดความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติ การแก้ไขปัญหาระหว่างเกิดเหตุ รวมถึงการฟื้นฟูเมื่อภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว ซึ่งเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการภัยพิบัติก็คือ กฎหมายฉบับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กำลังพลสำรองในการช่วยเหลืองานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ โดยในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการปฏิบัติให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของประเทศ และในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกำลังพลสำรอง ได้กำหนดให้มีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ ซึ่งจะทำให้สามารถใช้กำลังพลสำรองในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติได้ ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังพลสำรองพบว่า ในต่างประเทศโดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และเกาหลีใต้ ได้มีการกำหนดให้กำลังพลสำรองมีหน้าที่ในยามปกติที่สำคัญประการหนึ่ง คือ หน้าที่ในการช่วยเหลือ ฟื้นฟู และบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งต่างกับประเทศไทยที่กองทัพยังไม่เคยนำกำลังพลสำรองที่มีอยู่เป็นจำนวนมากออกมาใช้ช่วยเหลือในงานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติมาก่อน จึงควรมีการริเริ่มศึกษาการนำกำลังพลสำรองมาใช้ช่วยเหลือในการกิจดังกล่าว โดยเริ่มจากการศึกษาว่าบทบาทหน้าที่ใดที่ควรมอบหมายให้กับกำลังพลสำรอง การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติควรมีการดำเนินการอย่างไร การใช้กำลังพล

สำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติควรรู้ใช้ในลักษณะใด และในการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกำลังพลสำรองควรมีการดำเนินการอย่างไร ซึ่งผลจากการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการริเริ่มใช้กำลังพลสำรองในงานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

บทที่ ๓

การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ

การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติในอดีตที่ผ่านมา ไม่สามารถดำเนินการเรียกพลเพื่อสนับสนุนการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติได้โดยตรง การปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติจึงเป็นการดำเนินการช่วยเหลือประชาชนโดยหน่วยทหารตามพื้นที่ต่าง ๆ ภายใต้แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ตามที่กระทรวงกลาโหมได้กำหนดขึ้นเพื่อรองรับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติซึ่งกำลังพลสำรองคือส่วนหนึ่งของหน่วยทหาร ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจถึงการใช้นักทหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ และบทบาทของกำลังพลสำรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติควบคู่กันไป

ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ

งานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติที่มีความจำเป็นต้องใช้หน่วยทหาร ส่วนใหญ่จะเป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีความต้องการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น เกิดอุทกภัยร้ายแรงขนาดใหญ่ ไฟไหม้ในวงกว้าง เกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ดินถล่ม ดักถล่ม สารเคมีรั่วไหล แผ่นดินไหว วัตถุภัยขนาดใหญ่ที่มีความรุนแรงมหาศาล หรือแม้กระทั่งกรณีเกิดการชนของดาวเคราะห์น้อยที่อาจสร้างความเสียหายเป็นวงกว้างให้กับสรรพสิ่งบนโลกก็อาจเป็นไปได้ เป็นต้น

จากแนวคิดการจัดการภัยพิบัติ โดยเฉพาะการป้องกันการเกิดภัยร้ายแรงทางธรรมชาติสมัยใหม่ ซึ่งเป็นการวางแผนเพื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ที่ต่อเนื่องจนครบกระบวนการ เรียกว่า “วงจรการจัดการภัยพิบัติ” ในปัจจุบันประเทศไทยจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในทุก ๆ ขั้นตอนตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ โดยลักษณะงานในวงจรภัยพิบัติโดยสรุป ประกอบด้วย

๑. การป้องกัน (Prevention) คือ การดำเนินการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือตัดขวางมิให้ภัยพิบัติและความสูญเสียเกิดขึ้นแก่ชีวิต ทรัพย์สิน และชุมชน เช่น การสร้างเขื่อนเพื่อป้องกันน้ำท่วม การควบคุมไฟป่า การออกกฎหมายห้ามใช้ที่ดินในพื้นที่เสี่ยงภัย และการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของสิ่งก่อสร้าง เป็นต้น

๒. การบรรเทาผลกระทบ (Mitigation) คือ กิจกรรมที่มุ่งเน้นในการลดผลกระทบและความรุนแรงของภัยพิบัติที่ก่อให้เกิดอันตรายและความสูญเสียแก่ชุมชนและประเทศชาติ เนื่องจากการป้องกันและบรรเทาผลกระทบมีความหมายใกล้เคียงกัน ในหลายประเทศจึงใช้มาตรการทั้ง ๒ ด้านควบคู่กัน การบรรเทาความสูญเสียจากภัยพิบัติเป็นเรื่องกว้างขวางและครอบคลุมการดำเนินการหลายด้าน จึงต้องการการประสานงานที่ดี มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยของกิจกรรมต่าง ๆ การปรับปรุงระบบแจ้งเตือนภัย การวางแผนควบคุมการใช้ที่ดิน การปรับแผนการเกษตรเพื่อกระจายความเสี่ยง รวมถึงการสร้างความตระหนักรู้ของสาธารณชนผ่านการให้การศึกษาและฝึกอบรม การวิเคราะห์ ประเมิน เรียนรู้การจัดการเพื่อให้มีความพร้อมและลดการสูญเสียหากมีภัยพิบัติเกิดขึ้นอีก (Risk Reduction)

๓. การเตรียมความพร้อม (Preparedness) คือ การเตรียมการล่วงหน้าเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับรัฐบาล องค์กรปฏิบัติ ชุมชน และปัจเจกบุคคล ในการเผชิญกับภาวะการเกิดภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติต้องการการผลักดันในเชิงนโยบาย ขณะที่การเตรียมความพร้อมเป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติจำนวนมากที่ต้องประสานงานกัน มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนรองรับภาวะฉุกเฉิน การเตรียมการอพยพ ประชากร การวางระบบแจ้งเตือนและระบบการสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน รวมถึงการฝึกซ้อมและอบรมให้ความรู้แก่สาธารณชนด้วย เนื่องจากในกรณีที่การเตรียมความพร้อมของรัฐมีข้อจำกัด การเตรียมความพร้อมในระดับบุคคลและครัวเรือนจะสามารถช่วยรักษาชีวิตและทรัพย์สินไว้ได้เช่นกัน

๔. การรับสถานการณ์ฉุกเฉิน (Emergency Response) หรือการตอบสนองต่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น (Response) คือ การปฏิบัติอย่างทันทีทันใดเมื่อภัยพิบัติเกิดขึ้น โดยมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยชีวิต ป้องกันอันตราย และความสูญเสียต่าง ๆ เช่น การค้นหาช่วยชีวิต การกักกัน การอพยพ การผจญเพลิง การแจกจ่ายอาหารและยา การจัดทำที่พักชั่วคราว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการนำส่งโรงพยาบาล เป็นต้น

๕. การฟื้นฟูบูรณะความเสียหาย (Recovery) เป็นขั้นตอนที่ดำเนินการเมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้พื้นที่หรือชุมชนที่ประสบภัยพิบัติกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้นระดับหนึ่ง ซึ่งอาจจะต้องใช้ระยะเวลา ๕ – ๑๐ ปี มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งก่อสร้างที่อยู่อาศัย การจัดตั้งชุมชนใหม่ การให้ความช่วยเหลือฟื้นฟูชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ประสบภัย สำหรับมาตรการฟื้นฟูบูรณะในระยะยาวจะนำไปสู่เรื่องของการพัฒนาต่อไป

๖. การพัฒนา (Development) คือ การดำเนินการพัฒนาภายหลังเหตุการณ์ภัยพิบัติครอบคลุมถึงการทบทวน และศึกษาประสบการณ์การจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้น แล้วทำการปรับปรุงระบบการดำเนินงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อลดความสูญเสียให้น้อยที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔ : ๔ – ๕)

ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติภัยคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๗

๑. การติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะเมื่อในระยะ ๓ วันแรกของเหตุการณ์ซึ่งระบบสื่อสารไม่สามารถใช้งานได้ การรายงานความเสียหาย การตรวจสอบผู้บาดเจ็บหรือเสียชีวิตจึงไม่สามารถดำเนินการได้

๒. การจัดระเบียบ ขั้นตอน หรือสั่งการในภาวะฉุกเฉิน เกิดความวุ่นวายและสับสน โดยเฉพาะในระยะแรกที่ยังไม่สามารถหาผู้รับผิดชอบสั่งการได้

๓. การระดมสรรพกำลัง เครื่องจักร เครื่องมือ การขนย้ายเครื่องจักรกลในระยะแรก เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการไม่สามารถตัดสินใจเคลื่อนย้ายได้ เนื่องจากไม่มีอำนาจในสายการบังคับบัญชา นอกจากนี้ เครื่องจักรกลบางประเภทที่มีความต้องการใช้งานสูง ขณะที่เจ้าหน้าที่ควบคุมเครื่องมีจำนวนจำกัด ทำให้บางส่วนเกิดการเหนี่ยวรั้งเมื่อต้องอยู่ปฏิบัติงานภาคสนามเป็นเวลานาน

๔. การขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เมื่อเกิดเหตุระยะแรกมีจำนวนเจ้าหน้าที่กู้ภัยไม่เพียงพอ เนื่องจากมีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิตจำนวนมาก ผู้บาดเจ็บจำนวนมากไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้ ภายหลังเมื่อได้รับการสนับสนุนหน่วยกู้ภัยจากพื้นที่ต่าง ๆ เข้าให้การช่วยเหลือ รวมทั้งอาสาสมัครจากพื้นที่ต่าง ๆ ช่วยทำหน้าที่ล่ามแปลภาษา ทำให้การช่วยเหลือสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง

๕. ปัญหาการฟื้นฟูและพัฒนาในระยะยาว การฟื้นฟูระยะยาวยังขาดมิติด้านสิทธิของชุมชน ทำให้การจัดระเบียบชายหาด การปรับเปลี่ยนภูมิทัศน์ การวางผังเมือง และการจัดหาที่อยู่อาศัย เป็นไปอย่างไม่มีระบบ และก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญ ๒ ประเด็น คือ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน และปัญหาการจัดการที่อยู่อาศัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๔ : ๑๐ - ๑๑)

บทบาทของกำลังพลสำรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

บทบาทของหน่วยทหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารนั้น จะต้องมีการประสานงานระหว่างกันอย่างใกล้ชิด และพยายามเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างกัน รวมทั้งดำรงการติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ฝ่ายทหารอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร ขึ้นอยู่กับระดับของหน่วยและสถานการณ์สาธารณภัย เพื่อประชุมหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการสาธารณภัย รวมทั้งการบรรยายสรุปสถานการณ์ประจำวัน เพื่อทำความเข้าใจต่อสถานการณ์ให้ตรงกัน โดยยึดกรอบแนวทางการปฏิบัติตามมาตรฐานหลักสากล และพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๕๘ : ๔๗)

บทบาทที่สำคัญของทหารจะดำเนินการภายใต้นโยบายของกระทรวงกลาโหมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีดังนี้

๑. การสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจะต้องดำเนินการในลักษณะเชิงรุก ด้วยการส่งเสริมและลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตั้งแต่ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ตามศักยภาพขีดความสามารถ และคุณลักษณะของหน่วย เพื่อลดความสูญเสีย และผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมทั้งเพื่อให้ชุมชนสามารถปรับตัวต่อผลกระทบจากสาธารณภัยได้อย่างยั่งยืน

๒. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วม โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทรัพยากรที่จำเป็นต่าง ๆ ทั้งในเรื่องบุคลากร เครื่องมือ และอุปกรณ์ ให้สามารถนำมาใช้ในการจัดการในภาวะฉุกเฉินได้อย่างทันต่อสถานการณ์และมีประสิทธิภาพ

๓. การจัดการในภาวะฉุกเฉินในพื้นที่ประสบสาธารณภัยจะต้องเป็นเอกภาพ โดยมีผู้บัญชาการเหตุการณ์เพียงคนเดียว ภายใต้ระบบการบัญชาการเหตุการณ์ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยเป็นไปได้อย่างทันเวลาและลดการสูญเสียชีวิตมากที่สุด รวมทั้งให้ประสานงานและวางแผนร่วมกับกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละระดับตั้งแต่ภาวะปกติ

๔. หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมและศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพต้องจัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ภาวะปกติ และต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยของที่ตั้งหน่วยทหาร รวมทั้งจัดเตรียมกำลังพลและยุทโธปกรณ์ให้มีความพร้อมรับมือกับสถานการณ์ภัยพิบัติต่าง ๆ และเข้าร่วมการฝึกกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความพร้อมและสร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วย

๕. หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมและศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพต้องจัดการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน และให้ความช่วยเหลือประชาชนโดยเร็วที่สุด เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นให้มีความเสียหายน้อยที่สุดทั้งต่อกำลังพลและทรัพย์สินของทางราชการ รวมถึงชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๖. การสนับสนุนในห้วงการฟื้นฟูให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการซ่อมสร้างและฟื้นฟูสภาพให้กลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว หรือทำให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

๗. การเสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศและองค์การระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เพื่อพัฒนาให้การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหมและประเทศมีมาตรฐานสากลทั้งในด้านการจัดการด้านบุคลากรและด้านเครื่องมือ

บทบาทของทหารในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ผู้แทนกระทรวงกลาโหมในคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอและจังหวัด และกองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอและจังหวัด รวมทั้งหน่วยทหารในพื้นที่ที่ได้รับมอบหมายรับผิดชอบในแต่ละจังหวัด ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ จะร่วมวางแผน วิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงในแต่ละพื้นที่ เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย รวมถึงการจัดทำดัชนีความเสี่ยงและแผนที่เสี่ยงภัยของหน่วย เช่น การกำหนดพื้นที่การกำหนดมาตรฐานการก่อสร้าง การเสริมสร้างความแข็งแรงของพื้นที่เสี่ยงภัย การขุดลอกคูคลองและท่อระบายน้ำ การพัฒนาบ่อบาดาลและบ่อน้ำตื้น การสร้างความตระหนักเพื่อป้องกันการติดต่อของเชื้อโรคและอื่น ๆ และการออกกฎหมายหรือระเบียบที่จำเป็นในการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย โดยฝ่ายทหารจะให้การสนับสนุนฝ่ายพลเรือนเมื่อได้รับการร้องขอ

บทบาทของทหารในการจัดการในภาวะฉุกเฉินเป็นการปฏิบัติในห้วงเกิดสาธารณภัย ซึ่งเป็นการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดความรุนแรงของสาธารณภัยและการบรรเทาทุกข์ โดยให้ความเร่งด่วนในการเข้าระงับเหตุ และให้ความช่วยเหลือประชาชน ได้แก่ การแจ้งเตือนและประเมินสถานการณ์

การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารในภาวะฉุกเฉิน การสื่อสารในภาวะฉุกเฉิน การประกาศเขตพื้นที่ประสบสาธารณภัย การประกาศเขตให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน การค้นหาและกู้ภัย การอพยพ การรักษาพยาบาลฉุกเฉิน การรักษาความสงบเรียบร้อย การพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การประเมินความเสียหายและความต้องการเบื้องต้น การรายงาน การรับบริจาค การประสานการปฏิบัติกับองค์กรสาธารณกุศล การประสานความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และการขอใช้เงินอุดหนุนจากรัฐบาลเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ซึ่งตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๕ ได้กำหนดระดับของการจัดการสาธารณภัยไว้ ๔ ระดับ โดยการปรับระดับการจัดการสาธารณภัยเป็นไปตามปัจจัยและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๕ เช่น พื้นที่ประสบภัย ประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ความซับซ้อนของสถานการณ์ ศักยภาพด้านทรัพยากร และการประเมินสถานการณ์ในพื้นที่ประสบภัย โดยการปฏิบัติของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ ตามระดับการจัดการสาธารณภัย ทั้งนี้ สำนักรับนโยบายและแผนกลาโหม ในฐานะฝ่ายเลขานุการศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ทำหน้าที่เป็นหน่วยรับผิดชอบในการจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหารในการบรรเทาสาธารณภัย และอาจพิจารณาเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ปฏิบัติงานร่วมระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ประสานงานนานาชาติ เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดการสาธารณภัยของกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ และศูนย์บัญชาการเหตุการณ์แต่ละระดับ ดังนี้

๑. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ (สาธารณภัยขนาดเล็ก) มีผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุมและสั่งการ ให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ หรือตามที่ได้รับการร้องขอ โดยให้รายงานให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบในโอกาสแรก

๒. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๒ (สาธารณภัยระดับกลาง) มีผู้อำนวยการจังหวัด และ/หรือ ผู้อำนวยการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ ให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด หรือตามที่ได้รับการร้องขอ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบในโอกาสแรก

๓. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๓ (สาธารณภัยระดับใหญ่) มีผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ เป็นผู้ควบคุม สั่งการ และบัญชาการ ให้หน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด/ชาติ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามการบัญชาการเหตุการณ์

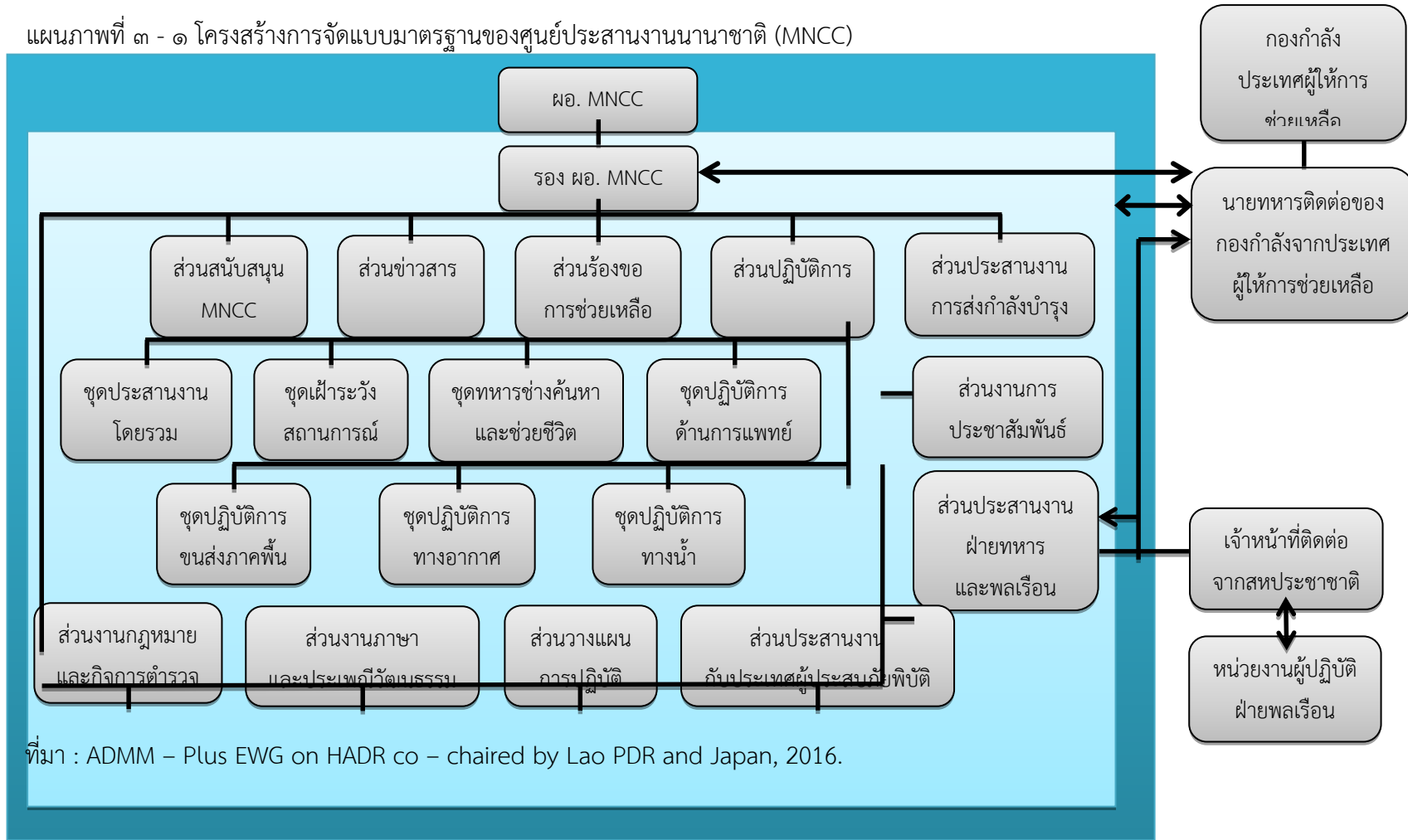
จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ และให้รายงานผลการปฏิบัติให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ รายงาน และเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือนายกรัฐมนตรี เพื่อตัดสินใจยกระดับความรุนแรงของสถานการณ์

๔. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๔ (สาธารณภัยขนาดใหญ่อย่างยิ่ง) หน่วยขึ้นตรง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ สนับสนุนกำลังพล และยุทโธปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัย และสนับสนุนส่วนราชการในพื้นที่ ตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด/ชาติ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามการบัญชาการ เหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรี ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ (ใช้อำนาจตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐) รวมทั้งติดตามและเฝ้าระวังสถานการณ์ วิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ รายงาน และเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อตกลงใจในการใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์ เข้าแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่สภาวะปกติ รวมทั้ง การจัดทำข้อพิจารณาในการรับความช่วยเหลือจากกองทัพมิตรประเทศ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติ ให้กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัย (หน่วยต้นสังกัด) และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมทราบอย่างต่อเนื่อง (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๕๘ : ๗๗ - ๘๐)

กรณีที่รัฐบาลตกลงใจรับความช่วยเหลือทั้งทางพลเรือนและทางทหารจากต่างประเทศ ซึ่งมีกระทรวงการต่างประเทศเป็นช่องทางในการติดต่อหลักนั้น ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม อาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือน หรือศูนย์ประสานงานนานาชาติ เพื่อเป็นช่องทาง ในการประสานงานการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะกองทัพมิตรประเทศในภาพรวม โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมอาจพิจารณามอบหมายให้ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กองบัญชาการกองทัพไทย หรือศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพ ดำเนินการในแต่ละระดับได้ตาม ความจำเป็นและเหมาะสม ทั้งนี้ รูปแบบโครงสร้างการจัดแบบมาตรฐานของศูนย์ประสานงานนานาชาติ (Multinational Coordination Center (MNCC)) ตามแนวคิดของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาวและญี่ปุ่น ซึ่งใช้ในการฝึกซ้อมระหว่างคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทหาร กับคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ระหว่างวันที่ ๑ - ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ จ.ชลบุรี เป็นรูปแบบโครงสร้างการจัดแบบมาตรฐานของ ศูนย์ประสานงานนานาชาติที่สามารถดำเนินการประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีรายละเอียด โดยสรุปได้ตามแผนภาพที่ ๓ - ๑ ดังนี้

৫৩

แผนภาพที่ ๓ - ๑ โครงสร้างการจัดแบบมาตรฐานของศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC)

ที่มา : ADMM – Plus EWG on HADR co – chaired by Lao PDR and Japan, 2016.

๑. หน้าที่ของแต่ละส่วนในศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC)

๑.๑ ส่วนสนับสนุนศูนย์ประสานงาน (Assistance Cell for MNCC) มีหน้าที่ดำเนินกิจการด้านกำลังพล การดูแลเครื่องใช้และอุปกรณ์พื้นฐาน และการติดต่อสื่อสาร

๑.๒ ส่วนข่าวสาร มีหน้าที่รวบรวมและกระจายข้อมูลข่าวสาร ซึ่งรวมถึงผลกระทบจากภัยพิบัติที่มีต่อการปฏิบัติในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๑.๓ ส่วนร้องขอการช่วยเหลือ มีหน้าที่รับ วิเคราะห์ และจัดลำดับความเร่งด่วนของความต้องการการช่วยเหลือ และการรายงานไปยังส่วนปฏิบัติการ

๑.๔ ส่วนปฏิบัติการ มีหน้าที่รวบรวมและกระจายข่าวสาร ซึ่งรวมถึงผลกระทบจากภัยพิบัติต่อการปฏิบัติในการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งมีส่วนย่อยที่สำคัญดังนี้

๑.๔.๑ ชุดประสานงานโดยรวม มีหน้าที่ประสานงานในภาพรวมเพื่อการปฏิบัติงานของกองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือแต่ละประเทศ

๑.๔.๒ ชุดเฝ้าระวังสถานการณ์ มีหน้าที่เฝ้าระวังสถานการณ์ในการปฏิบัติของกองกำลังประเทศผู้ประสบภัยพิบัติและกองกำลังของประเทศผู้ให้การช่วยเหลือแต่ละประเทศ เพื่อให้เกิดการกระจายข้อมูลข่าวสาร ภาพการปฏิบัติ ควบคุมไปกับการติดตามการปฏิบัติที่เป็นปัจจุบัน

๑.๔.๓ ชุดทหารช่างค้นหาและช่วยชีวิต มีหน้าที่ประสานการปฏิบัติในการค้นหาและช่วยชีวิตโดยใช้ชุดทหารช่าง

๑.๔.๔ ชุดปฏิบัติการด้านการแพทย์ มีหน้าที่ประสานการปฏิบัติงานของชุดแพทย์ ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบและการให้การรับรองทางการแพทย์

๑.๔.๕ ชุดปฏิบัติการทางอากาศ มีหน้าที่ประสานการปฏิบัติในการซ่อมบำรุง และวงรอบการปฏิบัติในการใช้อากาศยาน สนามบิน การบริหารการจราจรทางอากาศ การบรรเทาทุกข์ การขนถ่าย และการช่วยเหลือทางอากาศ เป็นต้น

๑.๔.๖ ชุดปฏิบัติการขนส่งภาคพื้น มีหน้าที่ประสานการปฏิบัติในการใช้เครื่องมือขนส่งภาคพื้น

๑.๔.๗ ชุดปฏิบัติการทางน้ำ มีหน้าที่ประสานการปฏิบัติการทางน้ำ การใช้เครื่องมือทางน้ำ การบริหารจัดการท่าเรือ การบรรเทาทุกข์ การขนถ่าย และการเก็บเครื่องมือภายในคลัง

๑.๕ ส่วนประสานงานการส่งกำลังบำรุง มีหน้าที่ประสานงานเกี่ยวกับการเพิ่มเติมกำลังให้กับกองกำลังประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ และกองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ

๑.๖ ส่วนวางแผนการปฏิบัติ มีหน้าที่ประสานงานการวางแผนทั้งในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในการปฏิบัติการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งรวมไปถึงแผนการถอนกำลังกลับประเทศ

๑.๗ ส่วนประสานงานกับประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ มีหน้าที่ประสานงานระหว่างกองบังคับการบริหารจัดการภัยพิบัติของประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และอื่น ๆ

๑.๘ ส่วนประสานงานฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือน มีหน้าที่ประสานงานกับ นายทหารติดต่อกองประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ องค์การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ รวมถึงองค์การที่ไม่ใช่รัฐ และอื่น ๆ

๑.๙ ส่วนงานประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ดำเนินงานประชาสัมพันธ์และการแถลงข่าว

๑.๑๐ ส่วนงานภาษาและประเพณีวัฒนธรรม กองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ มีหน้าที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา รวมถึงภาษาท้องถิ่นที่มีความหลากหลาย ในประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ

๑.๑๑ ส่วนงานกฎหมายและกิจการตำรวจ กองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ มีหน้าที่ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกิจการตำรวจ ซึ่งรวมถึงสถานการณ์ความมั่นคง ภายในท้องถิ่น

๒. การเข้าร่วมปฏิบัติงานของประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ ประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ แต่ละประเทศควรจัดนายทหารติดต่อดำเนินงานศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) เพื่อการประสานงานที่ดี และหากสถานการณ์มีความจำเป็น นายทหารติดต่อกองกำลังพลอาจเข้าร่วมบริหารจัดการภัยพิบัติในศูนย์ประสานงาน นานาชาติ (MNCC) โดยตรง

๒.๑ การบริหารจัดการ

๒.๑.๑ ในภาพรวม กองกำลังของประเทศผู้ประสบภัยพิบัติจะเป็น ผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) รวมถึงการประสานงานของส่วนต่าง ๆ ภายในศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) และการประสานงานกับประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ หน่วยงานอื่น ๆ ของประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ องค์การระหว่างประเทศ และองค์การที่ไม่ใช่รัฐ

๒.๑.๒ การลงทะเบียนประเทศผู้ให้การช่วยเหลือในศูนย์ประสานงาน นานาชาติ (MNCC) มีดังนี้ ๑) ในขั้นแรก กองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือต้องได้รับความยินยอม ผ่านการหารือทางการทูตระหว่างประเทศผู้ประสบภัยพิบัติกับประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ ๒) หลังจากนั้น กองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือจะรายงานข้อมูลของตนไปยังศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) เกี่ยวกับกำลังพล เครื่องมือ อุปกรณ์ ระยะเวลาที่จะเข้ามาปฏิบัติงาน ผู้บังคับบัญชาของหน่วย และจุดติดต่อกับ ประสานงาน และ ๓) ประเทศผู้ให้การช่วยเหลือควรมีการรายงานข้อมูลการปฏิบัติล่าสุดของตนที่ทันสมัย ให้ศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) ทราบอย่างต่อเนื่อง

๒.๑.๓ การถอนตัวจากการลงทะเบียนเข้าร่วมศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) ตามข้อตกลงระหว่างประเทศผู้ประสบภัยพิบัติกับประเทศผู้ให้การช่วยเหลือเกี่ยวกับการถอนตัว ของกองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ นั้น ประเทศผู้ให้การช่วยเหลือต้องรายงานให้ศูนย์ประสานงาน นานาชาติ (MNCC) ทราบถึงการถอนตัวของตน

๒.๒ วงรอบการปฏิบัติประจำวัน กำลังพลทุกคนในศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) จะรับทราบสถานการณ์อย่างต่อเนื่องในแต่ละวัน โดยส่วนปฏิบัติการจะเป็นผู้นำการบรรยายสรุป ประจำวัน โดยมีหัวข้อการบรรยายสรุปดังนี้

๒.๒.๑ สถานการณ์ ประกอบด้วย ๑) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสภาพอากาศ บรรยายโดยส่วนข่าวสาร ๒) ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความเสียหาย บรรยายโดยส่วนข่าวสาร ๓) สถานการณ์ ของรัฐบาลประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ บรรยายโดยส่วนประสานงานกับประเทศผู้ประสบภัยพิบัติ ๔) สถานการณ์

ความมั่นคง บรรยายโดยส่วนงานกฎหมายและกิจการตำรวจ ๕) ข้อมูลด้านการแพทย์ รวมถึงโรคติดต่อ บรรยายโดยชุดปฏิบัติการด้านการแพทย์ ๖) สถานการณ์ล่าสุดเกี่ยวกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม บรรยายโดยเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเพื่อการประสานงานด้านมนุษยธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒.๒ การรายงานจากแต่ละส่วน

๒.๒.๓ การรายงานจากนายทหารติดต่อของประเทศผู้ให้การช่วยเหลือ

แต่ละประเทศ

๒.๒.๔ การตอบข้อซักถาม

๒.๒.๕ การให้ข้อเสนอแนะของรองผู้อำนวยการศูนย์ฯ

๒.๒.๖ การให้ข้อเสนอแนะของผู้อำนวยการศูนย์ฯ

๒.๓ ขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) มีดังนี้

๒.๓.๑ เมื่อภัยพิบัติที่รุนแรงเกิดขึ้น องค์กรที่มีหน้าที่ตอบสนอง ต่อภัยพิบัติของประเทศผู้ประสบภัยพิบัติจะใช้ทรัพยากรของชาติทั้งหมด ซึ่งรวมถึงกองกำลังฝ่ายทหาร เข้าดำเนินการ จากนั้นจะร้องขอองค์กรระหว่างประเทศเข้ารับภารกิจในส่วนที่เหลือที่กองกำลัง ประเทศของตนไม่สามารถดำเนินการได้

๒.๓.๒ ในส่วนของภารกิจที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ จะถูกมอบให้ ศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) เพื่อประสานงานและวิเคราะห์ขีดความสามารถของกองกำลัง ประเทศที่ให้การช่วยเหลือในการเข้ารับภารกิจนั้น ดังนี้

๒.๓.๒.๑ ส่วนร้องขอการช่วยเหลือ รับและตรวจสอบ

การร้องขอ

๒.๓.๒.๒ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในชุดประสานงานโดยรวม ของส่วนปฏิบัติการจะประเมินภารกิจที่ได้รับ เพื่อระบุว่าเจ้าหน้าที่คนใดของส่วนปฏิบัติการจะทำการ วิเคราะห์ภารกิจ การให้การสนับสนุนตามความต้องการ การจัดทำลำดับเวลา เป็นต้น

๒.๓.๓ การมอบหมายเจ้าหน้าที่ มีดังนี้

๒.๓.๓.๑ การพิจารณา หรือรับข้อมูลข่าวสารเพิ่มเติม

ตามความต้องการ

๒.๓.๓.๒ ยืนยันในสิ่งที่ประเทศผู้ประสบภัยพิบัติและองค์กร ระหว่างประเทศกำลังดำเนินการ หรือสามารถดำเนินการได้ เพื่อภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

๒.๓.๓.๓ ยืนยันขีดความสามารถทางทหารที่ต้องการ

๒.๓.๓.๔ ยืนยันขีดความสามารถของกองกำลังประเทศ

ผู้ให้การช่วยเหลือมี และพร้อมใช้งาน

๒.๓.๓.๕ พัฒนารูปแบบการปฏิบัติ และเสนอแนะผู้อำนวยการ ศูนย์ประสานงานนานาชาติในการประสานงานกับส่วนวางแผนการปฏิบัติ

๒.๓.๔ ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานนานาชาติเลือกหนทางปฏิบัติ

๒.๓.๕ กองกำลังประเทศผู้ให้การช่วยเหลือรับมืออบภารกิจจาก ศูนย์ประสานงานนานาชาติ (MNCC) เพื่อดำเนินการต่อไป (ADMM – Plus EWG on HADR co – chaired by Lao PDR and Japan, 2016)

การปฏิบัติของฝ่ายทหารเมื่อเกิดสาธารณภัย เมื่อมีการร้องขอหรือประสานจาก กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ หรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์อำเภอ/จังหวัด/ กรุงเทพมหานคร หรือศูนย์บัญชาการเหตุการณ์ส่วนหน้าจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ให้หน่วยขึ้นตรง ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพให้การสนับสนุน และดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

๑. ดำเนินการให้ความช่วยเหลือเพื่อป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งในระยะ ก่อนเกิดภัย หรือขณะเกิดภัย ตามระเบียบปฏิบัติประจำของหน่วย และข้อกำหนด

๒. กรณีรัฐบาลตกลงใจรับความช่วยเหลือทั้งทางพลเรือนและทางทหารจากต่างประเทศ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ประสานงานนานาชาติ โดยหน่วยขึ้นตรงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมและศูนย์บรรเทา สาธารณภัยเหล่าทัพ เตรียมความพร้อมในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนการจัดการในภาวะ ฉุกเฉินในแต่ละระดับ ให้ทันต่อสถานการณ์เมื่อได้รับการประสาน หรือร้องขอจากส่วนราชการที่รับผิดชอบ ภารกิจนั้น ๆ โดยจัดเตรียมกำลังพล เครื่องมือ และยุทโธปกรณ์ อาทิ ส่วนงานการแพทย์และสาธารณสุข ส่วนงานการค้นหากู้ภัย ส่วนงานสารเคมี วัตถุอันตราย และกัมมันตรังสี และส่วนงานต่างประเทศ

๓. เมื่อสภาวะฉุกเฉินสิ้นสุดลง ให้หน่วยที่ได้รับมอบภารกิจเข้าไปช่วยเหลือ ผู้ประสบสาธารณภัย รายงานตามสายการบังคับบัญชาจนถึงศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม

การฟื้นฟูภายหลังภาวะฉุกเฉินสิ้นสุดลง เป็นการปรับสภาพระบบสาธารณสุขป้โรค การดำรงชีวิต และวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่ประสบภัยให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็ว ฝ่ายทหาร โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม และศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพให้การสนับสนุน และดำเนินการเมื่อได้รับการร้องขอจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง หรือตามสั่งการของรัฐบาลโดยสรุป ดังนี้ ๑) ประชาสัมพันธ์การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ๒) จัดกำลังพลร่วมทำความสะอาด เก็บกู้ซาก ปริกหักพัง ซ่อมแซมระบบสาธารณสุขป้โรค และสิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ตามขีดความสามารถ ๓) ฟื้นฟู สภาพแวดล้อม ๔) มอบสิ่งของจำเป็นเพื่อการยังชีพให้แก่ผู้ประสบภัย ๕) สนับสนุนการขนย้าย ผู้ประสบภัยพิบัติ รวมทั้งทรัพย์สินของผู้ประสบภัยพิบัติไปยังที่ปลอดภัย หรือกลับสู่สถานที่เดิม ๖) สำรวจและรวบรวมความเสียหายทุกด้าน เพื่อประโยชน์ในการให้ความช่วยเหลือของส่วนราชการ ที่รับผิดชอบต่อไป ๗) สนับสนุนตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อย อำนวยความสะดวกด้านการจราจร และความปลอดภัยแก่บุคคล สถานที่ และทรัพย์สิน ๘) ให้ความรู้เรื่องการสุขาภิบาลและการป้องกัน โรคระบาด ๙) ป้องกันการสร้างข่าวลือที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของภาครัฐ หรือความสงบเรียบร้อย ของสังคม และ ๑๐) รายงานผลการปฏิบัติงานและประเมินผลการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติ ในขั้นการปฏิบัติเมื่อเกิดภัย และการฟื้นฟู ตามสายการบังคับบัญชาถึงศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๕๘ : ๘๐ – ๘๓)

จะเห็นได้ว่าฝ่ายทหารมีส่วนเข้าไปช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ ในทุกขั้นตอน ดังนั้น เมื่อมีความจำเป็นที่หน่วยทหารซึ่งมีภารกิจอย่างหนึ่งในการช่วยเหลือประชาชน

จำเป็นต้องใช้กำลังพลจำนวนมากในสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น เมื่อเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่จนถึงขั้นที่ต้องมีการเรียกกำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด กำลังพลสำรองจะสามารถเข้าไปเพิ่มเติมกำลังหรือทดแทนทหารประจำการบางตำแหน่ง หรือทดแทนหน่วยทหารบางหน่วยได้ทุกระดับของการบริหารจัดการภัยพิบัติ จึงอาจกล่าวได้ว่า บทบาทของกำลังพลสำรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ก็คือบทบาทของทหารในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัตินั่นเอง

การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นการดำเนินการเพื่อให้กำลังพลสำรองมีความพร้อม ซึ่งในปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้มีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ โดยให้กระทำการชั่วคราวและเท่าที่จำเป็นตามที่ส่วนราชการกำหนด มีความมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติหน้าที่รักษาความปลอดภัยที่ตั้งหน่วยทหารปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ ปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และปฏิบัติหน้าที่ที่เป็นการปฏิบัติทางทหารนอกเหนือจากสงคราม (พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง, ๒๕๕๘)

ในการเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ปัจจุบันยังไม่ได้มีการกำหนดอย่างชัดเจนโดยตรง แต่ได้กำหนดไว้อย่างกว้าง ๆ ในแผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ ซึ่งมีเป้าหมายโดยรวมคือ ให้มีกิจการกำลังพลสำรองที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่ในยามปกติ หน่วยทหารสามารถบรรจุกำลังพลสำรองลงในบัญชีบรรจุกำลังของหน่วยได้ครบตามอัตราเต็ม กำลังพลสำรองสามารถปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกำลังประจำการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีแนวทางในการใช้กำลังพลสำรองอย่างชัดเจน เช่น หากเกิดภัยพิบัติสาธารณะ เช่น อุทกภัย วาตภัย ต้องสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาสนับสนุน เพื่อช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้ทันเวลา กระทรวงกลาโหมได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการพัฒนากิจการกำลังพลสำรอง และมีเครือข่ายกำลังพลสำรองครอบคลุมทั่วประเทศ ปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยที่เกี่ยวข้องกับกิจการกำลังพลสำรองให้สอดคล้องกับหลักนิยมของแต่ละเหล่าทัพ การผลิตกำลังพลสำรอง การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง การควบคุมกำลังพลสำรอง การเรียกกำลังพลสำรองหรือการระดมพล นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการควบคุมกำลังพลสำรองอย่างทั่วถึง เน้นการดำเนินงานกิจการพลเรือน และประชาสัมพันธ์การพัฒนากิจการกำลังพลสำรองอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม รวมทั้งดำเนินการศึกษาและพัฒนากำลังพลสำรองอาสาสมัครให้มีผลในการปฏิบัติอย่างแท้จริง (กรมการสรรพกำลังกลาโหม, ๒๕๕๙ : ๙, ๑๑)

ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหมที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ มาตรการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การดำเนินการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารเพื่อตรวจสอบ เพื่อฝึกวิชาทหารอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการ เพื่อทดลองความพร้อมได้ตามสถานการณ์ พัฒนาเสริมสร้างขีดความสามารถของกำลังพลสำรองให้มีความพร้อม สามารถทดแทนกำลังประจำการได้อย่างแท้จริง และอีกประการหนึ่งคือ ดำเนินการปรับปรุงโครงสร้างการจัดหน่วยที่เกี่ยวข้องกับกิจการกำลังพลสำรอง ได้แก่ ตำแหน่ง/อัตรา/คุณวุฒิ/เหล่า ในการบรรจุกำลังพลสำรอง

ให้เหมาะสม เป็นไปตามลักษณะการใช้กำลังพลสำรองของแต่ละเหล่าทัพ โดยมีตัวชี้วัด คือ มีการปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน และอัตรากำลังพลที่เกี่ยวข้องกับกิจการกำลังพลสำรองที่เหมาะสม (กรมการสรรพกำลังกลาโหม, ๒๕๕๙ : ๖๐ – ๖๑)

การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติโดยสรุปแล้วมีการดำเนินการดังนี้ ๑) การผลิตกำลังพลสำรอง ซึ่งหมายถึง กรรมวิธีเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นกำลังพลสำรอง ๒) การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรอง ซึ่งหมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการรับสมัครหรือคัดเลือกกำลังพลสำรองที่มีคุณสมบัติครบถ้วน เหมาะสม เพื่อบรรจุในตำแหน่งต่าง ๆ ในหน่วยทหาร ตามลักษณะการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ๓) การฝึกศึกษากำลังพลสำรอง ซึ่งหมายถึง การฝึกศึกษาอบรมให้แก่กำลังพลสำรองพร้อมใช้งาน กำลังพลสำรองเตรียมพร้อม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถตามตำแหน่งหน้าที่ที่บรรจุ การปฏิบัติภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ รวมทั้งการให้การศึกษากำลังพลสำรองตามแนวทางการรับราชการทหาร และ ๔) การควบคุมกำลังพลสำรอง ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติเพื่อการดำรงการติดต่อสื่อสารกับกำลังพลสำรอง เพื่อให้ทราบสถานภาพต่าง ๆ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดในงานด้านกิจการกำลังพลสำรอง เพื่อการใช้งานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

๑. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๑ (สาธารณภัยขนาดเล็ก) หน่วยทหารในพื้นที่ที่รับผิดชอบพื้นที่ที่เกิดสาธารณภัยตามการแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ เข้าช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยและสนับสนุนส่วนราชการเมื่อได้รับการร้องขอ

๒. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๒ (สาธารณภัยระดับกลาง) หน่วยทหารในพื้นที่ดำเนินการเช่นเดียวกับสาธารณภัยระดับ ๑

๓. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๓ (สาธารณภัยระดับใหญ่) หน่วยทหารในพื้นที่ดำเนินการเช่นเดียวกับสาธารณภัยระดับ ๒ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามการบัญชาการเหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ รวมทั้งร่วมวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์เพื่อรายงานและเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือนายกรัฐมนตรี เพื่อตัดสินใจยกระดับความรุนแรงของสถานการณ์

๔. การจัดการสาธารณภัยระดับ ๔ (สาธารณภัยขนาดร้ายแรงอย่างยิ่ง) หน่วยทหารในพื้นที่ดำเนินการสนับสนุนกำลังพลและยุทโธปกรณ์ ให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบสาธารณภัยและสนับสนุนส่วนราชการ โดยมุ่งเน้นการปฏิบัติตามการบัญชาการเหตุการณ์จากกองบัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรี หรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ รวมทั้งวิเคราะห์ ประเมินสถานการณ์ รายงาน และเสนอความเห็นต่อผู้บัญชาการเหตุการณ์ เพื่อตกลงใจใช้กำลังพลและยุทโธปกรณ์เข้าแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จนกว่าสถานการณ์จะกลับเข้าสู่ภาวะปกติ รวมทั้งจัดทำข้อพิจารณาในการขอรับความช่วยเหลือจากกองทัพมิตรประเทศ ซึ่งหากรัฐบาลตกลงใจรับความช่วยเหลือทั้งทางพลเรือนและทางทหารจากต่างประเทศ ฝ่ายทหาร

โดยศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหมอาจพิจารณาจัดตั้งศูนย์ประสานงานระหว่างพลเรือนกับทหาร หรือศูนย์ประสานงานนานาชาติ เพื่อเป็นช่องทางในการประสานงานการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ โดยเฉพาะกองทัพมิตรประเทศในภาพรวม (สำนักนโยบายและแผนกลาโหม, ๒๕๕๘, ๗๙ - ๘๐)

ทั้งนี้ ในกรณีสถานการณ์การจัดการจัดการสาธารณภัยระดับ ๔ อาจมีความจำเป็นต้องเรียกกำลังพลสำรองเพื่อเพิ่มเติมกำลังให้กับหน่วยทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการจัดตั้งศูนย์ประสานงานนานาชาติ ซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องใช้กำลังพลสำรองที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ต่อไป

การเปรียบเทียบแนวทางการใช้กำลังพลสำรอง หรือหน่วยทหารของไทย และต่างประเทศ เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

๑. สหรัฐอเมริกา กำหนดให้หน่วยรักษาดินแดน (National Guard) ซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่ง และเป็นหน่วยทหารประจำถิ่นที่ขึ้นกับผู้ว่าการรัฐ มีภารกิจประการหนึ่ง คือ การสนับสนุนมลรัฐในการบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งหากเปรียบเทียบกับประเทศไทยที่สามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้าช่วยเหลือในการบรรเทาภัยพิบัติได้ ก็อาจมีความคล้ายคลึงกัน เพียงแต่หน่วยทหารของไทยจะรับผิดชอบพื้นที่ที่กำหนด ส่วนหน่วยรักษาดินแดนของสหรัฐอเมริกาจะรับผิดชอบมลรัฐที่หน่วยนั้นได้รับมอบหมายจากผู้ว่าการรัฐ

๒. สาธารณรัฐประชาชนจีน กำลังสำรองของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติและสาธารณภัยต่าง ๆ ในภาวะฉุกเฉินหรือในยามสงคราม โดยอาจเรียกระดมพลเข้าประจำการตามคำสั่งการระดมสรรพกำลังของรัฐ และอยู่ภายใต้การควบคุมบังคับบัญชาของกองกำลังประจำการที่ได้รับแต่งตั้งมาจากกองทัพปลดปล่อยประชาชนจีน ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับหน่วยทหารของไทยที่สามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้าทำหน้าที่ในหน่วยทหารยามฉุกเฉินได้

๓. ประเทศออสเตรเลีย ใช้กำลังพลสำรองตอบสนอง ซึ่งเป็นกำลังสำรองประเภทหนึ่งเข้าช่วยเหลือและป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกัน

๔. ประเทศเกาหลีใต้ กำลังสำรองที่ได้จากการระดมพล จะนำมาใช้ในภารกิจสนับสนุนและเพิ่มเติมกำลังให้กับกองทัพเช่นเดียวกับของไทย เพื่อปฏิบัติภารกิจช่วยเหลือประชาชนจากภัยพิบัติสาธารณะต่าง ๆ

จะเห็นได้ว่าทุก ๆ ประเทศมีความจำเป็นต้องใช้กำลังสำรองเข้าช่วยเหลือประชาชนในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติคล้าย ๆ กับของไทย

ปัญหาของการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

เนื่องจากในอดีตก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ยังไม่สามารถเรียกกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติได้ ทำให้ประสบการณ์ในการใช้กำลังพลสำรองมีไม่มากนัก เพียงแต่มีความหวังใยกรณีที่กำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือ

และแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติแล้ว จะเกิดอันตรายแก่ตัวกำลังพลสำรองเอง ดังนั้น ความรู้และความสามารถที่เหมาะสมกับงานบรรเทาสาธารณภัยจึงเป็นปัญหาที่สำคัญ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการพิจารณา กำหนดบทบาทของกำลังพลสำรองให้เหมาะสม รวมทั้งให้ความรู้และฝึกอบรมอย่างเพียงพอ

บทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก

หน่วยงานที่เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติของประเทศ ในภาพรวม คือ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ ในส่วนของกระทรวงกลาโหม คือ ศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ซึ่งมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชน และสนับสนุนส่วนราชการในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ซึ่งมีโครงสร้างตามที่ได้กำหนดไว้ในบทที่ ๒

ความรับผิดชอบของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยในทุกระดับของกระทรวงกลาโหม ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยหรือภัยพิบัติขนาดใหญ่ โดยสรุปคือ การช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติ และสนับสนุนส่วนราชการ ซึ่งในปัจจุบันหน่วยทหารโดยทั่วไปจะมีการจัดกำลังในลักษณะเป็นหน่วยที่มีหน้าที่ในการป้องกันประเทศเป็นหลัก แต่เมื่อเกิดภัยพิบัติ จะสามารถเข้าช่วยเหลือประชาชนโดยทันที ตามที่ได้รับมอบหมายพื้นที่รับผิดชอบ โดยในหน่วยทหารบางหน่วยจะมีบางตำแหน่งที่สามารถบรรจุกำลังพลสำรองได้ เพื่อให้หน่วยมีความพร้อม ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องมีการเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาบรรจุ เช่น สถานการณ์ฉุกเฉินจากภัยพิบัติขนาดใหญ่ เป็นต้น

ในระดับพื้นที่จะมีการแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ โดยดำเนินการในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์บรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม หรือของส่วนราชการในกระทรวงกลาโหม ซึ่งโครงสร้างการจัดหน่วยไม่ได้มีการจัดหน่วยทหารที่มีการฝึกในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นการเฉพาะ แต่จะเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัย หรือส่วนราชการ เมื่อได้รับการร้องขอ

สรุป

โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า ลักษณะงานการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติจะมีหลาย ๆ ลักษณะ และหลากหลายประเภท โดยหากมีการป้องกันที่ดีจะเป็นการลดความเสี่ยงได้มากจากผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะภัยธรรมชาติขนาดใหญ่ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เช่น แผ่นดินไหว คลื่นยักษ์สึนามิ หรือแม้แต่ภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์จะทำให้เกิดขึ้น เช่น อัคคีภัย หรือการรั่วไหลจากสารเคมี เป็นต้น โดยเมื่อเกิดภัยพิบัติขึ้นแล้ว ทุกฝ่ายโดยเฉพาะหน่วยทหารจะต้องเข้าทำการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติโดยทันที หรือเข้าช่วยเหลือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเมื่อได้รับการร้องขอ ซึ่งบทบาทของกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติในปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจน เนื่องจากก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ กระทรวงกลาโหมไม่สามารถเรียก

กำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติได้ เพียงแต่กำลังพลสำรองอาจถูกเรียกเพื่อเข้ารับรรจุในหน่วยทหารที่มีหน้าที่ในการป้องกันประเทศเป็นหลัก ซึ่งมักกระทำในยามสงคราม แต่ภายหลังเมื่อมีพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งกำหนดให้สามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติหรือสาธารณภัยตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ จึงควรมีการริเริ่มพิจารณาถึงลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง รวมทั้งการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติต่อไป

บทที่ ๔

แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

การดำเนินการเพื่อกำหนดแนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาจากภัยพิบัติ เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีเกี่ยวกับภัยพิบัติ กฎหมาย นโยบาย แผนงาน ตลอดจน
ข้อกำหนดต่าง ๆ รวมทั้งความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จะเห็นได้ว่าการนำกำลังพลสำรองมาปฏิบัติงาน
ของกระทรวงกลาโหมมีความจำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจลักษณะงานการป้องกันและบรรเทา
ภัยพิบัติ เหตุการณ์ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของ
ประชาชน รวมทั้งความปลอดภัยของกำลังพลสำรอง ตลอดจนความรู้ความสามารถของกำลังพลสำรอง
ที่เกี่ยวกับภัยพิบัติ ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาวิจัยในเรื่องแนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกัน
และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จึงควรมีการพิจารณาในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ ๑) ลักษณะ
งานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง
๒) การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ๓) การใช้กำลังพลสำรอง
เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และ ๔) แนวคิดในการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้าง
ของหน่วยรับผิดชอบหลัก

ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและบทบาทที่สมควร มอบหมายให้กำลังพลสำรอง

๑. การตอบสนองต่อภัยพิบัติที่เกิดขึ้น เนื่องจากจะต้องเป็นการปฏิบัติอย่างทันทีทันใดเมื่อ
ภัยพิบัติเกิดขึ้น โดยมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยชีวิต ป้องกันอันตรายและความสูญเสียต่าง ๆ เช่น
การค้นหาและช่วยชีวิต การกักภัย การอพยพ การผจญเพลิง การแจกจ่ายอาหารและยา การจัดทำที่พัก
ชั่วคราว การปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการนำส่งโรงพยาบาล เป็นต้น ซึ่งจากการพิจารณาข้อมูล
ข้อกำหนด และความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปได้ว่า งานที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง
ควรเป็นเจ้าหน้าที่ช่วยเหลือ โดยไม่ต้องใช้ความรู้เฉพาะด้านที่ต้องมีการฝึกอบรมการใช้เครื่องมือ
หรือเทคนิควิธีการเฉพาะ โดยหากจะให้เหมาะสมมากขึ้น ควรมีบทบาทในการรณรงค์ ป้องกันการเกิด

ภัยพิบัติ หรือหากจะให้กำลังพลสำรองเข้าดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านเทคนิค ควรเป็นงานตามความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพเดิมของกำลังพลสำรอง เช่น งานช่างต่าง ๆ วิศวกร แพทย์ การสื่อสาร สถาปนิก หรือหากกำลังพลสำรองคนใดมีลักษณะผู้นำดี เสียสละ อาจจัดให้เป็น หัวหน้าชุดในการช่วยกำกับดูแลการจัดระเบียบบริเวณพื้นที่ภัยพิบัติ ภายใต้การควบคุมของเจ้าหน้าที่หลัก นอกจากนั้น บทบาทที่สมควรมอบให้กำลังพลสำรองในงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ คือ งานการเฝ้าระวัง การแจ้งเตือน และการให้ความช่วยเหลือเมื่อเริ่มเกิดภัยพิบัติ การสนับสนุนหน่วยงานอื่น ๆ โดยอาจขึ้นอยู่กับผู้นำท้องถิ่น แต่จะต้องมีสายการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน ทั้งนี้ ควรมอบหมายงานให้ กำลังพลสำรองในลักษณะที่ปลอดภัย เป็นงานตามความถนัดและความสมัครใจ

๒. การฟื้นฟูและบูรณะความเสียหาย เมื่อเหตุการณ์ภัยพิบัติผ่านพ้นไปแล้ว เพื่อให้ ชุมชนที่ประสบภัยกลับคืนสู่สภาพที่ดีขึ้น งานที่เกิดขึ้นอาจเป็นการซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งก่อสร้าง ที่อยู่อาศัย และจัดตั้งชุมชนใหม่ บทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรองควรเป็นการปฏิบัติงาน ทางการช่าง วิศวกร หรือสถาปนิก ตามความถนัดและสมัครใจ

๓. งานด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับภัยพิบัติ เช่น การบรรเทาผลกระทบ การป้องกัน และการเตรียม ความพร้อม บทบาทที่สมควรมอบให้กำลังพลสำรองควรเป็นงานด้านการรณรงค์ป้องกันการเกิดภัยพิบัติ ตลอดจนการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ กรมป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยของกระทรวงมหาดไทย

การให้ความช่วยเหลือในช่วงเวลาที่เรียกว่า Golden Time ซึ่งอาจเป็นนาทีหรือชั่วโมง เป็นสิ่งสำคัญมาก กำลังพลสำรองที่ได้รับการฝึกเป็นอย่างดีเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการช่วยชีวิตในห้วง ดังกล่าวมีความจำเป็นอย่างมาก เพราะจะสามารถเข้าช่วยเหลือได้ทันท่วงที เพราะหากเสียเวลานาน หลาย ๆ วันไปแล้ว จะไม่ทำให้เกิดประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บให้รอดชีวิตได้ จึงควรเป็นงาน ช่วยเหลือภัยพิบัติที่ไปในส่วนของการฟื้นฟูสภาพของบ้านเรือน ทรัพย์สิน ซึ่งกำลังพลสำรองที่มีความถนัดด้านอาชีพเฉพาะจะมีบทบาทสำคัญ

เมื่อพิจารณาบทบาทของกำลังพลสำรองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ในรายละเอียดแล้ว ควรพิจารณาบทบาทที่สำคัญของทหารประจำการ ตามแนวความคิดในการสนับสนุน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ เนื่องจากกำลังพลสำรอง ในปัจจุบันจะเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยทหาร เพียงแต่ในยามปกติหรือในเวลาที่ยังไม่มีภาวะฉุกเฉิน กองทัพหรือหน่วยทหารยังไม่มีคามจำเป็นต้องมีคำสั่งเรียกกำลังพลสำรองเข้าประจำการเพื่อปฏิบัติ ภารกิจตามมาตรา ๒๔ ของพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ แต่เมื่อมีความจำเป็นแล้ว ทางราชการอาจมีคำสั่งเรียกกำลังพลสำรองเข้าบรรจุในหน่วยทหารเพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการบรรเทา สาธารณภัย ซึ่งหน่วยทหารจะต้องปฏิบัติตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ เมื่อได้รับการร้องขอ โดยพิจารณาระดับภัยที่เกิดขึ้น ซึ่งในระดับ ๑ - ๓ กำลังพลสำรองอาจเข้าช่วยเหลือ ในลักษณะจิตอาสา อย่างไรก็ตาม หากภัยพิบัติเป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่หรือภัยระดับ ๔ หรือรัฐบาลตกลงใจรับความช่วยเหลือจากทั้งทางพลเรือนและทางทหารจากต่างประเทศแล้ว ทหารอาจ มีความจำเป็นต้องจัดตั้งศูนย์ประสานงานนานาชาติ ซึ่งเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวอาจมีความจำเป็นต้อง ระดมสรรพกำลังเข้าช่วยเหลือจัดการกับภัยพิบัติ บทบาทของกำลังพลสำรองอาจมีส่วนร่วมในการเข้าร่วม

เป็นเจ้าหน้าที่ในศูนย์ประสานงานนานาชาติ โดยมอบหมายบทบาทตามที่กำลังพลสำรองแต่ละบุคคล มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแต่ละตำแหน่งในศูนย์ประสานงานนานาชาติ

บทบาทอีกประการหนึ่งที่สำคัญ คือ การเป็นกองหนุนในการแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ รวมทั้งช่วยเหลือกำลังประจำการ โดยกำลังพลสำรองที่อยู่ในทุกพื้นที่และมีภูมิสำเนาในพื้นที่เกิดภัยพิบัติ ถือว่ามีบทบาทสำคัญ ถ้าได้รับมอบหมายงานเฉพาะให้ จะทำให้สามารถสร้างเครือข่ายได้เป็นกลุ่มก้อน ซึ่งงานที่ควรได้รับมอบ คือ งานการเฝ้าระวัง แจ้งเตือน เข้าช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ การสนับสนุนหน่วยอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม กำลังพลสำรองต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องทฤษฎี ข้อกำหนด และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ รวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติต่าง ๆ ตลอดจนแผนการดำเนินการที่เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้วตามเนื้อหาในบทที่ ๒ และบทที่ ๓

การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

เมื่อทราบลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรองแล้ว ในการเตรียมกำลังพลสำรองจะเตรียมกำลังให้สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ โดยการอบรมให้ความรู้เบื้องต้นในการช่วยเหลือประชาชน เช่น ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภัยพิบัติ กฎหมาย นโยบาย และข้อกำหนดต่าง ๆ ตามรายละเอียดในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ การบรรเทาสาธารณภัยเบื้องต้น การปฐมพยาบาลเบื้องต้น เพื่อให้กำลังพลสำรองมีส่วนช่วยในการป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ โดยการให้กำลังพลสำรองอบรมและให้ความรู้ด้านภัยพิบัติแก่ประชาชน นอกจากนั้น ในการเตรียมกำลังพลสำรอง ควรดำเนินการคัดกรอง แยกประเภทกำลังพลสำรอง ทำบัญชีไว้ตั้งแต่สถานการณ์ปกติ มีการแจ้งเตือนขั้นต้น เพื่อให้กำลังพลสำรองทราบบทบาทและหน้าที่ของตน และทราบการปฏิบัติหากมีเหตุการณ์เกิดขึ้น เช่น จุฬรายงานตัว พื้นที่รวมพล เป็นต้น โดยสถิติอำเภอประสานงานกับป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอเพื่อลงทะเบียนกำลังพลสำรอง ทำบัญชีรายชื่อ และแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบให้แก่กำลังพลสำรอง มีสายการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน และเมื่อดำเนินการแล้ว ควรมีการฝึกร่วมกับกำลังประจำการ มีการทดสอบการเรียกกำลังพลสำรองเข้ารับราชการทหารตามหน่วยหรือสังกัดของกำลังพลสำรองนั้น ๆ โดยในขั้นต้นอาจเตรียมกำลังพลสำรองที่สมัครใจในลักษณะเป็นจิตอาสา ร่วมกันช่วยเหลือประชาชน โดยมีการควบคุมและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การแบ่งมอบหน่วยทหารที่รับผิดชอบด้านภัยพิบัติที่กำลังพลสำรองต้องได้รับการบรรจุและมีการฝึกร่วมด้วย จะเป็นไปตามที่กำหนดในแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ และในโอกาสต่อไป หากกำลังพลสำรองที่เข้าช่วยเหลือในงานภัยพิบัติมีความรู้ความเชี่ยวชาญดีพอแล้ว อาจกำหนดให้มีการจัดหน่วยกำลังพลสำรองที่ช่วยเหลือในงานภัยพิบัติอย่างชัดเจน และที่สำคัญคือ การจัดเตรียมแผนงานในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น แผนการใช้กำลังพลสำรอง แผนการฝึกกำลังพลสำรอง แผนการเรียกกำลังพลสำรอง แผนการประชาสัมพันธ์และสร้างความเข้าใจที่ต่อเนื่อง รวมทั้งแผนบูรณาการงานการบรรเทาสาธารณภัยกับกระทรวงมหาดไทย และภาคเอกชนอย่างประสานสอดคล้อง ซึ่งในการเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการบรรเทาสาธารณภัยในขั้นต้น อาจรับสมัครกำลังพลสำรองที่สมัครใจ มีการจัดทำแผนบรรจุกำลังพลสำรองตามความถนัดและความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรอง มีการชักจูงการเรียกพลเพื่อปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยกำลังพลสำรอง

จะได้รับการลงทะเบียนโดยสัสดีประจำอำเภอ ซึ่งจะประสานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ เพื่อจัดทำบัญชีรายชื่อและแบ่งมอบพื้นที่ ทั้งนี้ ในโอกาสต่อไปหากปริมาณภัยพิบัติเกิดขึ้นบ่อยครั้ง และกำลังพลสำรองที่เตรียมไว้สำหรับภัยพิบัติมีความพร้อม อาจมีการจัดหน่วยที่มีหน้าที่ช่วยเหลือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติที่มีอัตราองรับการบรรจุกำลังพลสำรองในตำแหน่งที่เหมาะสมกับกำลังพลสำรองให้มากที่สุด พร้อมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งมีการฝึกเฉพาะหน้าที่เป็นบุคคลและฝึกเป็นหน่วย เพื่อให้การใช้กำลังพลสำรองในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติมีประสิทธิภาพ

การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

เนื่องจากแต่เดิมการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ไม่มีกฎหมายรองรับ แต่ปัจจุบันได้มีการตราพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งให้อำนาจ กระทรวงกลาโหมในการเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาปฏิบัติราชการตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด ทำให้ ปัญหาที่ชัดเจนในการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติยังไม่ปรากฏให้เห็น แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตที่อาจเป็นปัญหาได้ คือ ระดับใดของความรุนแรงที่มีความจำเป็นต้องใช้ กำลังพลสำรอง ภารกิจที่เหมาะสมที่จะมอบให้กำลังพลสำรองปฏิบัติ การรับรู้ที่ชัดเจนและความเข้าใจ ของกำลังพลสำรองที่จะถูกเรียกเข้ารับราชการ ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามเตรียมการไว้ตามรายละเอียดในการ เตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ดังนั้น หากมีการเตรียมกำลังพลสำรอง ไว้เป็นอย่างดีแล้ว การใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติจะเกิดปัญหาขึ้น ไม่มาก โดยในขั้นต้นอาจใช้เป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นลูกมือของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบหลักในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ซึ่งไม่ใช่ผู้ปฏิบัติที่ต้องอาศัยเทคนิคหรือวิธีการเฉพาะในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ แต่หากกำลังพลสำรองมีความรู้เฉพาะด้านอยู่แล้ว อาจใช้ให้ตรงกับ ความรู้ความชำนาญของกำลังพลสำรองที่มีอยู่เดิม โดยมีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน ภายใต้การ กำกับดูแลของเจ้าหน้าที่หลัก และใช้ในพื้นที่ที่ได้มีการลงทะเบียนไว้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน โดยเมื่อ มีการร้องขอจากหน่วยงาน หรือมีการประกาศภาวะฉุกเฉิน และกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือหน่วยงานรับผิดชอบหลักมีการร้องขอหน่วยทหารตามพื้นที่รับผิดชอบที่กำหนดไว้ในแผนบรรเทา สาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ หน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าวอาจมีการร้องขอกำลังพล สำรองเพื่อบรรจุตามบัญชีบรรจุกำลังของหน่วย เพื่อปฏิบัติภารกิจด้านการช่วยเหลือการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัยให้เกิดประโยชน์สูงสุด แต่ในโอกาสต่อไป หากกำลังพลสำรองมีประสบการณ์ และความชำนาญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติดีพอแล้ว อาจมีการใช้หน่วยที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นการเฉพาะ โดยอาจนำอัตรากำลังพล สำรองที่มีอยู่หลาย ๆ หน่วย มารวมกันเป็นหน่วยใหม่ และมีการกำหนดให้มีอัตราที่สามารถบรรจุ กำลังพลสำรองในตำแหน่งที่เหมาะสมกับกำลังพลสำรองให้มากที่สุด มีการเตรียมการฝึกอบรม เพื่อรองรับภารกิจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยอาจมีการใช้ในพื้นที่ ที่คาดว่าจะเกิดภัยพิบัติขนาดใหญ่บ่อยครั้ง เช่น กองทัพภาคที่ ๓ หรือกองทัพภาคที่ ๔ เพื่อเป็น กองหนุนเพิ่มเติมกำลังให้กับหน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ตามที่กำหนดในแผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘

แนวคิดในการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบหลัก

เนื่องจากแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ได้กำหนดหน่วยทหารให้รับผิดชอบการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยในแต่ละพื้นที่ไว้แล้ว ซึ่งหน่วยทหารดังกล่าวส่วนใหญ่กำหนดบัญชีบรรจุกำลังให้มีการบรรจุกำลังพลสำรองไว้บางตำแหน่ง ดังนั้น ในระยะอันใกล้นี้อาจเป็นหน้าที่ของหน่วยทหารดังกล่าวในการรับผิดชอบเข้าช่วยเหลือประชาชนตามพื้นที่รับผิดชอบที่กำหนดไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ แต่หากสถานการณ์เข้าสู่ขั้นภาวะฉุกเฉินที่มีความจำเป็นที่หน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ที่ต้องการบรรจุกำลังพลสำรอง ก็จะร้องขอให้มีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อบรรจุนอัตรากำลังพลสำรองตามบัญชีบรรจุกำลังพลสำรองของหน่วยในโอกาสต่อไป เมื่อพิจารณาจากปริมาณงานการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติที่มีมากขึ้น และกำลังพลสำรองมีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นอย่างดีแล้ว ก็อาจมีการพิจารณาปรับโครงสร้าง กองร้อย/กองพัน มณฑลทหารบก ที่มีหน้าที่ประการหนึ่งในการพิทักษ์พื้นที่เขตหลัง ให้มีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติมากขึ้น ซึ่งมณฑลทหารบกยังคงมีภารกิจในการพิทักษ์พื้นที่เขตหลังและภารกิจอื่น ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรงของมณฑลทหารบก เช่น โรงพยาบาล หน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร และ กองร้อย/กองพัน มณฑลทหารบก ที่มีอยู่เดิม เป็นต้น และกำหนดให้มีอัตราที่สามารถบรรจุกำลังพลสำรองในตำแหน่งที่เหมาะสมกับกำลังพลสำรองให้มากที่สุด เพื่อคัดกรองกำลังพลสำรองนำมาบรรจุกำลังพลสำรองได้เมื่อจำเป็น โดยพิจารณาตามที่อยู่ปัจจุบันของกำลังพลสำรอง ซึ่งโครงสร้างหน่วยที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติ อาจพิจารณาจากลักษณะงานการช่วยเหลือประชาชน การกู้ภัยและช่วยชีวิต เช่น หมวกโยธา หมวกเคลื่อนย้าย และหมวกพยาบาล เป็นต้น

สรุป

แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติมีความจำเป็นต้องทราบลักษณะงานการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งงานที่สำคัญ คือ การช่วยชีวิตตั้งแต่นาทีแรกที่เกิดภัยพิบัติ ตั้งแต่การค้นหาและช่วยชีวิต การปฐมพยาบาลขั้นต้น ซึ่งบทบาทของกำลังพลสำรองแต่เดิมไม่มีกฎหมายรองรับในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม แต่ปัจจุบันมีการออกพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งตามมาตรา ๒๔ ของพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าว กระทรวงกลาโหมสามารถเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหมได้ เช่น งานการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาภัยพิบัติ เป็นต้น เมื่อมีความจำเป็น การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติจึงมีความสำคัญมาก โดยต้องมีการเตรียมบัญชีในแต่ละพื้นที่ เตรียมความรู้ และเตรียมแผนงานต่าง ๆ รองรับอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยทหารที่มีภารกิจในการป้องกันประเทศเป็นหลัก ซึ่งรายละเอียดที่กำลังพลสำรองต้องทราบในขั้นต้นเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นไปตามเนื้อหาในบทที่ ๒ และบทที่ ๓ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้ว โดยการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติในตำแหน่งที่ต้องใช้เทคนิคเฉพาะ มีความจำเป็นต้องใช้ความรู้ความชำนาญของกำลังพลสำรองที่มีอยู่เดิม หากไม่มีความรู้เป็นการเฉพาะจะใช้ในบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นหลัก

ทั้งนี้ การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติในขั้นต้น จะดำเนินการบรรจุให้หน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ตามบัญชีบรรจุกำลังของหน่วย และมีการเรียกกำลังพลสำรองเมื่อมีความจำเป็นในงานการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในโอกาสต่อไปอาจพิจารณาปรับโครงสร้างกองร้อย/กองพัน มณฑลทหารบก หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรง มณฑลทหารบก ให้มีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติมากขึ้น พร้อมทั้งให้มีอัตราองรับการบรรจุกำลังพลสำรองตามความเหมาะสมให้มากที่สุดตั้งแต่ในภาวะปกติต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) ในด้านความมั่นคง กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการเตรียมความพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี

การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นงานที่สำคัญอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งกำลังพลและยุทโธปกรณ์ รวมทั้งมีนโยบายที่ชัดเจนในการเข้าช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดภัยพิบัติ มีขั้นตอนและการมอบหมายพื้นที่ให้หน่วยทหารรับผิดชอบตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ในอดีตก่อนที่จะมีการตราพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘ มีความไม่ชัดเจนในการเรียกกำลังพลสำรองมาเพื่อช่วยเหลือในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ แต่หลังจากมีการออกกฎหมายดังกล่าวแล้ว ตามมาตรา ๒๔ กระทรวงกลาโหมสามารถเรียกกำลังพลสำรองเข้ามาปฏิบัติราชการได้ ซึ่งการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นงานหนึ่งที่กระทรวงกลาโหมต้องเข้าดำเนินการช่วยเหลือประชาชน

เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติถึงขั้นวิกฤติรุนแรงที่กระทรวงมหาดไทย โดยกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีความจำเป็นต้องใช้หน่วยทหารขนาดใหญ่ หรือต้องการกำลังพลจำนวนมากที่เกินขีดความสามารถของกำลังประจำการ จำเป็นต้องมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อเข้าปฏิบัติหน้าที่ในหน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ตามที่กำหนดในแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘

บทบาทและลักษณะงานที่สมควรมอบให้กำลังพลสำรองดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ควรเป็นงานช่วยเหลือกำลังประจำการหรืองานที่กำลังพลสำรองมีความรู้ความเชี่ยวชาญ อยู่เดิม หรือจัดหน่วยเป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นกองหนุนในการแก้ไขปัญหาภัยพิบัติ โดยในการเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติในขั้นต้น จะมีการรับสมัครกำลังพลสำรองที่สมัครใจ (ลักษณะคล้ายจิตอาสา) ซึ่งหน่วยงานสี่สีอำเภอยังจะประสานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ เพื่อรวบรวมรายชื่อกำลังพลสำรองที่ลงทะเบียนไว้ โดยแบ่งมอบพื้นที่ระดับหมู่บ้าน ตำบลที่กำลังพลสำรองอาศัยอยู่ เพื่อเตรียมบรรจุในหน่วยทหารตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ในขั้นต้น ทั้งนี้ ต้องมีการให้ความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัยให้กับกำลังพลสำรองอย่างต่อเนื่อง

ในส่วนการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติในขั้นต้น จะใช้เป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่รับผิดชอบหลักในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ โดยไม่ใช่ผู้ปฏิบัติที่ต้องอาศัยเทคนิคหรือวิธีการเฉพาะ เว้นแต่กำลังพลสำรองผู้นั้นจะมีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ อยู่ก่อนแล้ว ก็อาจจะใช้เพื่อช่วยเหลือในงานภัยพิบัติในตำแหน่งทางเทคนิค ตามความถนัดหรือความชำนาญได้ ไม่ควรใช้ในพื้นที่เสี่ยงภัยที่ต้องมีการตัดสินใจมาก แต่จะใช้ภายใต้การกำกับดูแลของเจ้าหน้าที่หลัก ในพื้นที่รับผิดชอบของหน่วยทหารตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ซึ่งกำลังพลสำรองจะได้รับการบรรจุในหน่วยทหารนั้น ๆ เมื่อมีการเรียกกำลังพลสำรองในภาวะฉุกเฉินตามความจำเป็นของสถานการณ์ภัยพิบัติ ในโอกาสต่อไป เมื่องานการบรรเทาสาธารณภัยมีมากขึ้น และกำลังพลสำรองมีความรู้ความชำนาญและเชี่ยวชาญในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติเป็นอย่างดีแล้ว อาจมีการจัดเตรียมหน่วยที่มีอัตราสำหรับการบรรจุกำลังพลสำรองในตำแหน่งที่เหมาะสมกับกำลังพลสำรองให้มากที่สุด เพื่อเพิ่มเติมกำลังหรือทดแทนกำลังให้กับหน่วยทหารที่รับผิดชอบตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ต่อไป โดยในการจัดหน่วยที่สามารถบรรจุกำลังพลสำรองในตำแหน่งที่เหมาะสมให้มากที่สุด อาจมีการปรับโครงสร้างจาก กองร้อย/กองพันของมณฑลทหารบก โดยอาจใช้การรวมอัตรากำลังพลสำรองที่มีอยู่ของมณฑลทหารบกที่มีภารกิจในการพิทักษ์พื้นที่เขตหลังให้มีบทบาทและหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติมากขึ้น ซึ่งมณฑลทหารบกยังคงมีภารกิจในการพิทักษ์พื้นที่เขตหลังและภารกิจอื่น ๆ ด้วยเช่นเดียวกัน หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรงมณฑลทหารบก ซึ่งการจัดหน่วยส่วนนี้อาจประกอบด้วย หมวดโยธา หมวดเคลื่อนย้าย และหมวดพยาบาล เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติตามผลการวิจัยนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว สมควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงกลาโหม นำผลการวิจัยไปพิจารณาดำเนินการ โดยสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติในส่วนของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งเป็นฝ่ายเลขานุการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ร่วมหารือกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม พิจารณาในรายละเอียดร่วมกันในด้านนโยบาย โดยในขั้นต้นอาจมอบให้หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ริเริ่มให้การศึกษาและฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ รวมทั้งให้สัสดีอำเภอประสานกับป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ เพื่อรวบรวมรายชื่อ ความรู้ความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรอง และคัดกรองกำลังพลสำรองในพื้นที่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติในแต่ละอำเภอ แล้วแจ้งให้หน่วยทหารที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘ ทราบ และมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยอย่างต่อเนื่องสำหรับความพร้อมในการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติ และในโอกาสต่อไป เมื่อกำลังพลสำรองมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติดีพอแล้ว กรมยุทธการทหารบก ร่วมกับ มณฑลทหารบก พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปรับโครงสร้าง กองร้อย/กองพัน ของมณฑลทหารบก ให้มีภารกิจและขีดความสามารถ

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติมากขึ้น นอกเหนือจากภารกิจพิทักษ์พื้นที่เขตหลังและภารกิจอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิม โดยอาจนำอัตรากำลังพลสำรองของมณฑลทหารบกที่มีอยู่มาใช้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการบรรจุกำลังพลสำรองตามความรู้ความสามารถให้มากที่สุดเมื่อจำเป็น หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรงมณฑลทหารบก ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแบ่งเบาภาระงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติของหน่วยทหารอื่น ๆ ที่มีภารกิจหลักในการป้องกันประเทศ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งหน่วยที่มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากภัยพิบัติมีความละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม ควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งหน่วย รูปแบบโครงสร้างที่เหมาะสมของหน่วย ภารกิจ ชีตความสามารถ อัตรากำลังพล และอัตราสสิ่งอุปกรณ์ การบรรจุกำลัง และเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติภารกิจ รวมถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับหน่วยดังกล่าว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

วิทยานิพนธ์ รายงานการศึกษา

ดริณ ยูทรวงษ์สุข, พลโท. “การปฏิรูประบบกำลังสำรองของกองทัพไทย (รด.)”. ดุษฎีนิพนธ์, สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการ, มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, ๒๕๕๕.
 ประจักษ์วิช เล็บนาค. “ความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านภัยพิบัติในกลุ่มประชาคมอาเซียนตาม ASCC Blueprint”. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล, กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๔.

สัมภาษณ์

ประกาศ จันจะนะ, พันโท, ผู้บังคับการหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหาร มณฑลทหารบกที่ ๑๘. สัมภาษณ์. ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑.
 ปราการ ปทะวานิช, พลตรี, รองผู้บัญชาการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. สัมภาษณ์. ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑.
 ปรีชา สายเพชร, พลโท, เจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑.
 วุฒิไกร คล้ายทอง, พลตรี, เสนาธิการหน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. สัมภาษณ์. ๙ พฤษภาคม ๒๕๖๑.
 สมพร รื่นญาติ, พันเอก, ผู้อำนวยการกองกำลังสำรอง กรมการสรรพกำลังกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑.
 อัศวิน บุญธรรมเจริญ, พลตรี, ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๑๘. สัมภาษณ์. ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑.
 เอี่ยม น้ำจันทร์, พันเอก, ผู้อำนวยการกองกลาง กรมการสรรพกำลังกลาโหม. สัมภาษณ์. ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

กฎหมาย

“ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยกิจการกำลังพลสำรอง พ.ศ.๒๕๕๙”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๓, ๑๗ ตุลาคม ๒๕๕๙, หน้า ๕๗-๗๖.
 “พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๒, ๓๐ ธันวาคม ๒๕๕๘, หน้า ๕-๑๔.
 “พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๕, ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑, หน้า ๓๕-๕๐.
 “พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๔, ๗ กันยายน, ๒๕๕๐, หน้า ๑-๒๓.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

การสรรพกำลังกลาโหม, กรม. “แผนแม่บทการพัฒนากิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๖๔”. ๒๕๕๙.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “การจัดการภัยพิบัติและการฟื้นฟูบูรณะหลังการเกิดภัย กรณีศึกษาประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ”. รายงานผลการศึกษา. ๒๕๕๔.

นโยบายและแผนกลาโหม, สำนัก. “แผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ๒๕๕๘”. ๒๕๕๘.

ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กรม. “แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘”. ๒๕๕๘.

เลขานุการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงาน. “ร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี”. ๒๕๖๑.

ภาษาต่างประเทศ

ADMM – Plus EWG on HADR co – chaired by Lao PDR and Japan. “Humanitarian Assistance and Disaster Relief Multinational Coordination Center (MNCC)”. Documentation, 2016.

ภาคผนวก

การแบ่งมอบพื้นที่ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๑. กรุงเทพมหานคร (๕๐ เขต)			ผู้แทน ศบภ.พล.๑ รอ.			พล.๑ รอ.,
เขตพระนคร			ศบภ.พล.๑ รอ.			พล.ม.๒ รอ.,
เขตดุสิต			ศบภ.พล.๑ รอ.			รฐท.กท.,
เขตหนองจอก					ศบภ.ทอ.	ศบภ.ทอ.,
เขตบางรัก			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			สสน.นทพ.,
เขตบางเขน			ศบภ.พล.๑ รอ.			สยธ.สสน.สป.
เขตบางกะปิ			ศบภ.พล.๑ รอ.			และ
เขตปทุมวัน			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			พัน.สท.สป.
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย			ศบภ.พล.๑ รอ.			
เขตพระโขนง			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
เขตมีนบุรี					ศบภ.ทอ.	
เขตลาดกระบัง					ศบภ.ทอ.	
เขตยานนาวา			ศบภ.พล.๑ รอ.			
เขตสัมพันธวงศ์			ศบภ.พล.๑ รอ.			
เขตพญาไท			ศบภ.พล.๑ รอ.			
เขตธนบุรี				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตบางกอกใหญ่				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตห้วยขวาง			ศบภ.พล.๑ รอ.			
เขตคลองสาน				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตตลิ่งชัน				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตบางกอกน้อย				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตบางขุนเทียน				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตภาษีเจริญ				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตหนองแขม				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตราษฎร์บูรณะ				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตบางพลัด				ศบภ.รฐท.กท.		
เขตดินแดง			ศบภ.พล.๑ รอ.			
เขตปทุม					ศบภ.ทอ.	
เขตสาทร			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
เขตบางซื่อ	ศบภ.สป.					
เขตจตุจักร			ศบภ.พล.๑ รอ.			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
เขตบางคอแหลม			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.				
เขตประเวศ			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.				
เขตคลองเตย			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.				
เขตสวนหลวง			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.				
เขตจอมทอง				ศบภ.รฐท.กท.			
เขตดอนเมือง					ศบภ.ทอ.		
เขตราชเทวี			ศบภ.พล.๑ รอ.				
เขตลาดพร้าว					ศบภ.ทอ.		
เขตวัฒนา			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.				
เขตบางแค				ศบภ.รฐท.กท.			
เขตหลักสี่		ศบภ.สสน.นทพ.					
เขตสายไหม					ศบภ.ทอ.		
เขตคันนายาว					ศบภ.ทอ.		
เขตสะพานสูง			ศบภ.พล.๑ รอ.				
เขตวังทองหลาง					ศบภ.ทอ.		
เขตคลองสามวา					ศบภ.ทอ.		
เขตบางนา				ศบภ.รฐท.กท.			
เขตทวีวัฒนา				ศบภ.รฐท.กท.			
เขตทุ่งครุ				ศบภ.รฐท.กท.			
เขตบางบอน				ศบภ.รฐท.กท.			
๒. กาญจนบุรี (๑๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๙				พล.ร.๙ และ นพค.๑๑ ๖
อ.เมืองกาญจนบุรี			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.ไทรโยค			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.บ่อพลอย			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.ศรีสวัสดิ์			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.ท่ามะกา			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.ท่าม่วง			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.ทองผาภูมิ		ศบภ.นพค.๑๑ ๖					
อ.สังขละบุรี		ศบภ.นพค.๑๑ ๖					
อ.พนมทวน			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.เลาขวัญ			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.ด่านมะขามเตี้ย			ศบภ.พล.ร.๙				
อ.หนองปรือ			ศบภ.พล.ร.๙				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.อ./ก.ช.จ. และ กอปก.อ./กอปก.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.ห้วยกระเจา			ศบภ.พล.ร.๙				
๓. จันทบุรี (๑๐ อำเภอ)				ผู้แทน ศบภ.กปช.จต.		กปช.จต.	
อ.เมืองจันทบุรี				ศบภ.กปช.จต.			
อ.ขลุง				ศบภ.กปช.จต.			
อ.ท่าใหม่				ศบภ.กปช.จต.			
อ.โป่งน้ำร้อน				ศบภ.กปช.จต.			
อ.มะขาม				ศบภ.กปช.จต.			
อ.แหลมสิงห์				ศบภ.กปช.จต.			
อ.สอยดาว				ศบภ.กปช.จต.			
อ.แก่งหางแมว				ศบภ.กปช.จต.			
อ.นายายอาม				ศบภ.กปช.จต.			
อ.เขาคิชฌกูฏ				ศบภ.กปช.จต.			
๔. ฉะเชิงเทรา (๑๑ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.นรด.			นรด. และ สนภ.๑๖	
อ.เมืองฉะเชิงเทรา			ศบภ.นรด.				
อ.บางคล้า		ศบภ.สนภ.๑ ๖					
อ.บางน้ำเปรี้ยว			ศบภ.นรด.				
อ.บางปะกง			ศบภ.นรด.				
อ.บ้านโพธิ์			ศบภ.นรด.				
อ.พนมสารคาม		ศบภ.สนภ.๑ ๖					
อ.ราชสาส์น			ศบภ.นรด.				
อ.สนามชัยเขต		ศบภ.สนภ.๑ ๖					
อ.แปลงยาว			ศบภ.นรด.				
อ.ท่าตะเกียบ		ศบภ.สนภ.๑ ๖					
อ.คลองเขื่อน			ศบภ.นรด.				
๕. ชัยนาท (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.ศบบ.				ศบบ., ศป., และ บน.๔
อ.เมืองชัยนาท			ศบภ.ศป.				
อ.มโนรมย์					ศบภ.บน.๔		
อ.วัดสิงห์					ศบภ.บน.๔		
อ.สรรพยา					ศบภ.บน.๔		
อ.สรรคบุรี			ศบภ.ศบบ.				
อ.หันคา			ศบภ.ศบบ.				
อ.หนองมะโมง			ศบภ.ศป.				
อ.เนินขาม			ศบภ.ศบบ.				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๖. ชลบุรี (๑๑ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๔			มทบ.๑๔ และ ทรภ.๑
อ.เมืองชลบุรี			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.บ้านบึง			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.หนองใหญ่			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.บางละมุง				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.พานทอง			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.พนัสนิคม			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.ศรีราชา				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.เกาะสีชัง				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.สัตหีบ				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.บ่อทอง			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.เกาะจันทร์			ศบภ.มทบ.๑๔			
๗. ตราด (๗ อำเภอ)				ผู้แทน ศบภ.กปช.จต.		กปช.จต.
อ.เมืองตราด				ศบภ.กปช.จต.		
อ.คลองใหญ่				ศบภ.กปช.จต.		
อ.เขาสมิง				ศบภ.กปช.จต.		
อ.บ่อไร่				ศบภ.กปช.จต.		
อ.แหลมงอบ				ศบภ.กปช.จต.		
อ.เกาะกูด				ศบภ.กปช.จต.		
อ.เกาะช้าง				ศบภ.กปช.จต.		
๘. นครนายก (๔ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.รร.จปร.			รร.จปร.
อ.เมืองนครนายก			ศบภ.รร.จปร.			
อ.ปากพลี			ศบภ.รร.จปร.			
อ.บ้านนา			ศบภ.รร.จปร.			
อ.องครักษ์			ศบภ.รร.จปร.			
๙. นครปฐม (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.กส.ทบ.			กส.ทบ., รฐท.กท. และ รร.การบิน
อ.เมืองนครปฐม			ศบภ.กส.ทบ.			
อ.กำแพงแสน				ศบภ.รร.การบิน		
อ.นครชัยศรี			ศบภ.กส.ทบ.			
อ.ดอนตูม			ศบภ.กส.ทบ.			
อ.บางเลน				ศบภ.รร.การบิน		
อ.สามพราน			ศบภ.กส.ทบ.			
อ.พุทธมณฑล				ศบภ.รฐท.กท.		

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๑๐. นนทบุรี (๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.นปอ.			นปอ., รฐท.กท. นพศ.นทพ. และ สทพ.นทพ.
อ.เมืองนนทบุรี			ศบภ.นปอ.			
อ.บางกรวย				ศบภ.รฐท.กท.		
อ.บางใหญ่			ศบภ.นปอ.			
อ.บางบัวทอง		ศบภ.นพศ.นทพ.				
อ.ไทรน้อย		ศบภ.สทพ.นทพ.				
อ.ปากเกร็ด			ศบภ.นปอ.			
๑๑. ปทุมธานี (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.นปอ.			นปอ. และ ศบภ.ทอ.
อ.เมืองปทุมธานี			ศบภ.นปอ.			
อ.คลองหลวง			ศบภ.นปอ.			
อ.ธัญบุรี			ศบภ.นปอ.			
อ.หนองเสือ			ศบภ.นปอ.			
อ.ลาดหลุมแก้ว			ศบภ.นปอ.			
อ.ลำลูกกา				ศบภ.ทอ.		
อ.สามโคก			ศบภ.นปอ.			
๑๒. ประจวบคีรีขันธ์ (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.ศร.			ศร. และ บน.๕
อ.เมืองประจวบคีรีขันธ์				ศบภ.บน.๕		
อ.กุยบุรี			ศบภ.ศร.			
อ.ทับสะแก				ศบภ.บน.๕		
อ.บางสะพาน				ศบภ.บน.๕		
อ.บางสะพานน้อย				ศบภ.บน.๕		
อ.ปราณบุรี			ศบภ.ศร.			
อ.หัวหิน			ศบภ.ศร.			
อ.สามร้อยยอด			ศบภ.ศร.			
๑๓. ปราจีนบุรี (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๒			มทบ.๑๒ และ พล.ร.๒ รอ.
อ.เมืองปราจีนบุรี			ศบภ.มทบ.๑๒			
อ.กบินทร์บุรี			ศบภ.พล.ร.๒ รอ.			
อ.นาดี			ศบภ.พล.ร.๒ รอ.			
อ.บ้านสร้าง			ศบภ.พล.ร.๒ รอ.			
อ.ประจันตคาม			ศบภ.พล.ร.๒ รอ.			
อ.ศรีมหาโพธิ์			ศบภ.พล.ร.๒ รอ.			
อ.ศรีมโหสถ			ศบภ.พล.ร.๒ รอ.			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๑๔. พระนครศรีอยุธยา (๑๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			พล.ม.๒ รอ.
อ.พระนครศรีอยุธยา			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.ท่าเรือ			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.นครหลวง			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.บางไทร			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.บางบาล			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.บางปะอิน			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.บางปะหัน			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.ผักไห่			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.ภาชี			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.ลาดบัวหลวง			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.วังน้อย			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.เสนา			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.บางซ้าย			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.อุทัย			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.มหาราช			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
อ.บ้านแพรก			ศบภ.พล.ม.๒ รอ.			
๑๕. เพชรบุรี (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๕			มทบ.๑๕ และ นพค.๑๓ ๖
อ.เมืองเพชรบุรี			ศบภ.มทบ.๑๕			
อ.เขาย้อย			ศบภ.มทบ.๑๕			
อ.หนองหญ้าปล้อง			ศบภ.มทบ.๑๕			
อ.ชะอำ			ศบภ.มทบ.๑๕			
อ.ท่ายาง		ศบภ.นพค.๑๓๖				
อ.บ้านลาด			ศบภ.มทบ.๑๕			
อ.บ้านแหลม			ศบภ.มทบ.๑๕			
อ.แก่งกระจาน		ศบภ.นพค.๑๓๖				
๑๖. ระยอง (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๔			มทบ.๑๔ และ ทรภ.๑
อ.เมืองระยอง				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.บ้านฉาง				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.แกลง				ศบภ.ทรภ.๑		
อ.วังจันทร์			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.บ้านค่าย			ศบภ.มทบ.๑๔			
อ.ปลวกแดง			ศบภ.มทบ.๑๔			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.เขาชะเมา			ศบภ.มทบ.๑๔			กช.
อ.นิคมพัฒนา			ศบภ.มทบ.๑๔			
๑๗. ราชบุรี (๑๐ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.กช.			
อ.เมืองราชบุรี			ศบภ.กช.			
อ.จอมบึง			ศบภ.กช.			
อ.สวนผึ้ง			ศบภ.กช.			
อ.ดำเนินสะดวก			ศบภ.กช.			
อ.บ้านโป่ง			ศบภ.กช.			
อ.บางแพ			ศบภ.กช.			
อ.โพธาราม			ศบภ.กช.			
อ.ปากท่อ			ศบภ.กช.			
อ.วัดเพลง			ศบภ.กช.			
อ.บ้านคา			ศบภ.กช.			
๑๘. ลพบุรี (๑๑ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.นสศ.			นสศ., บน.๒ และ ศอว.ศอพท.
อ.เมืองลพบุรี			ศบภ.นสศ.			
อ.พัฒนานิคม					ศบภ.บน.๒	
อ.โคกสำโรง					ศบภ.บน.๒	
อ.ชัยบาดาล					ศบภ.บน.๒	
อ.ท่าม่วง	ศบภ.สป.					
อ.บ้านหมี่	ศบภ.สป.					
อ.ท่าหลวง			ศบภ.นสศ.			
อ.สระโบสถ์			ศบภ.นสศ.			
อ.โคกเจริญ			ศบภ.นสศ.			
อ.ลำสนธิ			ศบภ.นสศ.			
อ.หนองม่วง			ศบภ.นสศ.			
๑๙. สิงห์บุรี (๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ป.			
อ.เมืองสิงห์บุรี			ศบภ.พล.ป.			
อ.บางระจัน			ศบภ.พล.ป.			
อ.ค่ายบางระจัน			ศบภ.พล.ป.			
อ.อินทร์บุรี			ศบภ.พล.ป.			
อ.พรหมบุรี			ศบภ.พล.ป.			
อ.ท่าช้าง			ศบภ.พล.ป.			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๒๐. สุพรรณบุรี (๑๐ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๗			มทบ.๑๗ และ รร.การบิน
อ.เมืองสุพรรณบุรี			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.เดิมบางนางบวช			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.ด่านช้าง			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.บางปลาม้า					ศบภ.รร.การบิน	
อ.ศรีประจันต์			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.ดอนเจดีย์			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.สองพี่น้อง					ศบภ.รร.การบิน	
อ.สามชุก			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.อุทุมพร			ศบภ.มทบ.๑๗			
อ.หนองหญ้าไซ			ศบภ.มทบ.๑๗			
๒๑. สมุทรปราการ (๖ อำเภอ)				ผู้แทน ศบภ.รฐท.กท.		รฐท.กท. และ นรต.
อ.เมืองสมุทรปราการ				ศบภ.รฐท.กท.		
อ.บางบ่อ				ศบภ.รฐท.กท.		
อ.บางพลี			ศบภ.นรต.			
อ.พระประแดง				ศบภ.รฐท.กท.		
อ.พระสมุทรเจดีย์				ศบภ.รฐท.กท.		
อ.บางเสาธง				ศบภ.รฐท.กท.		
๒๒. สมุทรสาคร (๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.ส.๑			ส.๑
อ.เมืองสมุทรสาคร			ศบภ.ส.๑			
อ.กระทุ่มแบน			ศบภ.ส.๑			
อ.บ้านแพ้ว			ศบภ.ส.๑			
๒๓. สมุทรสงคราม (๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๖			มทบ.๑๖
อ.เมืองสมุทรสงคราม			ศบภ.มทบ.๑๖			
อ.บางคนที			ศบภ.มทบ.๑๖			
อ.อัมพวา			ศบภ.มทบ.๑๖			
๒๔. สระแก้ว (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๑๙			มทบ.๑๙ และ นพค.๑๒ฯ
อ.เมืองสระแก้ว			ศบภ.มทบ.๑๙			
อ.คลองหาด			ศบภ.มทบ.๑๙			
อ.ตาพระยา			ศบภ.มทบ.๑๙			
อ.วังน้ำเย็น			ศบภ.มทบ.๑๙			
อ.วัฒนานคร		ศบภ.นพค.๑๒ฯ				
อ.อรัญประเทศ			ศบภ.มทบ.๑๙			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.เขาฉกรรจ์			ศบภ.มทบ.๑๙			
อ.โคกสูง		ศบภ.นพค.๑๒๖				
อ.วังสมบูรณ์			ศบภ.มทบ.๑๙			
๒๕. สระบุรี (๑๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.ศม.			ศม.
อ.เมืองสระบุรี			ศบภ.ศม.			
อ.แก่งคอย			ศบภ.ศม.			
อ.หนองแค			ศบภ.ศม.			
อ.วิหารแดง			ศบภ.ศม.			
อ.หนองแซง			ศบภ.ศม.			
อ.บ้านหมอ			ศบภ.ศม.			
อ.ดอนพุด			ศบภ.ศม.			
อ.หนองโดน			ศบภ.ศม.			
อ.พระพุทธบาท			ศบภ.ศม.			
อ.เสาไห้			ศบภ.ศม.			
อ.มากเหล็ก			ศบภ.ศม.			
อ.วังม่วง			ศบภ.ศม.			
อ.เฉลิมพระเกียรติ			ศบภ.ศม.			
๒๖. อ่างทอง (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.เมืองอ่างทอง			ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.ไชโย			ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.ป่าโมก			ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.โพธิ์ทอง			ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.วิเศษชัยชาญ			ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.สามโก้			ศบภ.พล.๑ รอ.			
อ.แสวงหา			ศบภ.พล.๑ รอ.			
๒๗. มุกดาหาร (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.๖๓			พล.๖๓, นรช. และ นพค.๒๔๖
อ.เมืองมุกดาหาร				ศบภ.นรช.		
อ.นิคมคำสร้อย			ศบภ.พล.๖๓			
อ.ดงหลวง			ศบภ.พล.๖๓			
อ.ดอนตาล				ศบภ.นรช.		
อ.คำชะอี		ศบภ.นพค.๒๔๖				
อ.หว้านใหญ่			ศบภ.พล.๖๓			
อ.หนองสูง		ศบภ.นพค.๒๔๖				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๒๘. สกลนคร (๑๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๙			มทบ.๒๙ และ นพค.๒๖๑
อ.เมืองสกลนคร			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.พังโคน		ศบภ.นพค.๒๖๑				
อ.คำตากล้า			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.อากาศอำนวย			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.ส่องดาว			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.พรรณานิคม		ศบภ.นพค.๒๖๑				
อ.วาริชภูมิ			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.วานรนิวาส			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.บ้านม่วง			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.สว่างแดนดิน			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.เจริญศิลป์			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.กุศบาก			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.นิคมน้ำอูน			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.โศภนบุรี			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.โพนนาแก้ว			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.กุสุมาลย์			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.เต่างอย			ศบภ.มทบ.๒๙			
อ.ภูพาน			ศบภ.มทบ.๒๙			
๒๙. นครพนม (๑๒ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.เมืองนครพนม			ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.บ้านแพง				ศบภ.นรช.		
อ.ท่าอุเทน				ศบภ.นรช.		
อ.ธาตุพนม				ศบภ.นรช.		
อ.นาแก		ศบภ.นพค.๒๒๑				
อ.นาหว้า			ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.นาทม		ศบภ.นพค.๒๒๑				
อ.ปลาปาก			ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.เรณูนคร			ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.ศรีสงคราม			ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.โพนสวรรค์			ศบภ.มทบ.๒๑๐			
อ.วังยาง			ศบภ.มทบ.๒๑๐			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
๓๐. ขอนแก่น (๒๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๓			มทบ.๒๓
อ.เมืองขอนแก่น			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.พล			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.หนองสองห้อง			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.วางน้อย			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.วางใหญ่			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.เปือยน้อย			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.ชุมแพ			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.ภูผาม่าน			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.หนองเรือ			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.มัญจาคีรี			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.โคกโพธิ์ไชย			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.บ้านแฮด			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.โนนศิลา			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.ชนบท			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.พระยืน			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.บ้านไผ่			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.น้ำพอง			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.กระนวน			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.ชำสูง			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.อุบลรัตน์			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.เขาสวนกวาง			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.บ้านฝาง			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.ภูเวียง			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.หนองนาคำ			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.สีชมพู			ศบภ.มทบ.๒๓			
อ.เวียงเก่า			ศบภ.มทบ.๒๓			
๓๑. เลย (๑๔ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๘			มทบ.๒๘, นรช. และ นพค.๒๓ฯ
อ.เมืองเลย			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.นาแห้ว			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.ค่าน้อย			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.ภูเรือ			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.ท่าลี่			ศบภ.มทบ.๒๘			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.เชียงคาน				ศบภ.นรช.		
อ.ปากชม				ศบภ.นรช.		
อ.นาด้วง		ศบภ.นพค.๒๓๖				
อ.วังสะพุง			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.ภูหลวง			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.เอราวัณ			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.ภูกระดึง			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.ผาขาว			ศบภ.มทบ.๒๘			
อ.หนองหิน			ศบภ.มทบ.๒๘			
๓๒. อุดรธานี (๒๐ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.เมืองอุดรธานี				ศบภ.บน.๒๓		
อ.โนนสะอาด			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.นาแก			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.น้ำโสม			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.บ้านผือ		ศบภ.สนภ.๒ ๖				
อ.เพ็ญ			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.สร้างคอม			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.บ้านดุง			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.หนองแสง				ศบภ.บน.๒๓		
อ.วังสามหมอ		ศบภ.นพค.๒๑๖				
อ.ศรีธาตุ		ศบภ.นพค.๒๑๖				
อ.หนองวัวซอ				ศบภ.บน.๒๓		
อ.ทุ่งฝน			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.กู่แก้ว			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.พิบูลย์รักษ์			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.กุดจับ			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.กุมภวาปี			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.หนองหาน			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.ไชยวาน			ศบภ.มทบ.๒๔			
อ.ประจักษ์ศิลปาคม			ศบภ.มทบ.๒๔			
๓๓. หนองคาย (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๓			พล.ร.๓, นรช. และ นพค.๒๕๖
อ.เมืองหนองคาย				ศบภ.นรช.		
อ.โพนพิสัย				ศบภ.นรช.		

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.รัตนวาปี			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.สระใคร			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.สังขม		ศบภ.นพค.๒๕ ๖					
อ.ศรีเชียงใหม่		ศบภ.นพค.๒๕ ๖					
อ.ท่าบ่อ			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.เฝ้าไร่			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.โพธิ์ตาก		ศบภ.นพค.๒๕ ๖					
๓๔. บึงกาฬ (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๓			พล.ร.๓ และ นรช.	
อ.เมืองบึงกาฬ				ศบภ.นรช.			
อ.เซกา			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.พรเจริญ			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.ศรีวิไล			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.ปากคาด				ศบภ.นรช.			
อ.โซ่พิสัย			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.บึงโขงหลง			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.บุ่งคล้า			ศบภ.พล.ร.๓				
๓๕. มหาสารคาม (๓๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๖				พล.ร.๖
อ.เมืองมหาสารคาม			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.นาเชือก			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.วาปีปทุม			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.นาดูน			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.พยัคฆภูมิพิสัย			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.กุตุรัง			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.เชียงยืน			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.โกสุมพิสัย			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.แกดำ			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.ชื่นชม			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.กันทรวิชัย			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.บรบือ			ศบภ.พล.ร.๖				
อ.ยางสีสุราช			ศบภ.พล.ร.๖				
๓๖. หนองบัวลำภู (๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๓			พล.ร.๓	
อ.เมืองหนองบัวลำภู			ศบภ.พล.ร.๓				
อ.นาแก			ศบภ.พล.ร.๓				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปก.อ./กอปก.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.นาวิ่ง			ศบภ.พล.ร.๓			
อ.สุวรรณคูหา			ศบภ.พล.ร.๓			
อ.ศรีบุญเรือง			ศบภ.พล.ร.๓			
อ.โนนสัง			ศบภ.พล.ร.๓			
๓๗. อำนาจเจริญ (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๖			พล.ร.๖, นรช. นพค.๕๑๑
อ.เมืองอำนาจเจริญ		ศบภ.นพค.๕๑ ๑				
อ.หัวตะพาน			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ลืออำนาจ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.เสนางคนิคม			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ชานุมาน				ศบภ.นรช.		
อ.ปทุมราชวงศา			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.พนา			ศบภ.พล.ร.๖			
๓๘. อุบลราชธานี (๒๕ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.เมืองอุบลราชธานี			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.โพธิ์ไทร			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.ศรีเมืองใหม่			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.นาตาล			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.กุศขำวุ่น			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.สิรินธร			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.เขมราฐ				ศบภ.นรช.		
อ.ตระการพืชผล			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.โขงเจียม				ศบภ.นรช.		
อ.นาจะหลวย		ศบภ.นพค.๕๖ ๑				
อ.บุญศรี			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.น้ำขุ่น			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.นาเยีย			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.เดชอุดม		ศบภ.นพค.๕๖ ๑				
อ.ทุ่งศรีอุดม			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.วารินชำราบ			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.ตาลชุม			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.สำโรง			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.เหล่าเสือโก้ก					ศบภ.บ.น.๒๑	
อ.เขื่องใน					ศบภ.บ.น.๒๑	

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.ม่วงสามสิบ			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.พิบูลมังสาหาร			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.ดอนมดแดง			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.สว่างวีระวงศ์			ศบภ.มทบ.๒๒			
อ.น้ำยืน		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
๓๙. ศรีสะเกษ (๒๒ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๖			พล.ร.๖ และ นพค.๕๓ ๖
อ.เมืองศรีสะเกษ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ศรีรัตนะ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.โนนคูณ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ไพรบึง			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.พยุห์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.อุทุมพรพิสัย		ศบภ.นพค.๕๓ ๖				
อ.ขุขันธ์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ปราสาท			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ห้วยทับทัน			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ศีลาลาด			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ราชีไศล			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.บึงบูรพ์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.วังหิน			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.เมืองจันทร์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.กันทรารมย์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ยางชุมน้อย			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.น้ำเกลี้ยง			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.เบญจลักษ์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.กันทรลักษ์			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ขุนหาญ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ภูสิงห์			ศบภ.พล.ร.๖			
๔๐. บุรีรัมย์ (๒๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๖			มทบ.๒๖ และ นพค.๕๒ ๖
อ.เมืองบุรีรัมย์			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.ปะคำ			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.โนนสุวรรณ			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.หนองกี่			ศบภ.มทบ.๒๖			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.นางรอง			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.เฉลิมพระเกียรติ		ศบภ.นพค.๕๒๑				
อ.ประโคนชัย			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.พลับพลาชัย			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.ลำปลายมาศ			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.หนองหงส์			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.ชำนิ			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.บ้านกรวด			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.ละหานทราย			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.โนนดินแดง			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.ห้วยราช			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.กระสัง			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.นาโพธิ์			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.สตึก			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.พุทไธสง			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.คูเมือง			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.บ้านใหม่ไชยพจน์			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.บ้านด่าน			ศบภ.มทบ.๒๖			
อ.แคนดง			ศบภ.มทบ.๒๖			
๔๑. สุรินทร์ (๑๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.เมืองสุรินทร์			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.พนมดงรัก			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.กาบเชิง			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.สังขะ			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.ลำดวน			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.ศรีณรงค์			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.บัวเชด			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.ปราสาท		ศบภ.นพค.๕๔ ๑				
อ.ท่าตูม			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.รัตนบุรี			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.ศรีขรภูมิ			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.โนนนารายณ์			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.ชุมพลบุรี			ศบภ.มทบ.๒๕			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.จอมพระ			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.สนม			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.สำโรงทาบ			ศบภ.มทบ.๒๕			
อ.เขวาสินรินทร์			ศบภ.มทบ.๒๕			
๔๒. ร้อยเอ็ด (๒๐ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.เมืองร้อยเอ็ด			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.ปทุมรัตน์			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.เกษตรวิสัย			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.พนมไพร			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.หนองฮี			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.อาจสามารถ			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.เมืองสรวง			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.จตุรพักตรพิมาน			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.สุวรรณภูมิ			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.โพนทราย			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.หนองพอก			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.โพนชัย			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.เชียงขวัญ			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.ธวัชบุรี			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.เมยวดี			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.เสลภูมิ			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.ทุ่งเขาหลวง			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.โพนทอง			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.จังหาร			ศบภ.มทบ.๒๗			
อ.ศรีสมเด็จ			ศบภ.มทบ.๒๗			
๔๓. ยโสธร (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๖			พล.ร.๖
อ.เมืองยโสธร			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ค้อวัง			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.กุดชุม			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ไทยเจริญ			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.เลิงนกทา			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.มหาชนะชัย			ศบภ.พล.ร.๖			
อ.ป่าติ้ว			ศบภ.พล.ร.๖			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.ทรายมูล			ศบภ.พล.ร.๖.			บชร.๒ และ นพค.๕๕ ๖
อ.คำเขื่อนแก้ว			ศบภ.พล.ร.๖			
๔๔. ชัยภูมิ (๑๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.บชร.๒			
อ.เมืองชัยภูมิ			ศบภ.บชร.๒			
อ.หนองบัวแดง			ศบภ.บชร.๒			
อ.เกษตรสมบูรณ์		ศบภ.นพค.๕๕๖				
อ.คอนสาร			ศบภ.บชร.๒			
อ.บำเหน็จณรงค์			ศบภ.บชร.๒			
อ.เทพสถิต		ศบภ.นพค.๕๕๖				
อ.ภักดีชุมพล		ศบภ.นพค.๕๕๖				
อ.ซับใหญ่			ศบภ.บชร.๒			
อ.แก้งคร้อ			ศบภ.บชร.๒			
อ.ภูเขียว			ศบภ.บชร.๒			
อ.บ้านแท่น			ศบภ.บชร.๒			
อ.เนินสง่า			ศบภ.บชร.๒			
อ.คอนสาร			ศบภ.บชร.๒			
อ.บ้านเขว้า			ศบภ.บชร.๒			
อ.จัตุรัส			ศบภ.บชร.๒			
อ.หนองบัวระเหว			ศบภ.บชร.๒			
๔๕. นครราชสีมา (๓๒ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.เมืองนครราชสีมา			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.โนนแดง			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.บัวใหญ่			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.บัวลาย			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.สีดา			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.ประทาย			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.ชุมพวง			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.เมืองยาง			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.ลำทะเมนชัย			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.พิมาย		ศบภ.สนภ.๕ ๖				
อ.คง			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.ขามสะแกแสง			ศบภ.มทบ.๒๑			
อ.แก้งสนามนาง			ศบภ.มทบ.๒๑			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.บ้านเหลื่อม			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.พระทองคำ			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.โนนไทย			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.โนนสูง			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.ด่านขุนทด			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.ขามทะเลสอ					ศบภ.บ.น.๑		
อ.จักราช			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.ห้วยแถลง			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.เฉลิมพระเกียรติ			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.เทพารักษ์			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.สูงเนิน			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.สีคิ้ว			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.ปากช่อง					ศบภ.บ.น.๑		
อ.ครบุรี			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.เสิงสาง			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.วังน้ำเขียว		ศบภ.สนภ.๕ ๖					
อ.ปักธงชัย					ศบภ.บ.น.๑		
อ.โชคชัย			ศบภ.มทบ.๒๑				
อ.หนองบุญมาก			ศบภ.มทบ.๒๑				
๔๖. กาฬสินธุ์ (๑๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ม.๓				พล.ม.๓
อ.เมืองกาฬสินธุ์			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.สามชัย			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.กมลาไสย			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.กุฉินารายณ์			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.เขาวง			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.ห้วยผึ้ง			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.ร่องคำ			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.ฆ้องชัย			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.นาคู			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.ยางตลาด			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.สหัสขันธ์			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.หนองกุงศรี			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.ห้วยเม็ก			ศบภ.พล.ม.๓				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.ท่าคันโท			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.คำม่วง			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.สมเด็จ			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.นามน			ศบภ.พล.ม.๓				
อ.ดอนจาน			ศบภ.พล.ม.๓				
๔๗. กำแพงเพชร (๑๑ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๑			มทบ.๓๑	
อ.เมืองกำแพงเพชร			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.ไทรยางม			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.คลองลาน			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.ขามเฒ่า			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.คลองขลุง			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.พรานกระต่าย			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.ลานกระบือ			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.ทรายทองวัฒนา			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.ปางศิลาทอง			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.บึงสามัคคี			ศบภ.มทบ.๓๑				
อ.โกสัมพีนคร			ศบภ.มทบ.๓๑				
๔๘. เชียงราย (๑๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๗				มทบ.๓๗, นรช. และ นพค.๓๕๖
อ.เมืองเชียงราย			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.เวียงชัย			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.เชียงของ				ศบภ.นรช.			
อ.เทิง			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.พาน			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.ป่าแดด			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.แม่จัน		ศบภ.นพค.๓๕๖					
อ.เชียงแสน				ศบภ.นรช.			
อ.แม่สาย			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.แม่สรวย			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.เวียงป่าเป้า			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.พญาเม็งราย		ศบภ.นพค.๓๕๖					
อ.เวียงแก่น				ศบภ.นรช.			
อ.ขุนตาล			ศบภ.มทบ.๓๗				
อ.แม่ฟ้าหลวง			ศบภ.มทบ.๓๗				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.แม่ลาว			ศบภ.มทบ.๓๗			มทบ.๓๓, บน.๔๑, สนภ.๓๖, นพค.๓๒ และ ศพป.๖
อ.เวียงเชียงรุ้ง		ศบภ.นพค.๓๕ ๖				
อ.ดอยหลวง			ศบภ.มทบ.๓๗			
๔๙. เชียงใหม่ (๒๕ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.เมืองเชียงใหม่			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.จอมทอง		ศบภ.สนภ.๓ ๖				
อ.แม่แจ่ม			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.กัลยาณิวัฒนา			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.เชียงดาว		ศบภ.นพค.๓๒ ๖				
อ.ดอยสะเก็ด					ศบภ.บน.๔๑	
อ.แม่แตง			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.แมริม			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.สะเมิง			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.ฝาง	ศบภ.สป.					
อ.แม่อาย			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.พร้าว			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.สันป่าตอง					ศบภ.บน.๔๑	
อ.สันกำแพง					ศบภ.บน.๔๑	
อ.สันทราย			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.หางดง					ศบภ.บน.๔๑	
อ.ฮอด			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.ดอยเต่า			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.อมก๋อย			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.สารภี					ศบภ.บน.๔๑	
อ.เวียงแหง			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.ไชยปราการ			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.แม่วาง			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.แม่ออน			ศบภ.มทบ.๓๓			
อ.ดอยหล่อ		ศบภ.สนภ.๓ ๖				
๕๐. ตาก (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๑๐			มทบ.๓๑๐ และ นพค.๓๓๖
อ.เมืองตาก			ศบภ.มทบ.๓๑๐			
อ.บ้านตาก		ศบภ.นพค.๓๓ ๖				
อ.สามเงา			ศบภ.มทบ.๓๑๐			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.แม่ระมาด			ศบภ.มทบ.๓๑๐				
อ.ท่าสองยาง			ศบภ.มทบ.๓๑๐				
อ.แม่สอด			ศบภ.มทบ.๓๑๐				
อ.พบพระ			ศบภ.มทบ.๓๑๐				
อ.อุ้มผาง			ศบภ.มทบ.๓๑๐				
อ.วังเจ้า			ศบภ.มทบ.๓๑๐				
๕๑. นครสวรรค์ (๑๕ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๑๑				มทบ.๓๑๑, บน.๔ และ รพท.๖
อ.เมืองนครสวรรค์			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.โกรกพระ			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.ชุมแสง			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.หนองบัว			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.บรรพตพิสัย			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.เก้าเลี้ยว			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.ตากถ้ำ					ศบภ.บน.๔		
อ.ท่าตะโก			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.ไพศาลี			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.พยุหะคีรี	ศบภ.สป.๖						
อ.ลาดยาว			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.ตากฟ้า					ศบภ.บน.๔		
อ.แม่วงก์			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.แม่เปิน			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
อ.ชุมตาบง			ศบภ.มทบ.๓๑๑				
๕๒. น่าน (๑๕ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๑๘			มทบ.๓๑๘ และ นพค.๓๑๑	
อ.เมืองน่าน			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.เฉลิมพระเกียรติ			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.เชียงกลาง			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.ทุ่งช้าง			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.ท่าวังผา		ศบภ.นพค.๓๑๑ ๖					
อ.น่าน้อย			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.นาหมื่น			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.บ่อเกลือ			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.บ้านหลวง			ศบภ.มทบ.๓๑๘				
อ.ปัว		ศบภ.นพค.๓๑๑ ๖					

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.แม่จริม			ศบภ.มทบ.๓๘				
อ.เวียงสา			ศบภ.มทบ.๓๘				
อ.สันติสุข			ศบภ.มทบ.๓๘				
อ.สองแคว			ศบภ.มทบ.๓๘				
อ.ภูเพียง			ศบภ.มทบ.๓๘				
๕๓. พะเยา (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๔			มทบ.๓๔	
อ.เมืองพะเยา			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.จุน			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.เชียงคำ			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.เชียงม่วน			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.ดอกคำใต้			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.ปง			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.แม่ใจ			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.ภูซาง			ศบภ.มทบ.๓๔				
อ.ภูกามยาว			ศบภ.มทบ.๓๔				
๕๔. พิจิตร (๑๒ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๖				มทบ.๓๖
อ.เมืองพิจิตร			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.วังทรายพูน			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.โพธิ์ประทับช้าง			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.ตะพานหิน			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.บางมูลนาก			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.โพทะเล			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.สามง่าม			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.ทับคล้อ			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.สากเหล็ก			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.บึงนาราง			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.ดงเจริญ			ศบภ.มทบ.๓๖				
อ.วชิรบำรุง			ศบภ.มทบ.๓๖				
๕๕. พิษณุโลก (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๔			พล.ร.๔, บน.๔๖ และ นพค.๓๔	
อ.เมืองพิษณุโลก			ศบภ.พล.ร.๔				
อ.นครไทย			ศบภ.พล.ร.๔				
อ.ชาติตระการ		ศบภ.นพค.๓๔ ๖					
อ.บางระกำ					ศบภ.บน.๔๖		

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.บางกระทุ่ม					ศบภ.บ.น.๔๖		
อ.พรหมพิราม			ศบภ.พล.ร.๔				
อ.วัดโบสถ์			ศบภ.พล.ร.๔				
อ.วังทอง					ศบภ.บ.น.๔๖		
อ.เนินมะปราง			ศบภ.พล.ร.๔				
๕๖. เพชรบูรณ์ (๑๑ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ม.๑				พล.ม.๑ และ นพค.๑๖๖
อ.เมืองเพชรบูรณ์			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.เขาค้อ			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.ชนแดน			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.น้ำหนาว			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.บึงสามพัน		ศบภ.นพค.๑๖๖					
อ.วังโป่ง			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.วิเชียรบุรี			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.ศรีเทพ			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.หนองไผ่			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.หล่มเก่า			ศบภ.พล.ม.๑				
อ.หล่มสัก			ศบภ.พล.ม.๑				
๕๗. นคร (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๕			มทบ.๓๕	
อ.เมืองนคร			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.เด่นชัย			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.ร่องขาว			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.สอง			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.วังชิ้น			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.สูงเม่น			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.สอง			ศบภ.มทบ.๓๕				
อ.หนองม่วงไข่			ศบภ.มทบ.๓๕				
๕๘. แม่ฮ่องสอน (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๗			พล.ร.๗ และ นพค.๓๖๖	
อ.เมืองแม่ฮ่องสอน			ศบภ.พล.ร.๗				
อ.ขุนยวม			ศบภ.พล.ร.๗				
อ.ปางมะผ้า			ศบภ.พล.ร.๗				
อ.ปาย			ศบภ.พล.ร.๗				
อ.แม่ลาน้อย			ศบภ.พล.ร.๗				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.แม่สะเรียง			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.สบเมย		ศบภ.นพค.๓๖ ๖				
๕๙. ลำปาง (๑๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๒			มทบ.๓๒
อ.เมืองลำปาง			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.แม่เมาะ			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.เกาะคา			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.เสริมงาม			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.งาว			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.แจ้ห่ม			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.วังเหนือ			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.เถิน			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.แม่พริก			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.แม่ทะ			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.สบปราบ			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.ห้างฉัตร			ศบภ.มทบ.๓๒			
อ.เมืองปาน			ศบภ.มทบ.๓๒			
๖๐. ลำพูน (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๗			พล.ร.๗
อ.เมืองลำพูน			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.ทุ่งหัวช้าง			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.บ้านธิ			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.บ้านโฮ้ง			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.ป่าซาง			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.แม่ทา			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.ลี้			ศบภ.พล.ร.๗			
อ.เวียงหนองล่อง			ศบภ.พล.ร.๗			
๖๑. สุโขทัย (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๑๔			มทบ.๓๑๔
อ.เมืองสุโขทัย			ศบภ.มทบ.๓๑๔			
อ.กงไกรลาศ			ศบภ.มทบ.๓๑๔			
อ.คีรีมาศ			ศบภ.มทบ.๓๑๔			
อ.ทุ่งเสลี่ยม			ศบภ.มทบ.๓๑๔			
อ.บ้านด่านลานหอย			ศบภ.มทบ.๓๑๔			
อ.ศรีนคร			ศบภ.มทบ.๓๑๔			
อ.ศรีสัชชนาลัย			ศบภ.มทบ.๓๑๔			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.ศรีสำโรง			ศบภ.มทบ.๓๙			มทบ.๓๕ และ นพค.๓๔๖
อ.สวรรคโลก			ศบภ.มทบ.๓๙			
๒๒. อุดรดิตต์ (๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.เมืองอุดรดิตต์			ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.ตรอน			ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.ท่าปลา			ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.ทองแสนขัน			ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.น้ำปาด		ศบภ.นพค.๓๔๖				
อ.บ้านโคก		ศบภ.นพค.๓๔๖				
อ.พิชัย			ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.พากทำ			ศบภ.มทบ.๓๕			
อ.ลับแล			ศบภ.มทบ.๓๕			
๒๓. อุทัยธานี (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๓๑			มทบ.๓๑ และ นพค.๑๕๖
อ.เมืองอุทัยธานี			ศบภ.มทบ.๓๑			
อ.ทัพทัน			ศบภ.มทบ.๓๑			
อ.บ้านไร่			ศบภ.มทบ.๓๑			
อ.ลานสัก			ศบภ.มทบ.๓๑			
อ.สว่างอารมณ์			ศบภ.มทบ.๓๑			
อ.ห้วยคต		ศบภ.นพค.๑๕๖				
อ.หนองขาหย่าง			ศบภ.มทบ.๓๑			
อ.หนองฉาง			ศบภ.มทบ.๓๑			
๒๔. กระบี่ (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๕			พล.ร.๕ และ ทรภ.๓
อ.เมืองกระบี่			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เกาะลันตา				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.เขาพนม			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.คลองท่อม			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ปลายพระยา			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ลำทับ			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เหนือคลอง			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.อ่าวลึก			ศบภ.พล.ร.๕			
๒๕. ชุมพร (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เมืองชุมพร			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ทุ่งตะโก			ศบภ.พล.ร.๕			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.ท่าแซะ			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ปะทิว			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.พะโต๊ะ			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ละแม			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.สวี			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.หลังสวน			ศบภ.พล.ร.๕			
๖๖. ตรัง (๑๐ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๕			พล.ร.๕ และ มทบ.๔๓
อ.เมืองตรัง			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.กันตัง			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.นาโยง			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ปะเหลียน			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ย่านตาขาว			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.รัษฎา			ศบภ.มทบ.๔๓			
อ.วังวิเศษ			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.สิเกา			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ห้วยยอด			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.หาดสำราญ			ศบภ.พล.ร.๕			
๖๗. นครศรีธรรมราช (๒๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เมืองนครศรีธรรมราช			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.พรหมคีรี			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ลานสกา			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ฉวาง			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.พิปูน			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เชียรใหญ่			ศบภ.มทบ.๔๑			
อ.ชะอวด			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ท่าศาลา			ศบภ.มทบ.๔๑			
อ.ทุ่งสง			ศบภ.มทบ.๔๓			
อ.นาบอน			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ทุ่งใหญ่			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ปากพนัง			ศบภ.มทบ.๔๑			
อ.ร่อนพิบูลย์			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.สิชล			ศบภ.มทบ.๔๑			
อ.ขนอม				ศบภ.ทรภ.๒		

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.หัวไทร			ศบภ.มทบ.๔๑				
อ.บางขัน			ศบภ.บชร.๔				
อ.ถ้าพรธรรมา			ศบภ.บชร.๔				
อ.จุฬาภรณ์			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.พระพรหม			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.นบพิตำ			ศบภ.มทบ.๔๑				
อ.ช้างกลาง			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.เฉลิมพระเกียรติ			ศบภ.มทบ.๔๑				
๒๘. นราธิวาส (๑๓ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๑๕				พล.ร.๑๕ และ ฉก.นย.ภต.
อ.เมืองนราธิวาส			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.บาเจาะ				ศบภ.ฉก.นย.ภต.			
อ.ยี่งอ				ศบภ.ฉก.นย.ภต.			
อ.รือเสาะ			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.ศรีสาคร			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.ตากใบ				ศบภ.ฉก.นย.ภต.			
อ.ระแงะ			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.แว้ง			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.สุคีริน			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.สุโหงโกลก			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.สุโหงปาดี			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.จะแนะ			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.เจาะไอร้อง			ศบภ.พล.ร.๑๕				
๒๙. ปัตตานี (๑๒ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๔๖			มทบ.๔๖ และ นพค.๔๔ ^๑	
อ.เมืองปัตตานี			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.กะพ้อ			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.โคกโพธิ์			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.ทุ่งยางแดง		ศบภ.นพค.๔๔ ^๑					
อ.ปานาเระ			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.มายอ			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.แม่ลาน			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.ไม้แก่น			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.ยะรัง			ศบภ.มทบ.๔๖				
อ.ยะหริ่ง			ศบภ.มทบ.๔๖				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.สายบุรี			ศบภ.มทบ.๔๖			
อ.หนองจิก			ศบภ.มทบ.๔๖			
๗๐. พังงา (๘ อำเภอ)				ผู้แทน ศบภ.ทรภ.๓		ทรภ.๓
อ.เมืองพังงา				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.กะปง				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.เกาะยาว				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.คุระบุรี				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.ตะกั่วทุ่ง				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.ตะกั่วป่า				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.ทับปุด				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.ท้ายเหมือง				ศบภ.ทรภ.๓		
๗๑. พัทลุง (๑๑ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.พัฒนา ๔			พล.พัฒนา ๔, สนภ.๔๓ และ นพค.๔๓๓
อ.เมืองพัทลุง			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.กงหรา			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.เขาชัยสน			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.ควนขนุน			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.ตะโหมด			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.บางแก้ว			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.ปากพะยูน			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.ป่าบอน		ศบภ.สนภ.๔ ๓				
อ.ป่าพะยอม			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.ศรีบรรพต			ศบภ.พล.พัฒนา ๔			
อ.ศรีนครินทร์		ศบภ.นพค.๔๓๓				
๗๒. ภูเก็ต (๓ อำเภอ)				ผู้แทนศบภ.ทรภ.๓		ทรภ.๓
อ.เมืองภูเก็ต				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.กะทู้				ศบภ.ทรภ.๓		
อ.ถลาง				ศบภ.ทรภ.๓		
๗๓. ยะลา (๘ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๑๕			พล.ร.๑๕ และ นพค.๔๒๓
อ.เมืองยะลา			ศบภ.พล.ร.๑๕			
อ.กาบัง			ศบภ.พล.ร.๑๕			
อ.ธารโต			ศบภ.พล.ร.๑๕			
อ.บันนังสตา			ศบภ.พล.ร.๑๕			

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ	
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.		
อ.เบตง			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.ยะหา		ศบภ.นพค.๔๒ ๖					
อ.รามัน			ศบภ.พล.ร.๑๕				
อ.กรงปินัง			ศบภ.พล.ร.๑๕				
๗๔. รัตนอง (๕ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๔๔				มทบ.๔๔
อ.เมืองรัตนอง			ศบภ.มทบ.๔๔				
อ.กะเปอร์			ศบภ.มทบ.๔๔				
อ.กระบุรี			ศบภ.มทบ.๔๔				
อ.ละอุ่น			ศบภ.มทบ.๔๔				
อ.สุขสำราญ			ศบภ.มทบ.๔๔				
๗๕. สงขลา (๑๖ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.มทบ.๔๒			มทบ.๔๒, พล.ร.๕, ทรภ.๒ และ บน.๕๖	
อ.เมืองสงขลา				ศบภ.ทรภ.๒			
อ.สทิงพระ					ศบภ.บน.๕๖		
อ.จะนะ				ศบภ.ทรภ.๒			
อ.นาทวี			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.เทพา			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.สะบ้าย้อย			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.ระโนด				ศบภ.ทรภ.๒			
อ.กระแสสินธุ์					ศบภ.บน.๕๖		
อ.รัตภูมิ			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.สะเตา					ศบภ.บน.๕๖		
อ.หาดใหญ่			ศบภ.มทบ.๔๒				
อ.นาหม่อม			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.ควนเนียง			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.บางกล่ำ					ศบภ.บน.๕๖		
อ.สิงหนคร				ศบภ.ทรภ.๒			
อ.คลองหอยโข่ง					ศบภ.บน.๕๖		
๗๖. สตูล (๗ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๕				พล.ร.๕ และ นพค.๔๕๖
อ.เมืองสตูล			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.ควนกาหลง		ศบภ.นพค.๔๕๖					
อ.ควนโดน		ศบภ.นพค.๔๕๖					
อ.ทุ่งหว้า			ศบภ.พล.ร.๕				
อ.ท่าแพ			ศบภ.พล.ร.๕				

จังหวัด อำเภอ/เขต	ผู้แทน กท. ใน ก.ช.ภ.อ./ก.ช.ภ.จ. และ กอปภ.อ./กอปภ.จ.					หน่วย รับผิดชอบ
	สป.	บก.ทท.	ทบ.	ทร.	ทอ.	
อ.ละงูหัว			ศบภ.พล.ร.๕			พล.ร.๕, ทรภ.๒, บน.๗ และ นพค.๕๖๖
อ.มะนัง			ศบภ.พล.ร.๕			
๗๗. สุราษฎร์ธานี (๑๙ อำเภอ)			ผู้แทน ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เมืองสุราษฎร์ธานี			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.กาญจนดิษฐ์			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.ดอนสัก			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เกาะสมุย				ศบภ.ทรภ.๒		
อ.เกาะพะงัน				ศบภ.ทรภ.๒		
อ.ไชยา					ศบภ.บน.๗	
อ.ท่าชนะ		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
อ.คีรีรัฐนิคม		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
อ.บ้านตาขุน		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
อ.พนม		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
อ.ท่าฉาง					ศบภ.บน.๗	
อ.บ้านนาสาร			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.บ้านนาเดิม			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เคียนซา			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.เวียงสระ			ศบภ.พล.ร.๕			
อ.พระแสง		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
อ.พุนพิน					ศบภ.บน.๗	
อ.ชัยบุรี		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				
อ.วิภาวดี		ศบภ.นพค.๕๖ ๖				

หมายเหตุ ปรับชื่อ จทบ. ต่างๆ ให้สอดคล้องกับที่ ทบ. เสนอขออนุมัติแนวทางการแปรสภาพ จทบ.(ด้วยชื่อจังหวัด) เป็น มทบ.(หมายเลข) ได้แก่ จทบ.ร.บ. เป็น มทบ.๑๖, จทบ.ก.จ. เป็น มทบ.๑๗, จทบ.ส.บ. เป็น มทบ.๑๘, จทบ.ส.ก. เป็น มทบ.๑๙, จทบ.ส.ร. เป็น มทบ.๒๕, จทบ.บ.ร. เป็น มทบ.๒๖, จทบ.ร.อ. เป็น มทบ.๒๗, จทบ.ล.ย. เป็น มทบ.๒๘, จทบ.ส.น. เป็น มทบ.๒๙, จทบ.น.พ. เป็น มทบ.๒๑๐, จทบ.พ.ย. เป็น มทบ.๓๔, จทบ.อ.ต. เป็น มทบ.๓๕, จทบ.พ.ช. เป็น มทบ.๓๖, จทบ.ช.ร. เป็น มทบ.๓๗, จทบ.น.น. เป็น มทบ.๓๘, จทบ.พ.ล. เป็น มทบ.๓๙, จทบ.ต.ก. เป็น มทบ.๓๑๐, จทบ.ท.ส. เป็น มทบ.๔๓, จทบ.ช.พ. เป็น มทบ.๔๔, จทบ.ส.ภู. เป็น มทบ.๔๕ และ จทบ.ป.น. เป็น มทบ.๔๖ ทั้งนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาภายในตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๘

การแบ่งมอบพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยพื้นที่ทางน้ำ ของ ศบภ.ทร. ดังนี้

หน่วย	พื้นที่ทางน้ำ	ผู้แทน กท.
ศบภ.ทรภ.๑	พื้นที่ทางทะเล เกาะแก่งต่างๆ และชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทยตอนบน ในพื้นที่รับผิดชอบของ ของ ทรภ. ๑ (จ.ตราด, จ.จันทบุรี, จ.ระยอง, จ.ชลบุรี, จ.ฉะเชิงเทรา,จ.สมุทรปราการ, จ.สมุทรสาคร, จ.สมุทรสงคราม,จ.เพชรบุรี, จ.ประจวบคีรีขันธ์ และ จ.ชุมพร)	ผอ.กพร.ภภ.๑ กร.
ศบภ.ทรภ.๒	พื้นที่ทะเลสาบสงขลา พื้นที่ทางทะเล เกาะแก่งต่างๆ และชายฝั่งทะเล ด้านอ่าวไทยตอนล่าง ในพื้นที่รับผิดชอบของ ศบภ.ทรภ. ๒ (จ.สุราษฎร์ธานี, จ.นครศรีธรรมราช, จ.พัทลุง, จ.สงขลา, จ.ปัตตานี และ จ.นราธิวาส)	ผู้แทน ศบภ.ทรภ.๒
ศบภ.ทรภ.๓	พื้นที่ทางทะเล เกาะแก่งต่างๆ และชายฝั่งทะเลด้านทะเลอันดามัน ในพื้นที่ รับผิดชอบของ ศบภ.ทรภ.๓ (จ.ระนอง, จ.พังงา, จ.ภูเก็ต, จ.กระบี่, จ.ตรัง และ จ.สตูล)	ผู้แทน ศบภ.ทรภ.๓
ศบภ.รฐท.กท.	พื้นที่บริเวณสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา และลำคลองที่เรือเข้าถึง ระหว่าง สะพานพระรามหก ถึงสะพานกรุงเทพฯ รวมทั้ง พื้นที่ใกล้เคียงอื่นๆ ตามที่ ได้รับการร้องขอ หรือสั่งการจาก ศบภ.ทร.	ผู้แทน ศบภ. รฐท.กท.
ศบภ.กปช.จต.	พื้นที่ทางน้ำ ได้แก่ ทะเล อ.เกาะกูด อ.เกาะช้าง เกาะต่างๆ และชายฝั่ง ทะเลในพื้นที่ รับผิดชอบของ มขต./๑	ผู้แทน ศบภ.กปช.จต.
ศบภ.นรช.	แม่น้ำโขง ตอนต่างๆ และชายฝั่งแม่น้ำ ในพื้นที่รับผิดชอบของ นรช.	ผู้แทน ศบภ.นรช.

หมายเหตุ

๑. ผอ.ศบภ.กท., ผอ.ศบภ.สป., ผอ.ศบภ.บก.ทท. และ ผอ.ศบภ.เหล่าทัพ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีอำนาจ ในการสั่งการสำหรับ ผู้แทน กท. ใน กปภ.อ/กปภ.จ. จะทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์ในส่วนของทหาร ในพื้นที่ต่างๆ ตามตารางแบ่งมอบพื้นที่รับผิดชอบ เว้นแต่มีการสั่งการเพิ่มเติมเพื่อให้การสนับสนุนการจัดการ สาธารณภัยในพื้นที่เป็นไปอย่างมีเอกภาพและเกิดการบูรณาการ

๒. ผู้แทน กท. ใน กปภ.อ/กปภ.จ. และหน่วยรับผิดชอบในจังหวัด จะต้องสนับสนุนอำเภอ และจังหวัด ในการ จัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด และจัดทำแผนปฏิบัติการตามความเสี่ยงภัย ด้านต่างๆ ให้สอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอ/จังหวัด ซึ่ง กปภ.อ./กปภ.จ. มีหน้าที่ ที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ ๑) กำหนดแนวทาง/ดำเนินการ เพื่อลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย การเตรียมความพร้อม รับมือกับสาธารณภัยของ กปภ.องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/กปภ.อ./กปภ.จ. ๒) เฝ้าระวัง ติดตาม ประเมินและ วิเคราะห์สถานการณ์สาธารณภัยเมื่อเกิดหรือใกล้จะเกิดสาธารณภัยในระดับ ๒ ให้เสนอผู้อำนวยการจังหวัด จัดตั้งศูนย์บัญชาการเหตุการณ์จังหวัดขึ้น เพื่อเผชิญเหตุสาธารณภัยในพื้นที่ ๓) รวบรวมและจัดทำคลังข้อมูล ทรัพยากร ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัด ๔) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ภาคเอกชน และจังหวัดข้างเคียง โดยให้และรับการสนับสนุนทรัพยากร เพื่อช่วยเหลือในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย และ ๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นใดตามที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายมอบหมาย

๓. ศบภ.สป., ศบภ.บก.ทท. และ ศบภ.เหล่าทัพ สามารถเข้าไปสนับสนุนการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติในพื้นที่ต่างๆ ในจังหวัดตามตารางแบ่งมอบนี้ได้ ทั้งนี้ควรสอดคล้องกับแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ซ้ำซ้อน โดยหน่วยสามารถให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหรือให้การสนับสนุนส่วนราชการอื่นๆ เมื่อได้รับการประสานหรือเมื่อมีความจำเป็นในกรณีที่เกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉินซึ่งประเมินแล้วว่าเกิดผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่อื่นๆ สามารถจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์ไปช่วยเหลือได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี เพิ่มศักดิ์ รอบจังหวัด	
วัน เดือน ปีเกิด	๑๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๕	
การศึกษา	รร.สามัญ	รร.เบญจมาชูทิศ จ.ราชบุรี
	รร.ทหาร (ในประเทศไทย)	รร.จปร. รร.ม.ศม. หลักสูตรชั้นนายร้อย เหล่าทหารม้า รร.ม.ศม. หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารม้า รร.สธ.ทบ. หลักสูตรหลักประจำ
	รร.ทหาร (ต่างประเทศ)	หลักสูตร Regimental Officer Basic Course ณ ประเทศออสเตรเลีย หลักสูตร Logistic Executive Development Course ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา
	ประวัติการทำงานโดยย่อ	พ.ศ.๒๕๔๐ พ.ศ.๒๕๔๕ พ.ศ.๒๕๔๙ พ.ศ.๒๕๕๕ พ.ศ.๒๕๕๗ พ.ศ.๒๕๕๘ พ.ศ.๒๕๕๙ พ.ศ.๒๕๖๐
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม	

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ
ผู้วิจัย พลตรี เพิ่มศักดิ์ รอบจันทน์ หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 60
ตำแหน่ง รองเจ้ากรมการสรรพกำลังกลาโหม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในอดีตที่ผ่านมาภัยพิบัติขนาดใหญ่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น การเกิดคลื่นยักษ์สึนามิ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อปี พ.ศ.2547 ภัยพิบัติเฮอริเคนแคทรินาที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อปี พ.ศ. 2548 การเกิดพายุหมุนนาร์กิสที่ประเทศเมียนมา เมื่อปี พ.ศ.2551 การเกิดแผ่นดินไหว และคลื่นยักษ์สึนามิในประเทศญี่ปุ่นเมื่อปี พ.ศ.2554 และเหตุการณ์อุทกภัยที่ประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2554 เป็นต้น ซึ่งสร้างความเสียหายต่อชีวิต ทรัพย์สิน ระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คิดเป็นมูลค่ามหาศาล สำหรับประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ภัยพิบัติเป็นอุปสรรคสำคัญ ในการบรรลุถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน นอกจากนี้ หากการจัดการ ภัยพิบัติไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังของผู้ประสบภัยได้แล้ว เสถียรภาพ และความมั่นคงของประเทศย่อมถูกกระทบกระเทือน

ในอนาคต ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งในระยะ 20 ปีข้างหน้า คือ ภาวะโลกร้อน และสภาพภูมิอากาศที่ผันผวนก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) ในด้านความมั่นคง กำหนดให้มีการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศ ที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558 เมื่อวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ.2558 เพื่อให้ทุกหน่วยงานใช้แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติ พ.ศ.2558 เป็นแผนแม่บทในการจัดการสาธารณภัยของประเทศ และกำกับการดำเนินการ ขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 โดยแผน ดังกล่าวกำหนดให้กระทรวงกลาโหมสนับสนุนภารกิจของรัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ ตามมาตรา 8 (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. 2551 และแจ้งเตือน กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ และหน่วยงานพลเรือนในพื้นที่เสี่ยงภัย กรณีคาดว่าจะเกิดภัยจากการสู้รบหรือภัยทางอากาศหรือการก่อวินาศกรรม และมีแนวทางปฏิบัติ ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉิน (สปฉ.) ในส่วนของ กระทรวงกลาโหม ดังนี้

1. ประสานการสนับสนุนทรัพยากรทางทหารเพื่อใช้สนับสนุนส่วนราชการ หน่วยงาน พลเรือน กองอำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแต่ละระดับในการเผชิญเหตุสาธารณภัย รวมถึงการส่งคืนทรัพยากร

2. ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาในกรณีที่ต้องใช้ความชำนาญทางทหารสนับสนุนภารกิจ

3. ติดตามและรายงานสถานะทรัพยากรทางทหารที่ถูกกำหนดให้ใช้ในการกิจสนับสนุนการจัดการในภาวะฉุกเฉิน โดยให้กระทรวงกลาโหมเป็นหน่วยงานหลักในการประสานการปฏิบัติระหว่างเหล่าทัพ รวมถึงจัดทำแผนสนับสนุนการปฏิบัติงานในภาวะฉุกเฉินด้านการสนับสนุนทรัพยากรทางทหาร ซึ่งกระทรวงกลาโหมได้จัดทำแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 เพื่อให้ส่วนราชการภายในกระทรวงกลาโหมใช้เป็นกรอบแนวทางในการบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับส่วนราชการอื่น ๆ ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม และองค์กรระหว่างประเทศ ภายใต้แนวคิดการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.2558

ตามมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 กำหนดให้การเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการให้กระทำได้ในกรณีจำเป็น เพื่อเรียกกำลังพลสำรองเข้าปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม ในการปฏิบัติภารกิจที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ เป็นการเฉพาะ หรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

เนื่องจากการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นการดำเนินการที่ต้องอาศัยความรวดเร็วและความปลอดภัยในการดำเนินการ แต่ปัจจุบันมีการบรรจุกำลังพลสำรองตามบัญชีบรรจุกำลังเป็นบางตำแหน่งในหน่วยทหารในลักษณะแยกย่อย ทำให้ไม่สามารถนำกำลังพลสำรองมาปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเป็นหน่วยหรือเป็นกลุ่มก้อน ทำให้ขาดความเป็นปึกแผ่นของกำลังพลสำรองขาดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติภารกิจ จึงควรมีการกำหนดแนวทางการเตรียมกำลังและการใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและบทบาทที่สมควรมอบหมายให้กำลังพลสำรอง
2. เพื่อศึกษาบทบาทและโครงสร้างหน่วยรับผิดชอบหลัก
3. เพื่อให้ได้แนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. เน้นการวิจัยเฉพาะบทบาทของกำลังพลสำรอง รวมทั้งแนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ

2. ในส่วนของการปรับปรุงบทบาทและโครงสร้างของหน่วยรับผิดชอบการจัดกำลังพลสำรอง จะเป็นเพียงการเสนอแนวคิดหรือหลักการกว้าง ๆ โดยไม่พิจารณาลึกในรายละเอียดของผังการจัดหน่วย
3. จะวิจัยเฉพาะข้อมูลที่เปิดเผยได้เท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย ข้อบังคับ แผน กรอบนโยบายที่เกี่ยวข้อง เอกสารต่าง ๆ รูปแบบการเตรียมกำลังพลสำรอง และการใช้กำลังพลสำรองของไทยในปัจจุบัน เปรียบเทียบการใช้กำลังทหารหรือกำลังพลสำรอง เพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติของต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์บทบาทของกำลังพลสำรอง และแนวทางการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งตรวจสอบผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้แนวทางในการกำหนดบทบาท และการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติที่เหมาะสมและปฏิบัติได้จริง

ผลการวิจัย

แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติมีความจำเป็นต้องทราบลักษณะงานการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งงานที่สำคัญ คือ การช่วยชีวิตตั้งแต่นาทีแรกที่เกิดภัยพิบัติ ตั้งแต่การค้นหาและช่วยชีวิต การปฐมพยาบาลขั้นต้น ซึ่งบทบาทของกำลังพลสำรองแต่เดิมไม่มีกฎหมายรองรับในการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติงานด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกระทรวงกลาโหม แต่ปัจจุบันมีการออกพระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. 2558 ซึ่งตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัตินี้ ดังกล่าว กระทรวงกลาโหมสามารถเรียกกำลังพลสำรองเพื่อปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหมได้ เช่น งานการช่วยเหลือประชาชนและบรรเทาภัยพิบัติ เป็นต้น เมื่อมีความจำเป็น การเตรียมกำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติจึงมีความสำคัญมาก โดยต้องมีการเตรียมบัญชีในแต่ละพื้นที่ เตรียมความรู้ และเตรียมแผนงานต่าง ๆ รองรับอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยทหารที่มีภารกิจในการป้องกันประเทศเป็นหลัก ซึ่งรายละเอียดที่กำลังพลสำรองต้องทราบในขั้นต้นเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติเป็นไปตามเนื้อหาในบทที่ 2 และบทที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้แล้ว โดยการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติในตำแหน่งที่ต้องใช้เทคนิคเฉพาะ มีความจำเป็นต้องใช้ความรู้ความชำนาญของกำลังพลสำรองที่มีอยู่เดิม หากไม่มีความรู้เป็นการเฉพาะจะใช้ในบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือเป็นหลัก ทั้งนี้ การบรรจุและการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติในขั้นต้น

จะดำเนินการบรรจุให้หน่วยทหารที่รับผิดชอบพื้นที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 ตามบัญชีบรรจุกำลังของหน่วย และมีการเรียกกำลังพลสำรองเมื่อมีความจำเป็นในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ในโอกาสต่อไป อาจมีการพิจารณาปรับโครงสร้างกองร้อย/กองพัน มณฑลทหารบก หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรงมณฑลทหารบก ให้มีบทบาทและหน้าที่ในการช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติมากขึ้น พร้อมทั้งให้มีอัตราองรับการบรรจุกำลังพลสำรองตามความเหมาะสมให้มากที่สุดตั้งแต่ในภาวะปกติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้แนวทางการใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติตามผลการวิจัยนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว สมควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงกลาโหม นำผลการวิจัยไปพิจารณาดำเนินการ โดยสำนักนโยบายและแผนกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติในส่วนของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งเป็นฝ่ายเลขานุการของศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม ร่วมหารือกับกรมการสรรพกำลังกลาโหม ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการกำลังพลสำรองของกระทรวงกลาโหม พิจารณาในรายละเอียดร่วมกันในด้านนโยบาย โดยในขั้นต้นอาจมอบให้หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน ริเริ่มให้การศึกษาและฝึกอบรมนักศึกษาวิชาทหารเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ รวมทั้งให้สัตย์อำเภอสืบสานกับป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอำเภอก็เพื่อรวบรวมรายชื่อ ความรู้ความเชี่ยวชาญของกำลังพลสำรอง และคัดกรองกำลังพลสำรองในพื้นที่ที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติในแต่ละอำเภอก็แล้วแจ้งให้หน่วยทหารที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ตามแผนบรรเทาสาธารณภัยกระทรวงกลาโหม 2558 ทราบ และมีการเรียกกำลังพลสำรองเพื่อฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบรรเทาสาธารณภัยอย่างต่อเนื่องสำหรับความพร้อมในการเตรียมกำลังและใช้กำลังพลสำรองเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติของหน่วยทหาร และในโอกาสต่อไป เมื่อกำลังพลสำรองมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติดีพอแล้ว กรมยุทธการทหารบก ร่วมกับ มณฑลทหารบก พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปรับโครงสร้าง กองร้อย/กองพัน ของมณฑลทหารบก ให้มีภารกิจและขีดความสามารถในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติมากขึ้น นอกเหนือจากภารกิจพิทักษ์พื้นที่เขตหลัง และภารกิจอื่น ๆ ที่มีอยู่เดิม โดยอาจนำอัตรากำลังพลสำรองของมณฑลทหารบกที่มีอยู่มาใช้ เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการบรรจุกำลังพลสำรองตามความรู้ความสามารถให้มากที่สุดเมื่อจำเป็น หรืออาจใช้การจัดเฉพาะกิจ โดยประกอบกำลังจากหน่วยขึ้นตรงมณฑลทหารบก ซึ่งจะส่งผลให้สามารถแบ่งเบาภาระงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติของหน่วยทหารอื่น ๆ ที่มีภารกิจหลักในการป้องกันประเทศ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งหน่วยที่มีหน้าที่ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติมีความละเอียดรอบคอบมากยิ่งขึ้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป